

Warszawa, dnia 30 stycznia 2026 r.

Poz. 114

**OBWIESZCZENIE
MINISTRA ROLNICTWA I ROZWOJU WSI¹⁾**

z dnia 27 listopada 2025 r.

**w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi
w sprawie szczegółowych warunków i szczegółowego trybu przyznawania i wypłaty płatności rolno-środowiskowo-
-klimatycznych w ramach Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023–2027**

1. Na podstawie art. 16 ust. 3 ustawy z dnia 20 lipca 2000 r. o ogłaszaniu aktów normatywnych i niektórych innych aktów prawnych (Dz. U. z 2019 r. poz. 1461) ogłasza się w załączniku do niniejszego obwieszczenia jednolity tekst rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 31 marca 2023 r. w sprawie szczegółowych warunków i szczegółowego trybu przyznawania i wypłaty płatności rolno-środowiskowo-klimatycznych w ramach Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023–2027 (Dz. U. poz. 734), z uwzględnieniem zmian wprowadzonych:

- 1) rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 8 marca 2024 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie szczegółowych warunków i szczegółowego trybu przyznawania i wypłaty płatności rolno-środowiskowo-klimatycznych w ramach Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023–2027 (Dz. U. poz. 365);
- 2) rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 14 marca 2025 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie szczegółowych warunków i szczegółowego trybu przyznawania i wypłaty płatności rolno-środowiskowo-klimatycznych w ramach Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023–2027 (Dz. U. poz. 329).

2. Podany w załączniku do niniejszego obwieszczenia tekst jednolity rozporządzenia nie obejmuje:

- 1) § 2–6 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 8 marca 2024 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie szczegółowych warunków i szczegółowego trybu przyznawania i wypłaty płatności rolno-środowiskowo-klimatycznych w ramach Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023–2027 (Dz. U. poz. 365), które stanowią:

„§ 2. Do przyznawania płatności rolno-środowiskowo-klimatycznych, o których mowa w art. 41 pkt 1 ustawy z dnia 8 lutego 2023 r. o Planie Strategicznym dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023–2027, w sprawach objętych postępowaniami:

- 1) wszczętymi i niezakończonymi ostateczną decyzją przed dniem wejścia w życie niniejszego rozporządzenia,
- 2) zakończonymi ostateczną decyzją wydaną na podstawie przepisów dotychczasowych, w przypadku gdy zostały one wznowione od dnia wejścia w życie niniejszego rozporządzenia

– stosuje się przepisy rozporządzenia zmienianego w § 1 w brzmieniu dotychczasowym, z wyjątkiem § 21 i § 23 rozporządzenia zmienianego w § 1, które stosuje się w brzmieniu nadanym niniejszym rozporządzeniem.

§ 3. W przypadku gdy płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna, o której mowa w art. 41 pkt 1 ustawy z dnia 8 lutego 2023 r. o Planie Strategicznym dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023–2027, została przyznana przed dniem wejścia w życie niniejszego rozporządzenia, kierownik biura powiatowego Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa zmienia z urzędu decyzję w sprawie przyznania płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej w części dotyczącej refundacji kosztów transakcyjnych, o których mowa w art. 70 ust. 4 rozporządzenia Parlamentu Euro-

---

¹⁾ Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi kieruje działem administracji rządowej – rozwój wsi, na podstawie § 1 ust. 2 pkt 2 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 25 lipca 2025 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi (Dz. U. poz. 1000).

pejskiego i Rady (UE) 2021/2115 z dnia 2 grudnia 2021 r. ustanawiającego przepisy dotyczące wsparcia planów strategicznych sporządzanych przez państwa członkowskie w ramach wspólnej polityki rolnej (planów strategicznych WPR) i finansowanych z Europejskiego Funduszu Rolniczego Gwarancji (EFRG) i z Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) oraz uchylającego rozporządzenia (UE) nr 1305/2013 i (UE) nr 1307/2013 (Dz. Urz. UE L 435 z 06.12.2021, str. 1, z późn. zm.^{a)}), poniesionych z tytułów, o których mowa w § 21 ust. 1 pkt 1 lub 2 rozporządzenia zmienianego w § 1, przez ustalenie wysokości kwoty przeznaczonej na refundację tych kosztów transakcyjnych z zastosowaniem § 21 rozporządzenia zmienianego w § 1 w brzmieniu nadanym niniejszym rozporządzeniem.

§ 4. W przypadku gdy przed dniem wejścia w życie niniejszego rozporządzenia dodatkowa płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna do buhaja, o której mowa w § 23 ust. 1 rozporządzenia zmienianego w § 1, nie została przyznana rolnikowi ze względu na to, że nie złożył zaświadczenia, o którym mowa w § 23 ust. 2 rozporządzenia zmienianego w § 1, w terminie do dnia 30 września 2023 r., a złożył to zaświadczenie do dnia wydania decyzji w sprawie o przyznanie tej płatności, kierownik biura powiatowego Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa zmienia z urzędu decyzję w sprawie o przyznanie tej płatności w części dotyczącej dodatkowej płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej do buhaja, o której mowa w § 23 ust. 1 rozporządzenia zmienianego w § 1, z zastosowaniem § 23 ust. 7 rozporządzenia zmienianego w § 1.

§ 5. W pierwszym roku realizacji zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego, którego realizację rozpoczęto od dnia 15 marca 2023 r., wymóg, o którym mowa w załączniku nr 2 do rozporządzenia zmienianego w § 1 w części II. Interwencja wymieniona w § 3 pkt 3 rozporządzenia (użytkowanie kośne, użytkowanie kośno-pastwiskowe, użytkowanie pastwiskowe albo użytkowanie naprzemienne) w ust. 3 w pkt 4, uznaje się za spełniony w zakresie wymaganego terminu wykoszenia niedojądów również wtedy, gdy został zrealizowany przez rolnika przed dniem 31 października 2023 r.

§ 6. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem 15 marca 2024 r., z wyjątkiem § 1 pkt 1 lit. b tiret drugie, który wchodzi w życie z dniem 15 marca 2025 r.”;

- 2) § 2–4 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 14 marca 2025 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie szczegółowych warunków i szczegółowego trybu przyznawania i wypłaty płatności rolno-środowiskowo-klimatycznych w ramach Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023–2027 (Dz. U. poz. 329), które stanowią:

„§ 2. Do przyznawania płatności rolno-środowiskowo-klimatycznych, o których mowa w art. 41 pkt 1 ustawy z dnia 8 lutego 2023 r. o Planie Strategicznym dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023–2027, w sprawach objętych postępowaniami:

- 1) wszczętymi przed dniem 15 marca 2025 r. i niezakończonymi ostateczną decyzją przed dniem wejścia w życie niniejszego rozporządzenia,
- 2) zakończonymi ostateczną decyzją wydaną na podstawie przepisów dotychczasowych, w przypadku gdy zostały one wznowione po dniu 14 marca 2025 r.

– stosuje się przepisy rozporządzenia zmienianego w § 1 w brzmieniu dotychczasowym.

§ 3. Do przyznawania płatności rolno-środowiskowo-klimatycznych, o których mowa w art. 41 pkt 1 ustawy z dnia 8 lutego 2023 r. o Planie Strategicznym dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023–2027, w sprawach objętych postępowaniami wszczętymi po dniu 14 marca 2025 r. i niezakończonymi ostateczną decyzją przed dniem wejścia w życie niniejszego rozporządzenia stosuje się przepisy rozporządzenia zmienianego w § 1 w brzmieniu nadanym niniejszym rozporządzeniem.

§ 4. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem następującym po dniu ogłoszenia.”.

Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi: *S. Krajewski*

^{a)} Zmiany wymienionego rozporządzenia zostały ogłoszone w Dz. Urz. UE L 119 z 21.04.2022, str. 1, Dz. Urz. UE L 181 z 07.07.2022, str. 35, Dz. Urz. UE L 199 z 29.07.2022, str. 1, Dz. Urz. UE L 227 z 01.09.2022, str. 136, Dz. Urz. UE L 102 z 17.04.2023, str. 1 oraz Dz. Urz. UE L 148 z 08.06.2023, str. 130.

Załącznik do obwieszczenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi
z dnia 27 listopada 2025 r. (Dz. U. z 2026 r. poz. 114)

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA ROLNICTWA I ROZWOJU WSI¹⁾

z dnia 31 marca 2023 r.

w sprawie szczegółowych warunków i szczegółowego trybu przyznawania i wypłaty płatności rolno-środowiskowo-klimatycznych w ramach Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023–2027

Na podstawie art. 71 ust. 1 ustawy z dnia 8 lutego 2023 r. o Planie Strategicznym dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023–2027 (Dz. U. z 2024 r. poz. 1741 oraz z 2025 r. poz. 321) zarządza się, co następuje:

§ 1. Rozporządzenie określa:

- 1) szczegółowe warunki i szczegółowy tryb przyznawania i wypłaty płatności rolno-środowiskowo-klimatycznych, o których mowa w art. 41 pkt 1 ustawy z dnia 8 lutego 2023 r. o Planie Strategicznym dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023–2027, zwanych dalej „płatnościami rolno-środowiskowo-klimatycznymi”, w tym:
  - a) szczegółowe wymagania, jakie powinny spełniać wnioski o przyznanie płatności rolno-środowiskowo-klimatycznych,
  - b) szczegółowe warunki i szczegółowy tryb przyznawania płatności rolno-środowiskowo-klimatycznych następcy prawnemu podmiotu ubiegającego się o ich przyznanie lub przejmującemu grunty lub zwierzęta;
- 2) wysokość kar i sposób ich obliczania, z wyjątkiem kar administracyjnych;
- 3) stawki płatności rolno-środowiskowo-klimatycznych.

§ 2. Płatność rolno-środowiskowo-klimatyczną przyznaje się rolnikowi albo innemu podmiotowi, zwanemu dalej „zarządcą”, jeżeli:

- 1) realizuje zobowiązanie rolno-środowiskowo-klimatyczne, o którym mowa w art. 70 ust. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/2115 z dnia 2 grudnia 2021 r. ustanawiającego przepisy dotyczące wsparcia planów strategicznych sporządzanych przez państwa członkowskie w ramach wspólnej polityki rolnej (planów strategicznych WPR) i finansowanych z Europejskiego Funduszu Rolniczego Gwarancji (EFRG) i z Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) oraz uchylającego rozporządzenia (UE) nr 1305/2013 i (UE) nr 1307/2013 (Dz. Urz. UE L 435 z 06.12.2021, str. 1, z późn. zm.²⁾), zwane dalej „zobowiązaniem rolno-środowiskowo-klimatycznym”, przez 5 lat;
- 2) spełnia warunki przyznania płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej w ramach określonych interwencji lub ich wariantów.

§ 3. Płatność rolno-środowiskowo-klimatyczną przyznaje się w ramach następujących interwencji lub ich wariantów:

- 1) Interwencja 1. Ochrona cennych siedlisk i zagrożonych gatunków na obszarach Natura 2000:
  - a) Wariant 1.1. Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe,
  - b) Wariant 1.2. Zalewowe łąki selernicowe i słonorośla,
  - c) Wariant 1.3. Murawy,
  - d) Wariant 1.4. Półnaturalne łąki wilgotne,
  - e) Wariant 1.5. Półnaturalne łąki świeże,
  - f) Wariant 1.6.1. Torfowiska – wymogi kluczowe,
  - g) Wariant 1.6.2. Torfowiska – wymogi kluczowe i uzupełniające,

¹⁾ Na dzień ogłoszenia obwieszczenia w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej działem administracji rządowej – rozwój wsi kieruje Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi, na podstawie § 1 ust. 2 pkt 2 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 25 lipca 2025 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi (Dz. U. poz. 1000).

²⁾ Zmiany wymienionego rozporządzenia zostały ogłoszone w Dz. Urz. UE L 119 z 21.04.2022, str. 1, Dz. Urz. UE L 181 z 07.07.2022, str. 35, Dz. Urz. UE L 227 z 01.09.2022, str. 136, Dz. Urz. UE L 102 z 17.04.2023, str. 1, Dz. Urz. UE L 148 z 08.06.2023, str. 130, Dz. Urz. UE L 2024/946 z 26.03.2024 oraz Dz. Urz. UE L 2024/1468 z 24.05.2024.

- h) Wariant 1.7. Ochrona siedlisk łągowych rzadkich gatunków ptaków siewkowych (rycyk, kszyk, krwawodziób i czajka),
  - i) Wariant 1.8. Ochrona siedlisk łągowych dubelta i kulika wielkiego,
  - j) Wariant 1.9. Ochrona siedlisk łągowych wodniczki,
  - k) Wariant 1.10. Ochrona siedlisk łągowych derkacza;
- 2) Interwencja 2. Ochrona cennych siedlisk i zagrożonych gatunków poza obszarami Natura 2000:
- a) Wariant 2.1. Zmienne-wilgotne łąki trzęślicowe,
  - b) Wariant 2.2. Zalewowe łąki sełernicowe i słonorośla,
  - c) Wariant 2.3. Murawy,
  - d) Wariant 2.4. Półnaturalne łąki wilgotne,
  - e) Wariant 2.5. Półnaturalne łąki świeże,
  - f) Wariant 2.6.1. Torfowiska – wymogi kluczowe,
  - g) Wariant 2.6.2. Torfowiska – wymogi kluczowe i uzupełniające,
  - h) Wariant 2.7. Ochrona siedlisk łągowych rzadkich gatunków ptaków siewkowych (rycyk, kszyk, krwawodziób i czajka),
  - i) Wariant 2.8. Ochrona siedlisk łągowych dubelta i kulika wielkiego,
  - j) Wariant 2.9. Ochrona siedlisk łągowych wodniczki,
  - k) Wariant 2.10. Ochrona siedlisk łągowych derkacza;
- 3) Interwencja 3. Ekstensywne użytkowanie łąk i pastwisk na obszarach Natura 2000;
- 4) Interwencja 4. Zachowanie sadów tradycyjnych odmian drzew owocowych;
- 5) Interwencja 5. Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych roślin w rolnictwie:
- a) Wariant 5.1. Uprawa rzadkich gatunków lub odmian roślin,
  - b) Wariant 5.2. Wytwarzanie materiału siewnego rzadkich gatunków lub odmian roślin;
- 6) Interwencja 6. Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych zwierząt w rolnictwie:
- a) Wariant 6.1.1. Zachowanie lokalnych ras bydła – użytkowanie mleczne,
  - b) Wariant 6.1.2. Zachowanie lokalnych ras bydła – użytkowanie mięsne,
  - c) Wariant 6.2.1.1. Zachowanie lokalnych ras koni – samice (konie małopolskie i wielkopolskie),
  - d) Wariant 6.2.1.2. Zachowanie lokalnych ras koni – samce (konie małopolskie i wielkopolskie),
  - e) Wariant 6.2.2.1. Zachowanie lokalnych ras koni – samice (konie śląskie),
  - f) Wariant 6.2.2.2. Zachowanie lokalnych ras koni – samce (konie śląskie),
  - g) Wariant 6.2.3.1. Zachowanie lokalnych ras koni – samice (koniki polskie i konie huculskie),
  - h) Wariant 6.2.3.2. Zachowanie lokalnych ras koni – samce (koniki polskie i konie huculskie),
  - i) Wariant 6.2.4.1. Zachowanie lokalnych ras koni – samice (konie zimnokrwiste w typie sztumskim i sokólskim),
  - j) Wariant 6.2.4.2. Zachowanie lokalnych ras koni – samce (konie zimnokrwiste w typie sztumskim i sokólskim),
  - k) Wariant 6.3. Zachowanie lokalnych ras owiec,
  - l) Wariant 6.4. Zachowanie lokalnych ras świń,
  - m) Wariant 6.5. Zachowanie lokalnych ras kóz;
- 7) Interwencja 7. Bioróżnorodność na gruntach ornych:
- a) Wariant 7.1. Wieloletnie pasy kwietne,
  - b) Wariant 7.2. Ogródki bioróżnorodności.

§ 4. 1. Zobowiązanie rolno-środowiskowo-klimatyczne jest realizowane w ramach:

- 1) jednego wariantu, a w przypadku wariantów interwencji wymienionej w § 3 pkt 6 jest realizowane w ramach jednej rasy lokalnej zwierząt albo
- 2) jednej interwencji – w przypadku gdy interwencja nie obejmuje wariantów.

2. Rolnik i zarządca mogą realizować jednocześnie więcej niż jedno zobowiązanie rolno-środowiskowo-klimatyczne, z tym że mogą realizować jednocześnie takie same zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatyczne, jeżeli zostały podjęte w różnych latach, a w przypadku gdy kontynuują realizację takiego samego zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego podjętego przez innego rolnika lub zarządcę, mogą je realizować, mimo że zostały podjęte w tym samym roku.

3. Takie same zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatyczne mogą być realizowane w ramach wariantów interwencji wymienionych w § 3 pkt 1, 2 lub 7 lub w ramach interwencji wymienionych w § 3 pkt 3 i 4, a w przypadku gdy rolnik lub zarządca kontynuują realizację takiego samego zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego podjętego przez innego rolnika lub zarządcę – również w ramach wariantów interwencji wymienionej w § 3 pkt 5 lub w ramach wariantów interwencji wymienionej w § 3 pkt 6 w ramach ras lokalnych zwierząt.

4. Rolnik nie może realizować zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego w ramach wariantów interwencji wymienionej w § 3 pkt 6 w ramach danej rasy lokalnej zwierząt, jeżeli realizuje równocześnie zobowiązanie, o którym mowa w art. 28 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1305/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) i uchylającego rozporządzenie Rady (WE) nr 1698/2005 (Dz. Urz. UE L 347 z 20.12.2013, str. 487, z późn. zm.³⁾), zwane dalej „zobowiązaniem rolno-środowiskowo-klimatycznym PROW”, którym są objęte zwierzęta tej samej rasy.

5. Przepisu ust. 4 nie stosuje się, jeżeli:

- 1) rolnik, który realizuje zobowiązanie rolno-środowiskowo-klimatyczne PROW w ramach danej rasy lokalnej zwierząt, jest:
  - a) spadkobiercą innego rolnika, który złożył wniosek o przyznanie pierwszej płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej lub realizował zobowiązanie rolno-środowiskowo-klimatyczne w ramach tej samej rasy lokalnej zwierząt, lub
  - b) zapisobiercą windykacyjnym, który w wyniku śmierci innego rolnika nabył, jako przedmiot zapisu windykacyjnego:
    - zwierzęta tej samej rasy lokalnej objęte wnioskiem o przyznanie pierwszej płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej złożonym przez tego rolnika lub objęte zobowiązaniem rolno-środowiskowo-klimatycznym podjętym przez tego rolnika, lub
    - prawo majątkowe, z którym łączy się posiadanie zwierząt tej samej rasy lokalnej, o których mowa w lit. a,
  - c) następcą prawnym rolnika innym niż następca prawny rolnika wymieniony w lit. a i b, który złożył wniosek o przyznanie pierwszej płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej lub realizował zobowiązanie rolno-środowiskowo-klimatyczne w ramach tej samej rasy lokalnej zwierząt, lub
  - d) nowym posiadaczem zwierząt tej samej rasy lokalnej objętych wnioskiem o przyznanie pierwszej płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej złożonym przez innego rolnika lub objętych zobowiązaniem rolno-środowiskowo-klimatycznym podjętym przez tego rolnika
    - i kontynuuje realizację zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego podjętego przez innego rolnika do końca okresu objętego tym zobowiązaniem;
- 2) rolnik, który realizuje zobowiązanie rolno-środowiskowo-klimatyczne PROW w ramach krów, kłaczy lub loch danej rasy, złożył wniosek o przyznanie pierwszej płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej w ramach wariantów wymienionych w § 3 pkt 6 lit. a, b, d, f, h, j lub l lub realizuje zobowiązanie rolno-środowiskowo-klimatyczne w ramach tych wariantów, którym są objęte wyłącznie samce tej samej rasy.

³⁾ Zmiany wymienionego rozporządzenia zostały ogłoszone w Dz. Urz. UE L 347 z 20.12.2013, str. 865, Dz. Urz. UE L 280 z 24.09.2014, str. 1, Dz. Urz. UE L 367 z 23.12.2014, str. 16, Dz. Urz. UE L 127 z 22.05.2015, str. 1, Dz. Urz. UE L 28 z 04.02.2016, str. 8, Dz. Urz. UE L 130 z 19.05.2016, str. 1, Dz. Urz. UE L 129 z 19.05.2017, str. 1, Dz. Urz. UE L 350 z 29.12.2017, str. 15, Dz. Urz. UE L 30 z 02.02.2018, str. 6, Dz. Urz. UE L 16 z 18.01.2019, str. 1, Dz. Urz. UE L 53 z 22.02.2019, str. 14, Dz. Urz. UE L 204 z 26.06.2020, str. 1, Dz. Urz. UE L 437 z 28.12.2020, str. 1, Dz. Urz. UE L 79 z 08.03.2021, str. 1, Dz. Urz. UE L 224 z 24.06.2021, str. 1 oraz Dz. Urz. UE L 173 z 30.06.2022, str. 34.

§ 5. 1. Rolnik i zarządca realizujący zobowiązanie rolno-środowiskowo-klimatyczne przestrzegają następujących wymogów:

- 1) posiadają plan działalności rolnośrodowiskowej sporządzony do dnia 31 lipca roku, w którym podjęli zobowiązanie rolno-środowiskowo-klimatyczne, na formularzu udostępnionym przez Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, zwaną dalej „Agencją”, przy udziale:⁴⁾
  - a) doradcy rolniczego ze specjalizacją rolnośrodowiskową, zwanego dalej „doradcą rolnośrodowiskowym”, i eksperta przyrodniczego – w przypadku wariantów interwencji wymienionych w § 3 pkt 1 i 2,
  - b) doradcy rolnośrodowiskowego – w przypadku wariantów interwencji wymienionych w § 3 pkt 5 i 7 lub interwencji wymienionych w § 3 pkt 3 i 4;
- 2) prowadzą rejestr działalności rolnośrodowiskowej w odniesieniu do gruntów objętych zobowiązaniem rolno-środowiskowo-klimatycznym, sporządzony na formularzu udostępnionym przez Agencję, zawierający wykaz:
  - a) działań agrotechnicznych, w tym zastosowania nawozów i wykonania zabiegów przy użyciu środków ochrony roślin,
  - b) wypasów zwierząt – w przypadku prowadzenia wypasu;
- 3)⁵⁾ posiadają dokumentację, o której mowa w art. 113 ust. 2 ustawy z dnia 8 lutego 2023 r. o Planie Strategicznym dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023–2027, zwanej dalej „ustawą o Planie Strategicznym”, sporządzoną przez eksperta przyrodniczego na formularzu udostępnionym przez Agencję zgodnie z metodyką sporządzania takiej dokumentacji udostępnioną przez Agencję, zwaną dalej „dokumentacją przyrodniczą”, w roku:
  - a) poprzedzającym rok rozpoczęcia realizacji zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego lub
  - b) rozpoczęcia realizacji zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego, nie później jednak niż do dnia 30 listopada tego roku– w przypadku wariantów interwencji wymienionych w § 3 pkt 1 i 2;
- 4) przestrzegają odnośnych minimalnych wymogów, o których mowa w art. 70 ust. 3 lit. b rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/2115 z dnia 2 grudnia 2021 r. ustanawiającego przepisy dotyczące wsparcia planów strategicznych sporządzanych przez państwa członkowskie w ramach wspólnej polityki rolnej (planów strategicznych WPR) i finansowanych z Europejskiego Funduszu Rolniczego Gwarancji (EFRG) i z Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) oraz uchylającego rozporządzenia (UE) nr 1305/2013 i (UE) nr 1307/2013, zwanego dalej „rozporządzeniem 2021/2115”, dotyczących stosowania nawozów i środków ochrony roślin oraz innych odpowiednich obowiązkowych wymogów ustanowionych na mocy prawa krajowego, wskazanych w załączniku nr 1 do rozporządzenia.

2. Przepisu ust. 1 pkt 3 nie stosuje się w odniesieniu do obszaru, na którym jest realizowane zobowiązanie rolno-środowiskowo-klimatyczne w ramach:

- 1)⁶⁾ wariantów wymienionych w § 3 pkt 1 lit. i oraz pkt 2 lit. i – w zakresie ochrony siedlisk lęgowych dubelta – lub § 3 pkt 1 lit. j oraz pkt 2 lit. j, jeżeli ten obszar w pierwszym roku realizacji tego zobowiązania:
  - a) znajduje się w granicach zasięgu występowania odpowiednio dubelta lub wodniczki objętych warstwami cyfrowymi opracowanymi w ramach monitoringu prowadzonego przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska i udostępnionymi Agencji, zwanych dalej „granice warstw cyfrowych GIOŚ”, lub
  - b) (uchylona);⁷⁾
- 2)⁸⁾ wariantów interwencji wymienionej w § 3 pkt 1, jeżeli ten obszar w pierwszym roku realizacji tego zobowiązania znajduje się w granicach:
  - a) zasięgu występowania danego siedliska lub gatunku ptaka objętych płatnościami rolno-środowiskowo-klimatycznymi w ramach odpowiedniego wariantu lub

⁴⁾ Wprowadzenie do wyliczenia w brzmieniu ustalonym przez § 1 pkt 1 lit. a tiret pierwsze rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 8 marca 2024 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie szczegółowych warunków i szczegółowego trybu przyznawania i wypłaty płatności rolno-środowiskowo-klimatycznych w ramach Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023–2027 (Dz. U. poz. 365), które weszło w życie z dniem 15 marca 2024 r.

⁵⁾ W brzmieniu ustalonym przez § 1 pkt 1 lit. a tiret drugie rozporządzenia, o którym mowa w odnośniku 4.

⁶⁾ W brzmieniu ustalonym przez § 1 pkt 1 lit. b tiret pierwsze rozporządzenia, o którym mowa w odnośniku 4.

⁷⁾ Przez § 1 pkt 1 lit. a tiret pierwsze rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 14 marca 2025 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie szczegółowych warunków i szczegółowego trybu przyznawania i wypłaty płatności rolno-środowiskowo-klimatycznych w ramach Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023–2027 (Dz. U. poz. 329), które weszło w życie z dniem 18 marca 2025 r.

⁸⁾ W brzmieniu ustalonym przez § 1 pkt 1 lit. a tiret drugie rozporządzenia, o którym mowa w odnośniku 7.

- b) obszaru wdrażania działań ochronnych obligatoryjnych lub fakultatywnych dla danego siedliska lub gatunku ptaka objętych płatnościami rolno-środowiskowo-klimatycznymi w ramach odpowiedniego wariantu określonych w planie ochrony, o którym mowa w art. 29 ust. 3 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2026 r. poz. 13), zwanym dalej „planem ochrony”, albo w planie zadań ochronnych, o którym mowa w art. 28 ust. 5 tej ustawy, zwanym dalej „planem zadań ochronnych”, ustanowionych dla danego obszaru Natura 2000

– objętych warstwami cyfrowymi opracowanymi przez Generalną Dyрекcyję Ochrony Środowiska i udostępnionymi Agencji, zwanych dalej „granicami warstw cyfrowych GDOŚ”;

- 3)⁹⁾ wariantów wymienionych w § 3 pkt 2 lit. a–g, jeżeli na tym obszarze rolnik lub zarządca realizował zobowiązanie rolno-środowiskowo-klimatyczne PROW w ramach Pakietu 5. Cenne siedliska poza obszarami Natura 2000 w zakresie tożsamyh siedlisk przyrodniczych, a realizacja tego zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego PROW przez tego rolnika lub zarządcę zakończyła się w dniu 14 marca roku, w którym ten rolnik lub zarządca podjął to zobowiązanie.

3.¹⁰⁾ Wymóg, o którym mowa w ust. 1 pkt 3, uznaje się za spełniony również w przypadku, gdy rolnik lub zarządca nie posiadali dokumentacji przyrodniczej sporządzonej w roku poprzedzającym rok rozpoczęcia realizacji danego zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego lub w roku rozpoczęcia jego realizacji, a posiadają dokumentację przyrodniczą sporządzoną najpóźniej w roku, w którym rolnik lub zarządca złożyli wniosek o przyznanie drugiej płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej za realizację tego zobowiązania, w ramach którego jest wymagane posiadanie tej dokumentacji, nie później jednak niż do dnia 30 listopada tego roku.

4. Rolnik i zarządca realizujący zobowiązanie rolno-środowiskowo-klimatyczne przestrzegają szczegółowych wymogów dla poszczególnych interwencji lub ich wariantów określonych w załączniku nr 2 do rozporządzenia.

5. Rolnik i zarządca realizujący zobowiązanie rolno-środowiskowo-klimatyczne przestrzegają również wymogów określonych przez:

- 1) doradcę rolnośrodowiskowego w planie działalności rolnośrodowiskowej, o którym mowa w ust. 1 pkt 1 – w przypadku:
  - a) interwencji wymienionej w § 3 pkt 3,
  - b) interwencji wymienionej w § 3 pkt 4,
  - c) wariantu wymienionego w § 3 pkt 7 lit. a,
- 2) eksperta przyrodniczego w planie działalności rolnośrodowiskowej, o którym mowa w ust. 1 pkt 1 – w przypadku wariantów interwencji wymienionych w § 3 pkt 1 i 2

– chyba że te wymogi są sprzeczne z wymogami określonymi w rozporządzeniu.

6.¹¹⁾ Uznaje się, że rolnik i zarządca przestrzegają szczegółowych wymogów dla poszczególnych interwencji lub ich wariantów określonych w załączniku nr 2 do rozporządzenia, jeżeli realizują zobowiązanie rolno-środowiskowo-klimatyczne w ramach wariantów interwencji wymienionej w § 3 pkt 1 lub interwencji wymienionej w § 3 pkt 3 zgodnie z odpowiadającymi tym wymogom działaniami obligatoryjnymi lub fakultatywnymi określonymi w planie ochrony albo planie zadań ochronnych ustanowionych dla danego obszaru Natura 2000 i wskazanymi w planie działalności rolnośrodowiskowej, o którym mowa w ust. 1 pkt 1, jako wymogi realizowanego zobowiązania, jeżeli wystąpią okoliczności, o których mowa w § 12 ust. 5 pkt 1 lub § 14 ust. 2 pkt 1, nawet jeżeli te wymogi różnią się od szczegółowych wymogów dla poszczególnych interwencji lub ich wariantów określonych w załączniku nr 2 do rozporządzenia.

7. Zawartość planu działalności rolnośrodowiskowej, o którym mowa w ust. 1 pkt 1, jest określona w załączniku nr 3 do rozporządzenia.

8. W przypadku gdy rolnik realizuje zobowiązanie rolno-środowiskowo-klimatyczne i jednocześnie realizuje inne zobowiązania w dziedzinie zarządzania, o których mowa w art. 70 ust. 1 rozporządzenia 2021/2115, na użytkach rolnych, na których prowadzi produkcję ekologiczną w rozumieniu art. 2 ust. 1 pkt 10 ustawy z dnia 23 czerwca 2022 r. o rolnictwie ekologicznym i produkcji ekologicznej (Dz. U. z 2023 r. poz. 1235), zwane dalej „zobowiązaniem ekologicznym”, lub zobowiązanie rolno-środowiskowo-klimatyczne PROW, lub zobowiązanie, o którym mowa w art. 29 ust. 2 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1305/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) i uchylającego rozporządzenie Rady (WE) nr 1698/2005, zwane dalej „zobowiązaniem ekologicznym PROW”, rejestr działalności rolnośrodowiskowej, o którym mowa w ust. 1 pkt 2, może być prowadzony na jednym formularzu z rejestrem działalności ekologicznej prowadzonym w ramach

⁹⁾ Dodany przez § 1 pkt 1 lit. b tiret drugie rozporządzenia, o którym mowa w odnośniku 4; wszedł w życie z dniem 15 marca 2025 r.; w brzmieniu ustalonym przez § 1 pkt 1 lit. a tiret trzecie rozporządzenia, o którym mowa w odnośniku 7.

¹⁰⁾ Ze zmianą wprowadzoną przez § 1 pkt 1 lit. c rozporządzenia, o którym mowa w odnośniku 4.

¹¹⁾ Ze zmianą wprowadzoną przez § 1 pkt 1 lit. b rozporządzenia, o którym mowa w odnośniku 7.

realizowanego przez tego rolnika zobowiązania ekologicznego lub z rejestrem działalności rolnośrodowiskowej prowadzonym w ramach realizowanego przez tego rolnika zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego PROW, lub z rejestrem działalności ekologicznej prowadzonym w ramach realizowanego przez tego rolnika zobowiązania ekologicznego PROW.

§ 6. 1. Zobowiązanie rolno-środowiskowo-klimatyczne obejmuje:

- 1) użytki rolne lub obszary przyrodnicze, o których mowa w art. 42 ust. 2 pkt 1 ustawy o Planie Strategicznym, na których występują typy siedlisk przyrodniczych wymienione w ust. 1 pkt 1 lit. b, c lub f załącznika nr 4 do rozporządzenia lub siedliska lęgowe ptaków z gatunków wymienionych w ust. 1 pkt 2 załącznika nr 4 do rozporządzenia, zwane dalej „obszarami przyrodniczymi”:
  - a) zadeklarowane we wniosku o przyznanie pierwszej płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej w ramach danego wariantu interwencji wymienionych w § 3 pkt 1, 2, 5 i 7 lub danej interwencji wymienionej w § 3 pkt 3 i 4,
  - b) objęte obszarem zatwierdzonym, lub
- 2) zwierzęta ras lokalnych zadeklarowane we wniosku o przyznanie płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej w ramach danej rasy lokalnej objętej wariantem interwencji wymienionej w § 3 pkt 6, będące zwierzętami zatwierdzonymi (stado).

2. Rolnik i zarządca realizują zobowiązanie rolno-środowiskowo-klimatyczne od dnia 15 marca roku, w którym złożyły wniosek o przyznanie pierwszej płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej.

3. W przypadku gdy w drugim lub kolejnym roku realizacji zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego:

- 1) nie są spełnione warunki przyznania płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej lub
- 2) rolnik lub zarządca nie złożyli wniosku o przyznanie kolejnej płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej w ramach danej interwencji lub danego wariantu interwencji

– uznaje się, że rolnik lub zarządca kontynuują realizację podjętego zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego, jeżeli grunty lub zwierzęta objęte tym zobowiązaniem znajdują się w ich posiadaniu.

§ 7. 1. Wielkość obszaru objętego zobowiązaniem rolno-środowiskowo-klimatycznym oraz miejsce realizacji tego zobowiązania nie podlegają zmianie w trakcie jego realizacji, z wyłączeniem zmiany dotyczącej:

- 1) wielkości obszaru objętego zobowiązaniem rolno-środowiskowo-klimatycznym w ramach wariantów interwencji wymienionej w § 3 pkt 5 lub zmiany miejsca realizacji tego zobowiązania;
- 2) miejsca realizacji zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego w ramach wariantu wymienionego w § 3 pkt 7 lit. b.

2. W przypadku realizacji zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego w ramach wariantów interwencji wymienionej w § 3 pkt 5 lub wariantu wymienionego w § 3 pkt 7 lit. b rolnik może dokonywać zmiany uprawianych roślin lub miejsca ich uprawy objętych tym zobowiązaniem, pod warunkiem że mimo dokonania tych zmian są spełnione warunki przyznania płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej z tytułu realizacji tego zobowiązania i te zmiany nie powodują zmiany zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego niezgodnej z ust. 1.

3.¹²⁾ W przypadku uprawy rośliny dwuletniej określonej w ust. 3 pkt 1 i 2 załącznika nr 4 do rozporządzenia, z wyłączeniem rośliny dwuletniej określonej w ust. 3 pkt 2 lp. 11 tego załącznika, w ramach zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego w ramach wariantu wymienionego w § 3 pkt 5 lit. b zmiany uprawianych roślin lub miejsca ich uprawy, o których mowa w ust. 2, są dopuszczalne po upływie dwóch lat uprawy tej rośliny dwuletniej.

4. W przypadku uprawy rośliny będącej byliną określonej w ust. 3 pkt 1 i 2 załącznika nr 4 do rozporządzenia w ramach zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego w ramach wariantu wymienionego w § 3 pkt 5 lit. b zmiany uprawianych roślin lub miejsca ich uprawy, o których mowa w ust. 2, są dopuszczalne po upływie trzech lat uprawy tej rośliny będącej byliną.

5. Jeżeli w trakcie realizacji zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego w ramach wariantów interwencji wymienionej w § 3 pkt 2 obszary objęte tym zobowiązaniem zostaną objęte obszarem Natura 2000, to zobowiązanie staje się zobowiązaniem rolno-środowiskowo-klimatycznym w ramach odpowiedniego wariantu interwencji wymienionej w § 3 pkt 1.

6. Jeżeli w trakcie realizacji zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego w ramach wariantów interwencji wymienionej w § 3 pkt 1 obszary objęte tym zobowiązaniem zostaną wyłączone z obszaru Natura 2000, to zobowiązanie staje się zobowiązaniem rolno-środowiskowo-klimatycznym w ramach odpowiedniego wariantu interwencji wymienionej w § 3 pkt 2.

7. Jeżeli w trakcie realizacji zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego w ramach interwencji wymienionej w § 3 pkt 3 obszary objęte tym zobowiązaniem zostaną wyłączone z obszaru Natura 2000, to zobowiązanie jest kontynuowane mimo to.

¹²⁾ Ze zmianą wprowadzoną przez § 1 pkt 2 rozporządzenia, o którym mowa w odnośniku 4.

8. W przypadku wariantów interwencji wymienionej w § 3 pkt 6 w ramach ras lokalnych zwierząt zmiana zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego w ramach danej rasy lokalnej zwierząt może polegać jedynie na zastąpieniu zwierząt danej rasy lokalnej objętych tym zobowiązaniem zwierzętami tej samej rasy lokalnej w ramach danego wariantu, jeżeli te zwierzęta spełniają warunki przyznania płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej w ramach tego wariantu.

9. Zastąpienia, o którym mowa w ust. 8, dokonuje się w terminie 40 dni od dnia powzięcia informacji o konieczności zastąpienia danego zwierzęcia rasy lokalnej.

§ 8. 1. Zmianę zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego zgłasza się kierownikowi biura powiatowego Agencji we wniosku o przyznanie płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej na rok, w którym rolnik lub zarządca realizują zmienne zobowiązanie rolno-środowiskowo-klimatyczne, chyba że przepisy rozporządzenia stanowią inaczej.

2. O zastąpieniu, o którym mowa w § 7 ust. 8, rolnik informuje kierownika biura powiatowego Agencji w terminie 30 dni od dnia dokonania tego zastąpienia, składając na formularzu udostępnionym przez Agencję kopię dokumentu obejmującego oświadczenia:

- 1) rolnika,
- 2) podmiotu prowadzącego księgę hodowlaną – w przypadku koni domowych (*Equus caballus*), świń (*Sus scrofa*), owiec domowych (*Ovis aries*) matek i kóz domowych (*Capra hircus*) matek,
- 3) podmiotu realizującego i koordynującego działania w zakresie ochrony zasobów genetycznych – Instytutu Zootechniki – Państwowego Instytutu Badawczego, w przypadku bydła domowego (*Bos taurus*), koni domowych (*Equus caballus*), świń (*Sus scrofa*), owiec domowych (*Ovis aries*) matek i kóz domowych (*Capra hircus*) matek

– zawierające wskazanie zwierząt, które zostały zastąpione, i zwierząt, którymi te zwierzęta zastąpiono.

3. W przypadku gdy zastąpienie, o którym mowa w § 7 ust. 8, zostało dokonane w terminie składania wniosków o przyznanie płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej, ale przed dniem złożenia wniosku o przyznanie płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej, o zastąpieniu, o którym mowa w § 7 ust. 8, rolnik może poinformować kierownika biura powiatowego Agencji, dołączając do wniosku o przyznanie płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej kopię dokumentu, o którym mowa w § 25 ust. 5.

§ 9. 1. Płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna do tego samego obszaru może być przyznana z tytułu realizacji tylko jednego zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego.

2. W przypadku gdy rolnik lub zarządca ubiegają się o przyznanie płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej do tego samego obszaru z tytułu realizacji więcej niż jednego zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego, ta płatność przysługuje z tytułu realizacji tego zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego, w ramach którego przewidziano wyższą stawkę płatności do 1 ha.

3. Jeżeli na danym obszarze jest realizowane zobowiązanie ekologiczne, zobowiązanie ekologiczne PROW lub zobowiązanie rolno-środowiskowo-klimatyczne PROW, do tego obszaru nie przysługuje płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna.

4. Przepisu ust. 3 nie stosuje się do przyznawania płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej za realizację zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego w ramach:

- 1) wariantów interwencji wymienionej w § 3 pkt 5, jeżeli na obszarze, na którym jest realizowane zobowiązanie rolno-środowiskowo-klimatyczne w ramach tej interwencji, równocześnie jest realizowane zobowiązanie rolno-środowiskowo-klimatyczne PROW w ramach Pakietu 1. Rolnictwo zrównoważone lub Pakietu 2. Ochrona gleb i wód;
- 2) wariantów interwencji wymienionej w § 3 pkt 7, jeżeli na obszarze, na którym jest realizowane zobowiązanie rolno-środowiskowo-klimatyczne w ramach tej interwencji, równocześnie jest realizowane zobowiązanie rolno-środowiskowo-klimatyczne PROW w ramach Pakietu 1. Rolnictwo zrównoważone;
- 3) wariantu wymienionego w § 3 pkt 7 lit. b, jeżeli na obszarze, na którym jest realizowane zobowiązanie rolno-środowiskowo-klimatyczne w ramach tego wariantu, równocześnie jest realizowane zobowiązanie rolno-środowiskowo-klimatyczne PROW w ramach Pakietu 2. Ochrona gleb i wód.

§ 10. 1. Płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna w ramach wariantów interwencji wymienionej w § 3 pkt 6 w ramach ras lokalnych zwierząt jest przyznawana, jeżeli rolnik utrzymuje wpisane do księgi hodowlanej bydło domowe (*Bos taurus*), konie domowe (*Equus caballus*), świnię (*Sus scrofa*), samice owiec domowych (*Ovis aries*) lub samice kóz domowych (*Capra hircus*) ras wymienionych w ust. 4 załącznika nr 4 do rozporządzenia, które są objęte programem ochrony zasobów genetycznych.

2. (uchylony).¹³⁾

¹³⁾ Przez § 1 pkt 3 rozporządzenia, o którym mowa w odnośniku 4.

§ 11. 1. Płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna jest przyznawana do:

- 1) powierzchni działki rolnej – w przypadku wariantów interwencji wymienionych w § 3 pkt 1, 2, 5 lub 7 lub w ramach interwencji wymienionych w § 3 pkt 3 i 4 – o powierzchni co najmniej 0,1 ha;
- 2) powierzchni jednostki gruntu nierolniczego będącego obszarem kwalifikującym się do przyznania płatności rolno-środowiskowo-klimatycznych, zwanej dalej „działką przyrodniczą” – w przypadku wariantów wymienionych w § 3 pkt 1 lit. b, c oraz f–k i pkt 2 lit. b, c oraz f–k – o powierzchni co najmniej 0,1 ha;
- 3) sztuki zwierzęcia – w przypadku wariantów interwencji wymienionej w § 3 pkt 6.

2. W przypadku gdy na działce rolnej występują drzewa, płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna może być przyznana do gruntu, na którym jest położona ta działka, jeżeli:

- 1) drzewa występujące na tym gruncie są rozrzucone i ich liczba na hektar tego gruntu nie przekracza 100, a w przypadku gdy liczba tych drzew na hektar tego gruntu przekracza 100 – jeżeli ten grunt stanowi system rolno-leśny;
- 2) na tym gruncie można prowadzić działalność rolniczą w podobny sposób jak na gruncie o takiej samej powierzchni, na którym drzewa nie występują.

3. Warunków określonych w ust. 2 nie stosuje się do działki rolnej położonej na gruncie, do którego rolnik ubiega się o płatność rolno-środowiskowo-klimatyczną w ramach interwencji wymienionej w § 3 pkt 4.

4. Elementy krajobrazu określone w przepisach wydanych na podstawie art. 26 ust. 4 ustawy o Planie Strategicznym uznaje się za część działki rolnej lub działki przyrodniczej, jeżeli ich szerokość nie przekracza szerokości określonej w tych przepisach.

5.¹⁴⁾ Jeżeli fragmenty działki rolnej albo działki przyrodniczej będące odpowiednio trwałymi użytkami zielonymi albo obszarami przyrodniczymi nie znajdują się w granicach warstw cyfrowych GDOŚ lub granicach warstw cyfrowych GIOŚ, a suma ich powierzchni nie stanowi więcej niż 20 % powierzchni zadeklarowanej we wniosku o przyznanie pierwszej płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej odpowiednio tej działki rolnej albo tej działki przyrodniczej, rolnik lub zarządca mogą zadeklarować w tym wniosku, że cała ta działka rolna albo cała ta działka przyrodnicza znajdują się w granicach warstw cyfrowych GDOŚ lub granicach warstw cyfrowych GIOŚ dla danego siedliska lub danego gatunku ptaka, które co najmniej w 80 % obejmują tę działkę rolną albo tę działkę przyrodniczą.

6.¹⁴⁾ Jeżeli fragmenty działki rolnej albo działki przyrodniczej będące odpowiednio trwałymi użytkami zielonymi albo obszarami przyrodniczymi znajdują się w granicach warstw cyfrowych GDOŚ lub granicach warstw cyfrowych GIOŚ, a powierzchnia każdego z tych fragmentów jest mniejsza niż 0,1 ha oraz suma powierzchni tych fragmentów nie stanowi więcej niż 10 % powierzchni zadeklarowanej we wniosku o przyznanie pierwszej płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej odpowiednio tej działki rolnej albo tej działki przyrodniczej, rolnik lub zarządca mogą zadeklarować w tym wniosku, że cała ta działka rolna albo cała ta działka przyrodnicza nie znajdują się w granicach warstw cyfrowych GDOŚ lub granicach warstw cyfrowych GIOŚ.

§ 12. 1. W przypadku wariantów interwencji wymienionej w § 3 pkt 1 płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna jest przyznawana do:

- 1) trwałych użytków zielonych, na których występują:
  - a) siedliska przyrodnicze, których typy są wymienione w ust. 1 pkt 1 załącznika nr 4 do rozporządzenia – w przypadku wariantów wymienionych w § 3 pkt 1 lit. a–g lub
  - b) siedliska lęgowe ptaków z gatunków wymienionych w ust. 1 pkt 2 załącznika nr 4 do rozporządzenia – w przypadku wariantów wymienionych w § 3 pkt 1 lit. h–k

– jeżeli są położone na specjalnym obszarze ochrony siedlisk w rozumieniu art. 5 pkt 19 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, zwanym dalej „specjalnym obszarem ochrony siedlisk”, lub na obszarze specjalnej ochrony ptaków w rozumieniu art. 5 pkt 3 tej ustawy, zwanym dalej „obszarem specjalnej ochrony ptaków”, lub na obszarze mającym znaczenie dla Wspólnoty w rozumieniu art. 5 pkt 2c tej ustawy, zwanym dalej „obszarem mającym znaczenie dla Wspólnoty”;

- 2) obszarów przyrodniczych – w przypadku wariantów wymienionych w § 3 pkt 1 lit. b, c, f, g lub h–k, jeżeli są położone na specjalnym obszarze ochrony siedlisk lub na obszarze specjalnej ochrony ptaków, lub na obszarze mającym znaczenie dla Wspólnoty.

¹⁴⁾ Dodany przez § 1 pkt 2 rozporządzenia, o którym mowa w odnośniku 7.

1a.¹⁵⁾ W przypadku wariantów wymienionych w § 3 pkt 1 lit. i – w zakresie ochrony siedlisk lęgowych dubelta – lub § 3 pkt 1 lit. j płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna jest przyznawana wyłącznie do obszaru, który w pierwszym roku realizacji zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego:

- 1) znajduje się w granicach warstw cyfrowych GIOŚ lub
- 2)¹⁶⁾ znajduje się w granicach zasięgu występowania dubelta lub wodniczki lub obszaru wdrażania działań ochronnych obligatoryjnych lub fakultatywnych odpowiednio dla dubelta lub wodniczki określonych w planie ochrony albo w planie zadań ochronnych ustanowionych dla danego obszaru Natura 2000, objętych warstwami cyfrowymi opracowanymi przez Generalną Dyрекcję Ochrony Środowiska i udostępnionymi Agencji.

2.¹⁷⁾ Jeżeli w pierwszym roku realizacji zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego dany obszar:

- 1) znajduje się w granicach warstw cyfrowych GIOŚ lub
- 2) (uchylony),¹⁸⁾
- 3) znajduje się w granicach warstw cyfrowych GDOŚ

– to zobowiązanie może być realizowane wyłącznie w ramach wariantu, w zakresie którego dane siedlisko lub dany gatunek ptaka są objęte płatnościami rolno-środowiskowo-klimatycznymi.

2a.¹⁹⁾ Jeżeli w pierwszym roku realizacji zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego dany obszar znajduje się w granicach warstw cyfrowych GDOŚ, to zobowiązanie może być realizowane w ramach jednego z wariantów interwencji wymienionej w § 3 pkt 1, w ramach których są wspierane siedliska lub gatunki ptaków objęte granicami warstw cyfrowych GDOŚ.

2b.²⁰⁾ Przepisu ust. 2 nie stosuje do obszaru, który w pierwszym roku realizacji zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego znajduje się w granicach:

- 1) zasięgu występowania derkacza lub obszaru wdrażania działań ochronnych obligatoryjnych lub fakultatywnych dla derkacza określonych w planie ochrony albo w planie zadań ochronnych ustanowionych dla danego obszaru Natura 2000, objętych warstwami cyfrowymi opracowanymi przez Generalną Dyрекcję Ochrony Środowiska i udostępnionymi Agencji, jeżeli regionalny dyrektor ochrony środowiska, który sprawuje nadzór nad danym obszarem Natura 2000, potwierdził w formie pisemnej na formularzu określonym w metodyce, o której mowa w § 5 ust. 1 pkt 3, że na tym obszarze może być realizowany wariant interwencji wymienionej w § 3 pkt 1 inny niż wariant wymieniony w § 3 pkt 1 lit. k;
- 2)²¹⁾ warstw cyfrowych GIOŚ i nie znajduje się w granicach zasięgu występowania dubelta lub wodniczki lub obszaru wdrażania działań ochronnych obligatoryjnych lub fakultatywnych dla dubelta lub wodniczki określonych w planie ochrony albo w planie zadań ochronnych ustanowionych dla danego obszaru Natura 2000, objętych warstwami cyfrowymi opracowanymi przez Generalną Dyрекcję Ochrony Środowiska i udostępnionymi Agencji, jeżeli regionalny dyrektor ochrony środowiska, który sprawuje nadzór nad danym obszarem Natura 2000, potwierdził w formie pisemnej na formularzu określonym w metodyce, o której mowa w § 5 ust. 1 pkt 3, że na tym obszarze może być realizowany wariant interwencji wymienionej w § 3 pkt 1 inny niż warianty wymienione odpowiednio w § 3 pkt 1 lit. i – w zakresie ochrony siedlisk lęgowych dubelta – lub § 3 pkt 1 lit. j.

3.²²⁾ W przypadku gdy w pierwszym roku realizacji zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego dany obszar znajdujący się w granicach warstw cyfrowych GIOŚ znajduje się w granicach:

- 1)²³⁾ zasięgu występowania gatunku ptaka objętego płatnościami rolno-środowiskowo-klimatycznymi w ramach wariantów interwencji wymienionej w § 3 pkt 1 lub obszaru wdrażania działań ochronnych obligatoryjnych lub fakultatywnych dla gatunku ptaka objętego płatnościami rolno-środowiskowo-klimatycznymi w ramach wariantów interwencji wymienionej w § 3 pkt 1 określonych w planie ochrony albo w planie zadań ochronnych ustanowionych dla danego obszaru Natura 2000, objętych warstwami cyfrowymi opracowanymi przez Generalną Dyрекcję Ochrony Środowiska i udostępnionymi Agencji, zobowiązanie rolno-środowiskowo-klimatyczne może być realizowane w ramach wariantów wymienionych odpowiednio w § 3 pkt 1 lit. i – w zakresie ochrony siedlisk lęgowych dubelta – lub § 3 pkt 1 lit. j, lub wariantu, w ramach którego płatnościami rolno-środowiskowo-klimatycznymi jest objęty gatunek ptaka, którego dotyczą te warstwy cyfrowe opracowane przez Generalną Dyрекcję Ochrony Środowiska;

¹⁵⁾ Dodany przez § 1 pkt 4 lit. a rozporządzenia, o którym mowa w odnośniku 4.

¹⁶⁾ W brzmieniu ustalonym przez § 1 pkt 3 lit. a rozporządzenia, o którym mowa w odnośniku 7.

¹⁷⁾ W brzmieniu ustalonym przez § 1 pkt 4 lit. b rozporządzenia, o którym mowa w odnośniku 4.

¹⁸⁾ Przez § 1 pkt 3 lit. b rozporządzenia, o którym mowa w odnośniku 7.

¹⁹⁾ Dodany przez § 1 pkt 4 lit. c rozporządzenia, o którym mowa w odnośniku 4; w brzmieniu ustalonym przez § 1 pkt 3 lit. c rozporządzenia, o którym mowa w odnośniku 7.

²⁰⁾ Dodany przez § 1 pkt 4 lit. c rozporządzenia, o którym mowa w odnośniku 4.

²¹⁾ W brzmieniu ustalonym przez § 1 pkt 3 lit. d rozporządzenia, o którym mowa w odnośniku 7.

²²⁾ W brzmieniu ustalonym przez § 1 pkt 4 lit. d rozporządzenia, o którym mowa w odnośniku 4.

²³⁾ W brzmieniu ustalonym przez § 1 pkt 3 lit. e rozporządzenia, o którym mowa w odnośniku 7.

- 2) zasięgu występowania danego siedliska objętego płatnościami rolno-środowiskowo-klimatycznymi w ramach odpowiedniego wariantu interwencji wymienionej w § 3 pkt 1 lub obszaru wdrażania działań ochronnych obligatoryjnych lub fakultatywnych dla danego siedliska objętego płatnościami rolno-środowiskowo-klimatycznymi w ramach wariantów interwencji wymienionej w § 3 pkt 1 określonych w planie ochrony albo w planie zadań ochronnych ustanowionych dla danego obszaru Natura 2000, objętych warstwami cyfrowymi opracowanymi przez Generalną Dyрекcję Ochrony Środowiska i udostępnionymi Agencji, zobowiązanie rolno-środowiskowo-klimatyczne może być realizowane w ramach wariantów wymienionych odpowiednio w § 3 pkt 1 lit. i – w zakresie ochrony siedlisk lęgowych dubelta – lub § 3 pkt 1 lit. j, lub wariantu, w ramach którego płatnościami rolno-środowiskowo-klimatycznymi jest objęte to siedlisko, którego dotyczą te warstwy cyfrowe opracowane przez Generalną Dyрекcję Ochrony Środowiska.

3a.²⁴⁾ (uchylony).²⁵⁾

4.²⁶⁾ Jeżeli dla danego obszaru Natura 2000 zostały ustanowione plan ochrony albo plan zadań ochronnych, płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna w ramach wariantów interwencji wymienionej w § 3 pkt 1 jest przyznawana, jeżeli szczegółowe wymogi danego wariantu określone w załączniku nr 2 do rozporządzenia nie są sprzeczne z działaniami obligatoryjnymi i fakultatywnymi określonymi w tych planach w ich brzmieniu obowiązującym w dniu 15 marca pierwszego roku realizacji zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego w ramach tego wariantu.

5.²⁷⁾ Warunek, o którym mowa w ust. 4, uznaje się za spełniony, mimo że szczegółowe wymogi danego wariantu określone w części I załącznika nr 2 do rozporządzenia różnią się od działań obligatoryjnych lub fakultatywnych określonych w planie ochrony albo w planie zadań ochronnych ustanowionych dla danego obszaru Natura 2000 w ich brzmieniu obowiązującym w dniu 15 marca pierwszego roku realizacji zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego lub są z nimi sprzeczne, jeżeli:

- 1) to zobowiązanie jest realizowane zgodnie z tymi działaniami obligatoryjnymi lub fakultatywnymi, w odniesieniu do których wystąpiła ta różnica lub ta sprzeczność, oraz jako wymogi tego zobowiązania zostały wskazane w planie działalności rolnośrodowiskowej, o którym mowa w § 5 ust. 1 pkt 1, te działania obligatoryjne lub fakultatywne ustanowione dla:
  - a) danego specjalnego obszaru ochrony siedlisk – w przypadku wariantów wymienionych w § 3 pkt 1 lit. a–g lub
  - b) danego obszaru specjalnej ochrony ptaków – w przypadku wariantów wymienionych w § 3 pkt 1 lit. h–k albo
- 2) regionalny dyrektor ochrony środowiska, który sprawuje nadzór nad tym obszarem Natura 2000, potwierdził w formie pisemnej na formularzu określonym w metodyce, o której mowa w § 5 ust. 1 pkt 3, że dany wariant może być realizowany zgodnie ze szczegółowymi wymogami danego wariantu określonymi w załączniku nr 2 do rozporządzenia, w odniesieniu do których wystąpiła ta różnica i ta sprzeczność z tymi działaniami ochronnymi obligatoryjnymi lub fakultatywnymi.

5a.²⁸⁾ Jeżeli, zgodnie z § 11 ust. 5, rolnik lub zarządca zadeklarowali we wniosku o przyznanie pierwszej płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej, że cała działka rolna albo cała działka przyrodnicza znajdują się w granicach warstw cyfrowych GDOŚ lub granicach warstw cyfrowych GIOŚ dla danego siedliska lub danego gatunku ptaka, przepisy ust. 4 i 5 stosuje się odpowiednio dla całej tej działki rolnej albo całej tej działki przyrodniczej.

6. W przypadku gdy dla specjalnego obszaru ochrony siedlisk lub obszaru mającego znaczenie dla Wspólnoty nie zostały ustanowione plan ochrony albo plan zadań ochronnych, a nie są to jednocześnie obszary specjalnej ochrony ptaków, płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna w ramach wariantów wymienionych w § 3 pkt 1 lit. h–k jest przyznawana, jeżeli regionalny dyrektor ochrony środowiska, który sprawuje nadzór nad tymi obszarami, potwierdził w formie pisemnej na formularzu określonym w metodyce, o której mowa w § 5 ust. 1 pkt 3, że dany wariant może być realizowany.

§ 13. 1.²⁹⁾ W przypadku wariantów interwencji wymienionej w § 3 pkt 2 płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna jest przyznawana do położonych poza obszarem Natura 2000:

- 1) trwałych użytków zielonych, na których występują:
  - a) siedliska przyrodnicze, których typy są wymienione w ust. 1 pkt 1 załącznika nr 4 do rozporządzenia – w przypadku wariantów wymienionych w § 3 pkt 2 lit. a–g lub
  - b) siedliska lęgowe ptaków z gatunków wymienionych w ust. 1 pkt 2 załącznika nr 4 do rozporządzenia – w przypadku wariantów wymienionych w § 3 pkt 2 lit. h–k;
- 2) obszarów przyrodniczych – w przypadku wariantów wymienionych w § 3 pkt 2 lit. b, c, f, g lub h–k.

²⁴⁾ Dodany przez § 1 pkt 4 lit. e rozporządzenia, o którym mowa w odnośniku 4.

²⁵⁾ Przez § 1 pkt 3 lit. f rozporządzenia, o którym mowa w odnośniku 7.

²⁶⁾ Ze zmianą wprowadzoną przez § 1 pkt 4 lit. f rozporządzenia, o którym mowa w odnośniku 4.

²⁷⁾ W brzmieniu ustalonym przez § 1 pkt 3 lit. g rozporządzenia, o którym mowa w odnośniku 7.

²⁸⁾ Dodany przez § 1 pkt 3 lit. h rozporządzenia, o którym mowa w odnośniku 7.

²⁹⁾ Oznaczenie ust. 1 nadane przez § 1 pkt 5 rozporządzenia, o którym mowa w odnośniku 4.

2.³⁰⁾ W przypadku wariantów wymienionych w § 3 pkt 2 lit. i – w zakresie ochrony siedlisk lęgowych dubelta – lub § 3 pkt 2 lit. j płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna jest przyznawana wyłącznie do obszaru, który znajduje się w granicach warstw cyfrowych GIOŚ.

§ 14. 1.³¹⁾ W przypadku interwencji wymienionej w § 3 pkt 3 płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna jest przyznawana do trwałych użytków zielonych położonych na obszarze Natura 2000, jeżeli w pierwszym roku realizacji zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego:

- 1) cała działka rolna, do której rolnik ubiega się o przyznanie płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej w ramach tej interwencji, znajduje się poza:
  - a) granicami warstw cyfrowych GIOŚ lub granicami warstw cyfrowych GDOŚ,
  - b) (uchylona);³²⁾
- 2) wymogi określone dla tej interwencji nie są sprzeczne z działaniami ochronnymi obligatoryjnymi i fakultatywnymi określonymi w planie ochrony albo w planie zadań ochronnych ustanowionych dla danego obszaru Natura 2000 w ich brzmieniu obowiązującym w dniu 15 marca tego roku.

2.³³⁾ Warunek, o którym mowa w ust. 1 pkt 2, uznaje się za spełniony, mimo że szczegółowe wymogi dla interwencji wymienionej w § 3 pkt 3 określone w części II załącznika nr 2 do rozporządzenia różnią się od działań ochronnych obligatoryjnych lub fakultatywnych określonych w planie ochrony albo w planie zadań ochronnych ustanowionych dla danego obszaru Natura 2000 w ich brzmieniu obowiązującym w dniu 15 marca pierwszego roku realizacji zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego lub są z nimi sprzeczne, jeżeli:

- 1) to zobowiązanie jest realizowane zgodnie z tymi działaniami ochronnymi obligatoryjnymi lub fakultatywnymi, w odniesieniu do których wystąpiła ta różnica lub ta sprzeczność, i te działania zostały wskazane w planie działalności rolno-środowiskowej, o którym mowa w § 5 ust. 1 pkt 1, jako wymogi realizowanego zobowiązania albo
- 2) regionalny dyrektor ochrony środowiska, który sprawuje nadzór nad tym obszarem Natura 2000, potwierdził w formie pisemnej, na formularzu określonym w metodyce, o której mowa w § 5 ust. 1 pkt 3, że ta interwencja może być realizowana zgodnie ze szczegółowymi wymogami określonymi w załączniku nr 2 do rozporządzenia, w odniesieniu do których wystąpiła ta różnica i ta sprzeczność z tymi działaniami ochronnymi obligatoryjnymi lub fakultatywnymi.

3. W przypadku gdy dla specjalnego obszaru ochrony siedlisk lub obszaru mającego znaczenie dla Wspólnoty nie zostały ustanowione plan ochrony albo plan zadań ochronnych, a nie są to jednocześnie obszary specjalnej ochrony ptaków, płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna w ramach interwencji wymienionej w § 3 pkt 3 jest przyznawana, jeżeli regionalny dyrektor ochrony środowiska, który sprawuje nadzór nad tymi obszarami, potwierdził w formie pisemnej na formularzu określonym w metodyce, o której mowa w § 5 ust. 1 pkt 3, że ta interwencja może być realizowana.

4. W przypadku interwencji wymienionej w § 3 pkt 3 płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna może być przyznana do gruntów położonych poza obszarem Natura 2000, jeżeli te grunty są objęte zobowiązaniem rolno-środowiskowo-klimatycznym w ramach tej interwencji i zostały wyłączone z obszaru Natura 2000 w trakcie realizacji tego zobowiązania.

§ 15. W przypadku interwencji wymienionej w § 3 pkt 4 płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna jest przyznawana do gruntów, na których są uprawiane drzewa owocowe odmian wymienionych w ust. 2 załącznika nr 4 do rozporządzenia lub odmian tradycyjnie uprawianych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej przed 1950 r.

§ 16. 1. W przypadku wariantu wymienionego w § 3 pkt 5 lit. a płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna jest przyznawana do gruntów ornych, na których są uprawiane rośliny:

- 1) odmian regionalnych w rozumieniu art. 3 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 9 listopada 2012 r. o nasiennictwie (Dz. U. z 2021 r. poz. 129 oraz z 2025 r. poz. 1709), zwanych dalej „odmianami regionalnymi”, lub odmian amatorskich w rozumieniu art. 3 ust. 1 pkt 5 tej ustawy, zwanych dalej „odmianami amatorskimi”, wpisanych do rejestru odmian, o którym mowa w art. 5 ust. 1 tej ustawy, zwanego dalej „krajowym rejestrem”;
- 2)³⁴⁾ odmian marginalnych gatunków roślin rolniczych wymienionych w ust. 3 pkt 1 załącznika nr 4 do rozporządzenia wpisanych do krajowego rejestru lub zarejestrowanych we Wspólnym katalogu odmian roślin rolniczych, zwanych dalej „odmianami marginalnych gatunków roślin rolniczych”;
- 3) gatunków rzadko uprawianych roślin rolniczych i warzywnych wymienionych w ust. 3 pkt 2 załącznika nr 4 do rozporządzenia;
- 4) gatunków rzadko uprawianych roślin zielarskich wymienionych w ust. 3 pkt 3 załącznika nr 4 do rozporządzenia.

³⁰⁾ Dodany przez § 1 pkt 5 rozporządzenia, o którym mowa w odnośniku 4.

³¹⁾ W brzmieniu ustalonym przez § 1 pkt 6 rozporządzenia, o którym mowa w odnośniku 4.

³²⁾ Przez § 1 pkt 4 lit. a rozporządzenia, o którym mowa w odnośniku 7.

³³⁾ W brzmieniu ustalonym przez § 1 pkt 4 lit. b rozporządzenia, o którym mowa w odnośniku 7.

³⁴⁾ W brzmieniu ustalonym przez § 1 pkt 7 lit. a rozporządzenia, o którym mowa w odnośniku 4.

2. W przypadku wariantu wymienionego w § 3 pkt 5 lit. b płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna jest przyznawana do gruntów ornych, na których są uprawiane rośliny, o których mowa w ust. 1 pkt 1–3.

3.³⁵⁾ W przypadku wariantu wymienionego w § 3 pkt 5 lit. b płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna jest przyznawana do gruntów ornych, których łączna powierzchnia wynosi nie mniej niż wielkość powierzchni plantacji nasiennych roślin odmian regionalnych lub odmian amatorskich wpisanych do krajowego rejestru lub odmian marginalnych gatunków roślin rolniczych określona dla wytwarzania materiału siewnego kategorii kwalifikowany w przepisach o nasiennictwie.

4. Do gruntów ornych, na których jest uprawiana roślina:

- 1) danej odmiany regionalnej lub odmiany amatorskiej wpisanych do krajowego rejestru,
- 2)³⁶⁾ danej odmiany marginalnych gatunków roślin rolniczych,
- 3) danego gatunku rzadko uprawianych roślin rolniczych i warzywnych wymienionego w ust. 3 pkt 2 załącznika nr 4 do rozporządzenia,
- 4) danego gatunku rzadko uprawianych roślin zielarskich wymienionego w ust. 3 pkt 3 załącznika nr 4 do rozporządzenia – płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna w ramach wariantów interwencji wymienionej w § 3 pkt 5 jest przyznawana do łącznej powierzchni uprawy rośliny danego gatunku lub danej odmiany nie większej niż 5 ha.

5. W przypadku gdy rolnik ubiega się o przyznanie płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej w ramach wariantów interwencji wymienionej w § 3 pkt 5 do powierzchni uprawy rośliny danego gatunku lub danej odmiany, o których mowa w ust. 4, większej niż 5 ha, płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna w danym roku jest przyznawana w pierwszej kolejności do powierzchni uprawy zadeklarowanej w ramach wariantu wymienionego w § 3 pkt 5 lit. b, jednak nie większej niż 5 ha, a w następnej kolejności do powierzchni uprawy zadeklarowanej w ramach wariantu wymienionego w § 3 pkt 5 lit. a, jednak nie większej niż powierzchnia uprawy, która stanowi różnicę między powierzchnią 5 ha a powierzchnią uprawy, do której jest przyznawana płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna w ramach wariantu wymienionego w § 3 pkt 5 lit. b.

6. Jeżeli rolnik we wniosku o przyznanie płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej ubiega się o przyznanie płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej w ramach wariantów interwencji wymienionej w § 3 pkt 5 do powierzchni gruntów ornych, na której jest uprawiana roślina danego gatunku lub danej odmiany i której wielkość przekracza limit wskazany w ust. 4, uznaje się, że rolnik ubiega się o przyznanie tej płatności do powierzchni gruntów równej temu limitowi.

§ 17. 1. W przypadku wariantów interwencji wymienionej w § 3 pkt 6 płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna jest przyznawana, jeżeli liczba zwierząt zadeklarowanych we wniosku o przyznanie płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej w ramach danego wariantu, które spełniają warunki przyznania płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej w ramach tego wariantu, wynosi co najmniej:

- 1) 4 krowy tej samej rasy objęte oceną w tym samym kierunku użytkowości – w przypadku wariantów wymienionych w § 3 pkt 6 lit. a lub b,
- 2) 2 klacze tej samej rasy – w przypadku wariantów wymienionych w § 3 pkt 6 lit. c, e, g lub i,
- 3) 1 ogier danej rasy – w przypadku wariantów wymienionych w § 3 pkt 6 lit. d, f, h lub j,
- 4) 10 loch rasy puławskiej – w przypadku wariantu wymienionego w § 3 pkt 6 lit. l w zakresie rasy puławskiej,
- 5) 8 loch rasy złotnickiej białej lub 8 loch rasy złotnickiej pstrej – w przypadku wariantu wymienionego w § 3 pkt 6 lit. l w zakresie rasy złotnickiej białej oraz złotnickiej pstrej,
- 6) 30 owiec samic rasy merynos polski w starym typie, 15 owiec samic ras cakiel podhalański, barwna owca górską, polska owca pogórza, czarnogłówka, polska owca górską lub białogłowa owca mięsna albo 10 owiec samic pozostałych ras – w przypadku wariantu wymienionego w § 3 pkt 6 lit. k,
- 7) 3 kozy samice – w przypadku wariantu wymienionego w § 3 pkt 6 lit. m

– objętych programem ochrony zasobów genetycznych zwierząt.

2. W przypadku, o którym mowa w § 4 ust. 5 pkt 2, warunek, o którym mowa w ust. 1 pkt 1, 4 lub 5, uznaje się za spełniony, jeżeli odpowiednia liczba krów lub loch określona w ust. 1 pkt 1, 4 lub 5 jest objęta realizowanym zobowiązaniem rolno-środowiskowo-klimatycznym PROW w ramach danej rasy krów lub loch i spełnia warunki przyznania pomocy za realizację tego zobowiązania.

³⁵⁾ Ze zmianą wprowadzoną przez § 1 pkt 8 rozporządzenia, o którym mowa w odnośniku 4.

³⁶⁾ W brzmieniu ustalonym przez § 1 pkt 7 lit. b rozporządzenia, o którym mowa w odnośniku 4.

3. Płatność przysługuje nie więcej niż do:

- 1) 100 krów, 70 loch stada podstawowego rasy puławskiej, 100 loch rasy złotnickiej białej lub 100 loch rasy złotnickiej pstrej utrzymywanych w jednym stadzie lub
- 2) 50 klaczy rasy sokólskiej lub sztumskiej lub 80 klaczy pozostałych ras koni.

4. Jeżeli rolnik we wniosku o przyznanie płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej ubiega się o przyznanie płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej w ramach wariantów interwencji wymienionej w § 3 pkt 6 w ramach danego zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego do liczby zwierząt przekraczającej odpowiedni limit wskazany w ust. 3, uznaje się, że rolnik ubiega się o przyznanie tej płatności do liczby zwierząt równej odpowiedniemu limitowi.

§ 18. 1. W przypadku wariantów interwencji wymienionej w § 3 pkt 7 płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna jest przyznawana do gruntów ornych, na których są utrzymywane:

- 1) wieloletnie pasy kwietne założone z wykorzystaniem mieszanki roślin zawierającej gatunki roślin wymienione w ust. 5 pkt 1 załącznika nr 4 do rozporządzenia – w przypadku wariantu wymienionego w § 3 pkt 7 lit. a;
- 2) ogródki bioróżnorodności założone z roślin:
  - a) o których mowa w § 16 ust. 1 pkt 1–3, lub
  - b) gatunków roślin zielarskich wymienionych w ust. 5 pkt 2 lit. a załącznika nr 4 do rozporządzenia, lub
  - c) gatunków roślin warzywnych wymienionych w ust. 5 pkt 2 lit. b załącznika nr 4 do rozporządzenia, lub
  - d)³⁷⁾ gatunków, które były uprawiane na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, a nie są uprawiane na tym terytorium, których materiał siewny został pozyskany z kolekcji banków genów, w tym ich odmian, form, populacji lub genotypów– w przypadku wariantu, o którym mowa w § 3 pkt 7 lit. b.

2. W ramach wariantu wymienionego w § 3 pkt 7 lit. b rolnik może w gospodarstwie założyć i utrzymywać maksymalnie dwa ogródki bioróżnorodności.

3. Przepisu ust. 2 nie stosuje się, jeżeli rolnik, który założył i utrzymuje dwa ogródki bioróżnorodności w ramach wariantu wymienionego w § 3 pkt 7 lit. b, jest:

- 1) spadkobiercą innego rolnika, który złożył wniosek o przyznanie pierwszej płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej w ramach tego samego wariantu lub realizował zobowiązanie rolno-środowiskowo-klimatyczne w ramach tego samego wariantu, lub
- 2) zapisobiercą windykacyjnym, który w wyniku śmierci innego rolnika nabył, jako przedmiot zapisu windykacyjnego:
  - a) grunty objęte wnioskiem o przyznanie pierwszej płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej w ramach tego samego wariantu, który został złożony przez tego rolnika, lub grunty objęte zobowiązaniem rolno-środowiskowo-klimatycznym podjętym przez tego rolnika w ramach tego samego wariantu, lub
  - b) prawo majątkowe, z którym łączy się posiadanie gruntów, o których mowa w lit. a,
- 3) następcą prawnym rolnika innym niż następca prawny wymieniony w pkt 1 i 2, który złożył wniosek o przyznanie pierwszej płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej w ramach tego samego wariantu lub realizował zobowiązanie rolno-środowiskowo-klimatyczne w ramach tego samego wariantu, lub
- 4) nowym posiadaczem gruntów objętych wnioskiem o przyznanie pierwszej płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej w ramach tego samego wariantu, który został złożony przez innego rolnika, lub gruntów objętych zobowiązaniem rolno-środowiskowo-klimatycznym w ramach tego samego wariantu podjętym przez tego rolnika

– i kontynuuje realizację zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego w ramach tego samego wariantu podjętego przez innego rolnika do końca okresu objętego tym zobowiązaniem.

4. Płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna w ramach danego zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego w ramach wariantu wymienionego w § 3 pkt 7 lit. b jest przyznawana do powierzchni gruntów ornych, na których jest położony ogródek bioróżnorodności, którego powierzchnia jest nie większa niż 0,5 ha.

5. Jeżeli rolnik we wniosku o przyznanie płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej ubiega się o przyznanie płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej w ramach wariantu wymienionego w § 3 pkt 7 lit. b w ramach danego zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego do powierzchni gruntów ornych, której wielkość przekracza limit, o którym mowa w ust. 4, uznaje się, że rolnik ubiega się o przyznanie tej płatności do powierzchni gruntów równej temu limitowi.

³⁷⁾ W brzmieniu ustalonym przez § 1 pkt 9 rozporządzenia, o którym mowa w odnośniku 4.

§ 19. 1. Wysokość stawek płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej dla poszczególnych interwencji lub wariantów w ramach interwencji jest określona w załączniku nr 5 do rozporządzenia.

2. Przy ustalaniu wysokości płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej przysługującej do gruntów uwzględnia się powierzchnię działek rolnych lub działek przyrodniczych, nie większą jednak niż maksymalny kwalifikujący się obszar, o którym mowa w art. 2 ust. 7 lit. a rozporządzenia delegowanego Komisji (UE) 2022/1172 z dnia 4 maja 2022 r. uzupełniającego rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/2116 w odniesieniu do zintegrowanego systemu zarządzania i kontroli we wspólnej polityce rolnej oraz stosowania i obliczania wysokości kar administracyjnych w związku z warunkowością (Dz. Urz. UE L 183 z 08.07.2022, str. 12, z późn. zm.³⁸⁾), określony w systemie identyfikacji działek rolnych, o którym mowa w przepisach o krajowym systemie ewidencji producentów, ewidencji gospodarstw rolnych oraz ewidencji wniosków o przyznanie płatności.

§ 20. 1. W przypadku gdy powierzchnia obszaru zatwierdzonego, do której przysługuje płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna w ramach wariantów interwencji wymienionej w § 3 pkt 2, nie przekracza 50 ha, ta płatność jest przyznawana w wysokości 100 % stawki płatności określonej w lp. 2 załącznika nr 5 do rozporządzenia za powierzchnię obszaru zatwierdzonego od 0,1 ha do 50 ha.

2. W przypadku realizacji jednego wariantu w ramach interwencji wymienionej w § 3 pkt 2 i gdy powierzchnia obszaru zatwierdzonego, do której przysługuje płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna w ramach tego wariantu, przekracza 50 ha, ta płatność jest przyznawana w wysokości:

- 1) 100 % stawki płatności określonej w lp. 2 załącznika nr 5 do rozporządzenia za powierzchnię obszaru zatwierdzonego od 0,1 ha do 50 ha;
- 2) 75 % stawki płatności określonej w lp. 2 załącznika nr 5 do rozporządzenia za powierzchnię obszaru zatwierdzonego powyżej 50 ha do 100 ha;
- 3) 60 % stawki płatności określonej w lp. 2 załącznika nr 5 do rozporządzenia za powierzchnię obszaru zatwierdzonego powyżej 100 ha.

3. W przypadku realizacji więcej niż jednego wariantu interwencji wymienionej w § 3 pkt 2 i gdy łączna powierzchnia obszaru zatwierdzonego, do której przysługuje płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna w ramach wszystkich realizowanych wariantów tej interwencji, przekracza 50 ha, ale nie przekracza 100 ha, płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna w ramach poszczególnych wariantów jest przyznawana w wysokości:

- 1) 100 % stawki płatności określonej w lp. 2 załącznika nr 5 do rozporządzenia za powierzchnię obszaru zatwierdzonego:
  - a) stanowiącą iloczyn:
    - 50 ha oraz
    - procentowego udziału powierzchni obszaru zatwierdzonego, do której przysługuje płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna w ramach danego wariantu interwencji wymienionej w § 3 pkt 2, w łącznej powierzchni obszaru zatwierdzonego, do której przysługuje płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna w ramach wszystkich realizowanych wariantów interwencji wymienionej w § 3 pkt 2,
  - b) nie większą niż 50 ha;
- 2) 75 % stawki płatności określonej w lp. 2 załącznika nr 5 do rozporządzenia za pozostałą powierzchnię obszaru zatwierdzonego.

4. W przypadku realizacji więcej niż jednego wariantu interwencji wymienionej w § 3 pkt 2 i gdy łączna powierzchnia obszaru zatwierdzonego, do której przysługuje płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna w ramach wszystkich realizowanych wariantów tej interwencji, przekracza 100 ha, płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna w ramach poszczególnych wariantów jest przyznawana w wysokości:

- 1) 75 % stawki płatności określonej w lp. 2 załącznika nr 5 do rozporządzenia za powierzchnię obszaru zatwierdzonego:
  - a) stanowiącą iloczyn:
    - 50 ha oraz
    - procentowego udziału powierzchni obszaru zatwierdzonego, do której przysługuje płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna w ramach danego wariantu interwencji wymienionej w § 3 pkt 2, w łącznej powierzchni obszaru zatwierdzonego, do której przysługuje płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna w ramach wszystkich realizowanych wariantów interwencji wymienionej w § 3 pkt 2,
  - b) nie większą niż 50 ha;
- 2) 60 % stawki płatności określonej w lp. 2 załącznika nr 5 do rozporządzenia za pozostałą powierzchnię obszaru zatwierdzonego.

³⁸⁾ Zmiana wymienionego rozporządzenia została ogłoszona w Dz. Urz. UE L 99 z 12.04.2023, str. 1.

5. Udział, o którym mowa w ust. 3 pkt 1 lit. a tiret drugie i ust. 4 pkt 1 lit. a tiret drugie, ustala się do ośmiu miejsc po przecinku, a wyrażoną w hektarach powierzchnię obszaru zatwierdzonego, do której przysługuje płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna w ramach poszczególnych wariantów interwencji wymienionej w § 3 pkt 2 – do dwóch miejsc po przecinku.

6. W przypadku gdy o przyznanie płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej w ramach wariantów interwencji wymienionej w § 3 pkt 2 ubiega się spółdzielnia produkcji rolnej albo spółdzielnia rolników, przy przyznawaniu tej płatności danej spółdzielni, na jej wniosek:

- 1) wielkość powierzchni obszaru zatwierdzonego wskazaną w ust. 1 ustala się dla tej spółdzielni jako iloczyn tej wielkości powierzchni oraz liczby członków tej spółdzielni,
- 2) górną granicę przedziału powierzchniowego wskazanego w ust. 1 ustala się dla tej spółdzielni jako iloczyn tej górnej granicy tego przedziału powierzchniowego oraz liczby członków tej spółdzielni,
- 3) wielkość powierzchni obszaru zatwierdzonego wskazaną w ust. 2 ustala się dla tej spółdzielni jako iloczyn tej wielkości powierzchni oraz liczby członków tej spółdzielni,
- 4) górną granicę przedziału powierzchniowego wskazanego w ust. 2 pkt 1 ustala się dla tej spółdzielni jako iloczyn tej górnej granicy przedziału powierzchniowego oraz liczby członków tej spółdzielni,
- 5) dolną i górną granicę przedziału powierzchniowego wskazanego w ust. 2 pkt 2 ustala się dla tej spółdzielni jako iloczyn odpowiednio tej dolnej i górnej granicy przedziału powierzchniowego oraz liczby członków tej spółdzielni,
- 6) wielkość powierzchni wskazanej w ust. 2 pkt 3 ustala się dla tej spółdzielni jako iloczyn tej wielkości powierzchni oraz liczby członków tej spółdzielni,
- 7) dolną i górną granicę przedziału powierzchniowego wskazanego w ust. 3 we wprowadzeniu do wyciszenia ustala się dla tej spółdzielni jako iloczyn odpowiednio tej dolnej i górnej granicy przedziału powierzchniowego oraz liczby członków tej spółdzielni,
- 8) wielkość powierzchni wskazanych w ust. 3 pkt 1 lit. a tiret pierwsze i lit. b ustala się dla tej spółdzielni jako iloczyn odpowiednio tych wielkości powierzchni oraz liczby członków tej spółdzielni,
- 9) wielkość powierzchni obszaru zatwierdzonego wskazaną w ust. 4 ustala się dla tej spółdzielni jako iloczyn tej wielkości powierzchni oraz liczby członków tej spółdzielni,
- 10) wielkość powierzchni wskazanych w ust. 4 pkt 1 lit. a tiret pierwsze i lit. b ustala się dla tej spółdzielni jako iloczyn odpowiednio tych wielkości powierzchni oraz liczby członków tej spółdzielni

– jeżeli ta spółdzielnia poddała się badaniu lustracyjnemu, o którym mowa w art. 91 § 1 ustawy z dnia 16 września 1982 r. – Prawo spółdzielcze (Dz. U. z 2024 r. poz. 593 oraz z 2025 r. poz. 1556), w ciągu ostatnich trzech lat poprzedzających rok złożenia wniosku o przyznanie tej płatności.

§ 21. 1. Rolnikowi i zarządcy może zostać przyznana kwota przeznaczona na refundację kosztów transakcyjnych, o których mowa w art. 70 ust. 4 rozporządzenia 2021/2115, zwanych dalej „kosztami transakcyjnymi”:

- 1) w pierwszym roku realizacji danego zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego lub w drugim roku jego realizacji, jeżeli ta kwota nie została przyznana w pierwszym roku realizacji tego zobowiązania, poniesionych z tytułu sporządzenia w roku poprzedzającym rok rozpoczęcia realizacji tego zobowiązania lub w roku rozpoczęcia jego realizacji, lub w drugim roku realizacji tego zobowiązania dokumentacji przyrodniczej dla powierzchni siedlisk przyrodniczych lub siedlisk lęgowych ptaków położonych na trwałych użytkach zielonych lub na obszarach przyrodniczych zadeklarowanych we wniosku o przyznanie pierwszej płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej i objętych obszarem zatwierdzonym, jeżeli w ramach danego zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego jest wymagane posiadanie takiej dokumentacji – w przypadku wariantów interwencji wymienionych w § 3 pkt 1 i 2,
- 2) w pierwszym roku realizacji danego zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego poniesionych z tytułu sporządzenia przy udziale eksperta przyrodniczego części szczegółowej planu działalności rolnośrodowiskowej, o którym mowa w § 5 ust. 1 pkt 1, dla powierzchni siedlisk przyrodniczych lub siedlisk lęgowych ptaków położonych na trwałych użytkach zielonych lub na obszarach przyrodniczych zadeklarowanych we wniosku o przyznanie pierwszej płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej i objętych obszarem zatwierdzonym – w przypadku wariantów interwencji wymienionej w § 3 pkt 1 i 2,
- 3) poniesionych z tytułu wykonania w laboratoriach urzędowych, o których mowa w art. 44 ust. 1 ustawy z dnia 9 listopada 2012 r. o nasiennictwie, lub w laboratoriach akredytowanych, o których mowa w art. 44 ust. 3 tej ustawy, oceny wytworzonego materiału siewnego potwierdzającej wymaganą jakość wytworzonego materiału siewnego gatunków lub odmian roślin uprawianych na gruntach ornych zadeklarowanych we wniosku o przyznanie płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej i objętych obszarem zatwierdzonym – w przypadku wariantu wymienionego w § 3 pkt 5 lit. b

– jeżeli są spełnione warunki przyznania płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej w ramach danej interwencji lub wariantu.

2. Koszty transakcyjne i wysokość kwoty przeznaczonej na refundację tych kosztów są określone w załączniku nr 6 do rozporządzenia.

3.³⁹⁾ Wysokość kwoty przeznaczonej na refundację kosztów transakcyjnych poniesionych z tytułów, o których mowa w ust. 1 pkt 1 lub 2, ustala się zgodnie odpowiednio z ust. 1 pkt 1 lub 2 załącznika nr 6 do rozporządzenia.

4. (uchylony).⁴⁰⁾

5. Wysokość kwoty przeznaczonej na refundację kosztów transakcyjnych poniesionych z tytułu, o którym mowa w ust. 1 pkt 3, ustala się zgodnie z ust. 2 załącznika nr 6 do rozporządzenia, z tym że ta kwota nie może przekraczać 20 % wysokości płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej za realizację wariantu wymienionego w § 3 pkt 5 lit. b przyznanej za rok, w którym została dokonana ocena wytworzonego materiału siewnego, o której mowa w ust. 1 pkt 3.

§ 22. 1. Rolnikowi i zarządcy może zostać przyznana dodatkowa płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna do powierzchni obszarów przyrodniczych, która:

- 1) w danym roku została zalana lub podtopiona, przy czym zalanie lub podtopienie występuje, gdy stan wysycenia profilu glebowego wodą utrzymuje się na poziomie przynajmniej 80 % co najmniej przez 12 następujących po sobie dni w okresie od dnia 1 maja do dnia 30 września, co potwierdza wykaz działek wraz z danymi przestrzennymi tych działek oraz zalanego lub podtopionego obszaru na tych działkach sporządzany corocznie przez Instytut Uprawy, Nawożenia i Gleboznawstwa – Państwowy Instytut Badawczy,
- 2) jest położona na działkach przyrodniczych, na których jest realizowane zobowiązanie rolno-środowiskowo-klimatyczne w ramach wariantów interwencji wymienionej w § 3 pkt 1 albo 2, z wyłączeniem wariantów wymienionych w § 3 pkt 1 lit. c oraz pkt 2 lit. c, i objętych obszarem zatwierdzonym odpowiednio w ramach wariantów interwencji wymienionych w § 3 pkt 1 albo 2, z wyłączeniem wariantów wymienionych w § 3 pkt 1 lit. c oraz pkt 2 lit. c

– o zwartym obszarze w gospodarstwie wynoszącym co najmniej 0,1 ha.

2. Wykaz wraz z danymi, o których mowa w ust. 1 pkt 1, Instytut Uprawy, Nawożenia i Gleboznawstwa – Państwowy Instytut Badawczy udostępnia Agencji nie później niż do dnia 2 października danego roku.

3. Wysokość płatności, o której mowa w ust. 1, ustala się jako iloczyn stawki płatności w wysokości 280 zł/ha i powierzchni obszarów przyrodniczych objętej obszarem zatwierdzonym, o którym mowa w ust. 1 pkt 2.

4. Do ustalania wysokości płatności, o której mowa w ust. 1, przepis § 19 ust. 2 stosuje się odpowiednio.

5. Do ustalania wysokości płatności, o której mowa w ust. 1, nie stosuje się przepisów § 20.

§ 23. 1. Rolnikowi realizującemu zobowiązanie rolno-środowiskowo-klimatyczne w ramach wariantów wymienionych w § 3 pkt 6 lit. a lub b może zostać przyznana dodatkowa płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna do buhaja, który w okresie realizacji tego zobowiązania był objęty tym zobowiązaniem i został udostępniony centrum pozyskiwania nasienia w celu pozyskania od niego nasienia.

2. Warunek, o którym mowa w ust. 1, uznaje się za spełniony, jeżeli rolnik złoży zaświadczenie wydane przez podmiot realizujący i koordynujący działania w zakresie ochrony zasobów genetycznych – Instytut Zootechniki – Państwowy Instytut Badawczy potwierdzające, że nasienie od buhaja, o którym mowa w ust. 1, zostało pobrane, do kierownika biura powiatowego Agencji w terminie do dnia 30 września roku, w którym ten rolnik ubiega się o przyznanie płatności, o której mowa w ust. 1.

3. Płatność, o której mowa w ust. 1, może być przyznana do danej sztuki zwierzęcia jednorazowo.

4. Wysokość płatności, o której mowa w ust. 1, ustala się jako iloczyn stawki płatności, która wynosi 15 131 zł/szt., i liczby zwierząt zatwierdzonych, które spełniają warunek, o którym mowa w ust. 1.

5. W przypadku gdy z zaświadczenia, o którym mowa w ust. 2, wynika, że buhaj, o którym mowa w ust. 1, został udostępniony centrum pozyskiwania nasienia, jednak nie było możliwe pozyskanie od niego nasienia, płatność, o której mowa w ust. 1, jest przyznawana w wysokości 60 % wysokości tej płatności ustalonej zgodnie z ust. 4.

6.⁴¹⁾ W przypadku gdy rolnik nie złożył w terminie zaświadczenia, o którym mowa w ust. 2, kierownik biura powiatowego Agencji wzywa na piśmie rolnika do złożenia tego zaświadczenia.

7.⁴¹⁾ Złożenie przez rolnika zaświadczenia, o którym mowa w ust. 2, do dnia wydania decyzji w sprawie o przyznanie płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej za dany rok uważa się za dokonane w terminie.

³⁹⁾ W brzmieniu ustalonym przez § 1 pkt 10 lit. a rozporządzenia, o którym mowa w odnośniku 4.

⁴⁰⁾ Przez § 1 pkt 10 lit. b rozporządzenia, o którym mowa w odnośniku 4.

⁴¹⁾ Dodany przez § 1 pkt 11 rozporządzenia, o którym mowa w odnośniku 4.

§ 24. 1. Wniosek o przyznanie płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej, poza elementami podania określonymi w przepisach ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2025 r. poz. 1691), z wyłączeniem adresu, zawiera:

- 1) oświadczenie o:
  - a) działkach referencyjnych w rozumieniu art. 2 ust. 2 rozporządzenia delegowanego Komisji (UE) 2022/1172 z dnia 4 maja 2022 r. uzupełniającego rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/2116 w odniesieniu do zintegrowanego systemu zarządzania i kontroli we wspólnej polityce rolnej oraz stosowania i obliczania wysokości kar administracyjnych w związku z warunkowością, zwanych dalej „działkami referencyjnymi”,
  - b) sposobie użytkowania działek referencyjnych w ramach zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego, zawierające wskazanie co najmniej:
    - interwencji lub wariantu realizowanych na danej działce referencyjnej oraz powierzchni deklarowanej do płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej,
    - ³⁵⁾ roślin uprawnych uprawianych na danej działce referencyjnej zadeklarowanej do płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej w ramach wariantów interwencji, o której mowa w § 3 pkt 5, a w przypadku uprawy roślin odmian regionalnych lub odmian amatorskich wpisanych do krajowego rejestru lub odmian marginalnych gatunków roślin rolniczych – również nazw tych odmian,
    - gatunków oraz odmian drzew uprawianych na danej działce referencyjnej zadeklarowanej do płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej w ramach interwencji wymienionej w § 3 pkt 4,
    - gatunków roślin wymienionych w ust. 5 pkt 1 załącznika nr 4 do rozporządzenia wchodzących w skład mieszanki roślin wykorzystanej do założenia wieloletniego pasa kwietnego na danej działce referencyjnej zadeklarowanej do płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej w ramach wariantu wymienionego w § 3 pkt 7 lit. a,
    - ⁴²⁾ gatunków roślin, które są uprawiane na działce referencyjnej zadeklarowanej do płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej w ramach wariantu wymienionego w § 3 pkt 7 lit. b, w tym ich odmian, form, populacji lub genotypów;
- 2) oświadczenia oraz informacje, jakie powinny być zawarte we wniosku o przyznanie podstawowego wsparcia dochodów do celów zrównoważoności, o którym mowa w art. 16 ust. 2 lit. a rozporządzenia 2021/2115, wskazane w przepisach ustawy o Planie Strategicznym lub w przepisach wydanych na podstawie art. 70 ust. 1 tej ustawy, niewymienione w pkt 1;
- 3) oświadczenia i zobowiązania rolnika lub zarządcy związane z realizacją zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego;
- 4) informację o załącznikach dołączonych do wniosku o przyznanie płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej.

2. W przypadku gdy o przyznanie płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej w ramach wariantów interwencji wymienionej w § 3 pkt 2 ubiega się spółdzielnia produkcji rolnej albo spółdzielnia rolników:

- 1) wniosek o przyznanie płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej zawiera oświadczenie, że o przyznanie tej płatności ubiega się spółdzielnia produkcji rolnej albo spółdzielnia rolników, oraz wniosek o przyznanie tej płatności z uwzględnieniem liczby członków danej spółdzielni produkcji rolnej albo spółdzielni rolników oraz
- 2) do wniosku o przyznanie płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej dołącza się:
  - a) oświadczenie o liczbie członków danej spółdzielni produkcji rolnej albo spółdzielni rolników, którzy mają zostać uwzględnieni przy przyznawaniu tej płatności zgodnie z § 20 ust. 6,
  - b)⁴³⁾ oświadczenie podmiotu przeprowadzającego badanie lustracyjne, o którym mowa w art. 91 § 1 ustawy z dnia 16 września 1982 r. – Prawo spółdzielcze, o poddaniu się danej spółdzielni produkcji rolnej albo spółdzielni rolników temu badaniu lub inny dokument potwierdzający, że dana spółdzielnia produkcji rolnej albo spółdzielnia rolników poddała się temu badaniu, albo oświadczenie danej spółdzielni produkcji rolnej albo spółdzielni rolników o poddaniu się temu badaniu.

3. Rolnik i zarządca informują kierownika biura powiatowego Agencji o zmianach w zakresie informacji zawartych we wniosku o przyznanie płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej, jakie zaszły od dnia złożenia tego wniosku, nie później niż do dnia wydania decyzji w sprawie o przyznanie płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej.

4. Oczywiste błędy, które mogą być bezpośrednio zidentyfikowane w wyniku sprawdzenia informacji zawartych we wniosku o przyznanie płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej oraz w dokumentach dołączonych do tego wniosku, mogą zostać poprawione przez rolnika lub zarządcę po złożeniu tego wniosku, jednak nie później niż do dnia wydania decyzji w sprawie o przyznanie tej płatności.

⁴²⁾ W brzmieniu ustalonym przez § 1 pkt 12 rozporządzenia, o którym mowa w odnośniku 4.

⁴³⁾ W brzmieniu ustalonym przez § 1 pkt 5 rozporządzenia, o którym mowa w odnośniku 7.

§ 25. 1. (uchylony).⁴⁴⁾

2. (uchylony).⁴⁴⁾

3. (uchylony).⁴⁴⁾

4. (uchylony).⁴⁴⁾

5. Do wniosku o przyznanie pierwszej płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej i kolejnych płatności rolno-środowiskowo-klimatycznych w ramach wariantów interwencji wymienionej w § 3 pkt 6 dołącza się kopię sporządzonego na formularzu udostępnionym przez Agencję dokumentu obejmującego oświadczenia:

- 1) rolnika,
  - 2) podmiotu prowadzącego księgi hodowlane – w przypadku koni domowych (*Equus caballus*), świń (*Sus scrofa*), owiec domowych (*Ovis aries*) matek i kóz domowych (*Capra hircus*) matek,
  - 3) podmiotu realizującego i koordynującego działania w zakresie ochrony zasobów genetycznych – Instytutu Zootechniki – Państwowego Instytutu Badawczego – w przypadku bydła domowego (*Bos taurus*), koni domowych (*Equus caballus*), świń (*Sus scrofa*), owiec domowych (*Ovis aries*) matek i kóz domowych (*Capra hircus*) matek
- zawierające wskazanie zwierząt ras lokalnych, które zostały zakwalifikowane do programu ochrony zasobów genetycznych ras lokalnych.

6. Do wniosku o przyznanie pierwszej płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej i kolejnych płatności rolno-środowiskowo-klimatycznych w ramach wariantów interwencji wymienionej w § 3 pkt 6 dołącza się sporządzone na formularzu udostępnionym przez Agencję oświadczenie o zwierzętach, do których rolnik ubiega się o przyznanie płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej w ramach tej interwencji, z podaniem numerów identyfikacyjnych tych zwierząt.

§ 26. 1.⁴⁵⁾ W przypadku gdy do rolnika lub zarządcy mają zastosowanie wymogi, o których mowa w § 5 ust. 5 pkt 1 lit. a lub pkt 2, lub gdy zachodzą okoliczności, o których mowa w § 12 ust. 5 pkt 1 lub 2 lub § 14 ust. 2 pkt 1, rolnik lub zarządca składają do dnia 31 lipca roku, w którym określono te wymogi, do kierownika biura powiatowego Agencji kopie stron planu działalności rolnośrodowiskowej, o którym mowa w § 5 ust. 1 pkt 1, na których są zawarte informacje, o których mowa w ust. 2 pkt 1 lit. b załącznika nr 3 do rozporządzenia. Przepis ten stosuje się również w przypadku, gdy te wymogi ulegną zmianie w trakcie kolejnego roku realizacji zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego.

2.⁴⁵⁾ W przypadku wariantów interwencji wymienionych w § 3 pkt 1 i 2 rolnik lub zarządca składają do kierownika biura powiatowego Agencji do dnia 31 lipca pierwszego roku realizacji zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego:

- 1) kopie stron planu działalności rolnośrodowiskowej, o którym mowa w § 5 ust. 1 pkt 1, na których jest zawarte oświadczenie eksperta przyrodniczego, o którym mowa w ust. 2 pkt 1 lit. c załącznika nr 3 do rozporządzenia, zawierające podpis eksperta przyrodniczego, przy którego udziale został sporządzony ten plan;
- 2)⁴⁶⁾ kopię pisemnego potwierdzenia, o którym mowa w § 12 ust. 5 pkt 2, jeżeli wymogi realizowanego wariantu różnią się od działań ochronnych obligatoryjnych lub fakultatywnych określonych w planie ochrony albo w planie zadań ochronnych ustanowionych dla danego obszaru Natura 2000 w ich brzmieniu obowiązującym w dniu 15 marca tego roku i są z nimi sprzeczne – w przypadku wariantów interwencji wymienionej w § 3 pkt 1;
- 3) kopię pisemnego potwierdzenia, o którym mowa w § 12 ust. 6, jeżeli dla specjalnego obszaru ochrony siedlisk lub obszaru mającego znaczenie dla Wspólnoty, które nie są obszarami specjalnej ochrony ptaków, nie zostały ustanowione plan ochrony albo plan zadań ochronnych – w przypadku wariantów wymienionych w § 3 pkt 1 lit. h–k;
- 4) kopię pisemnego potwierdzenia, o którym mowa w § 12 ust. 2b:
  - a) pkt 1, jeżeli na obszarze, który w pierwszym roku realizacji tego zobowiązania znajduje się w granicach zasięgu występowania derkacza lub obszaru wdrażania działań ochronnych obligatoryjnych lub fakultatywnych dla derkacza określonych w planie ochrony albo w planie zadań ochronnych ustanowionych dla danego obszaru Natura 2000, objętych warstwami cyfrowymi opracowanymi przez Generalną Dyрекcję Ochrony Środowiska i udostępnionymi Agencji, jest realizowany wariant interwencji wymienionej w § 3 pkt 1 inny niż wariant wymieniony w § 3 pkt 1 lit. k,

⁴⁴⁾ Przez § 1 pkt 13 rozporządzenia, o którym mowa w odnośniku 4.

⁴⁵⁾ W brzmieniu ustalonym przez § 1 pkt 14 lit. a rozporządzenia, o którym mowa w odnośniku 4.

⁴⁶⁾ W brzmieniu ustalonym przez § 1 pkt 6 lit. a tiret pierwsze rozporządzenia, o którym mowa w odnośniku 7.

b)⁴⁷⁾ pkt 2, jeżeli na obszarze, który w pierwszym roku realizacji tego zobowiązania znajduje się w granicach warstw cyfrowych GIOŚ i nie znajduje się w granicach zasięgu występowania dubelta lub wodniczki lub obszaru wdrażania działań ochronnych obligatoryjnych lub fakultatywnych dla dubelta lub wodniczki określonych w planie ochrony albo w planie zadań ochronnych ustanowionych dla danego obszaru Natura 2000, objętych warstwami cyfrowymi opracowanymi przez Generalną Dyрекcję Ochrony Środowiska i udostępnionymi Agencji, jest realizowany wariant interwencji wymienionej w § 3 pkt 1 inny niż warianty wymienione odpowiednio w § 3 pkt 1 lit. i – w zakresie ochrony siedlisk lęgowych dubelta – lub § 3 pkt 1 lit. j.

3.⁴⁵⁾ W przypadku:

- 1) gdy do rolnika lub zarządcy mają zastosowanie wymogi, o których mowa w § 5 ust. 5 pkt 2, lub gdy wystąpią okoliczności, o których mowa w § 12 ust. 5 pkt 1, oświadczenie eksperta przyrodniczego, o którym mowa w ust. 2 pkt 1 lit. c załącznika nr 3 do rozporządzenia, zawiera również informację, że do rolnika lub zarządcy mają zastosowanie te wymogi lub że te okoliczności wystąpiły;
- 2) wariantów wymienionych w § 3 pkt 1 lit. h oraz i oraz pkt 2 lit. h oraz i oświadczenie eksperta przyrodniczego, o którym mowa w ust. 2 pkt 1 lit. c załącznika nr 3 do rozporządzenia, zawiera również informację, jaki gatunek ptaka został stwierdzony.

4.⁴⁵⁾ W przypadku wariantów interwencji wymienionych w § 3 pkt 1 i 2 rolnik lub zarządca:

- 1) przesyłają kopię dokumentacji przyrodniczej do Instytutu Technologiczno-Przyrodniczego – Państwowego Instytutu Badawczego do dnia 30 listopada pierwszego roku realizacji zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego w ramach tych wariantów;
- 2) składają potwierdzenie przesłania kopii dokumentacji przyrodniczej, o której mowa w pkt 1, zawierające imię i nazwisko oraz numer identyfikacyjny nadany w trybie przepisów o krajowym systemie ewidencji producentów, ewidencji gospodarstw rolnych oraz ewidencji wniosków o przyznanie płatności, zwany dalej „numerem identyfikacyjnym”, rolnika lub zarządcy realizujących zobowiązanie rolno-środowiskowo-klimatyczne, o którym mowa w pkt 1, do kierownika biura powiatowego Agencji do dnia 30 listopada pierwszego roku realizacji tego zobowiązania, a jeżeli to potwierdzenie nie zawiera imienia i nazwiska lub numeru identyfikacyjnego – składają to potwierdzenie oraz kopię pierwszej strony dokumentacji przyrodniczej, której dotyczy to potwierdzenie.

5. Przepisy ust. 4 stosuje się również w przypadku, o którym mowa w § 5 ust. 3, z tym że terminy, o których mowa w ust. 4 pkt 1 i 2, upływają odpowiednio:

- 1)⁴⁸⁾ 30 listopada roku, w którym rolnik lub zarządca złożyli wniosek o przyznanie drugiej płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej w ramach danego zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego w ramach tych wariantów;
- 2)⁴⁹⁾ 30 listopada roku, w którym rolnik lub zarządca złożyli wniosek o przyznanie drugiej płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej w ramach danego zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego w ramach tych wariantów.

6. W przypadku interwencji wymienionej w § 3 pkt 3 rolnik składa do kierownika biura powiatowego Agencji do dnia 31 lipca pierwszego roku realizacji zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego:⁵⁰⁾

- 1)⁵¹⁾ kopie stron planu działalności rolnośrodowiskowej, o którym mowa w § 5 ust. 1 pkt 1, na których jest zawarte oświadczenie doradcy rolnośrodowiskowego, o którym mowa w ust. 2 pkt 1 lit. d załącznika nr 3 do rozporządzenia, zawierające podpis doradcy rolnośrodowiskowego, przy którego udziale został sporządzony ten plan;
- 2)⁵²⁾ kopię pisemnego potwierdzenia, o którym mowa w § 14 ust. 2 pkt 2, jeżeli wymogi tej interwencji różnią się od działań ochronnych obligatoryjnych lub fakultatywnych określonych w planie ochrony albo w planie zadań ochronnych ustanowionych dla danego obszaru Natura 2000 w ich brzmieniu obowiązującym w dniu 15 marca tego roku i są z nimi sprzeczne;
- 3) kopię pisemnego potwierdzenia, o którym mowa w § 14 ust. 3, jeżeli dla specjalnego obszaru ochrony siedlisk lub obszaru mającego znaczenie dla Wspólnoty, które nie są obszarami specjalnej ochrony ptaków, nie zostały ustanowione plan ochrony albo plan zadań ochronnych.

⁴⁷⁾ W brzmieniu ustalonym przez § 1 pkt 6 lit. a tiret drugie rozporządzenia, o którym mowa w odnośniku 7.

⁴⁸⁾ Ze zmianą wprowadzoną przez § 1 pkt 14 lit. b tiret pierwsze rozporządzenia, o którym mowa w odnośniku 4.

⁴⁹⁾ Ze zmianą wprowadzoną przez § 1 pkt 14 lit. b tiret drugie rozporządzenia, o którym mowa w odnośniku 4.

⁵⁰⁾ Wprowadzenie do wyciszenia w brzmieniu ustalonym przez § 1 pkt 14 lit. c tiret pierwsze rozporządzenia, o którym mowa w odnośniku 4.

⁵¹⁾ W brzmieniu ustalonym przez § 1 pkt 14 lit. c tiret drugie rozporządzenia, o którym mowa w odnośniku 4.

⁵²⁾ W brzmieniu ustalonym przez § 1 pkt 6 lit. b rozporządzenia, o którym mowa w odnośniku 7.

7.⁵³⁾ W przypadku gdy do rolnika mają zastosowanie wymogi, o których mowa w § 5 ust. 5 pkt 1 lit. a, lub gdy wystąpią okoliczności, o których mowa w § 14 ust. 2 pkt 1, oświadczenie doradcy rolnośrodowiskowego, o którym mowa w ust. 2 pkt 1 lit. d załącznika nr 3 do rozporządzenia, zawiera również informację, że do rolnika mają zastosowanie te wymogi lub że te okoliczności wystąpiły.

8. Rolnik lub zarządca składają do kierownika biura powiatowego Agencji do dnia 31 lipca roku, w którym podjęli zobowiązanie rolno-środowiskowo-klimatyczne, w ramach którego jest wymagane posiadanie planu działalności rolnośrodowiskowej, o którym mowa w § 5 ust. 1 pkt 1, kopie stron tego planu, na których są zawarte informacje:⁵⁴⁾

- 1) o których mowa w ust. 1 pkt 1–3 załącznika nr 3 do rozporządzenia,
- 2) w formie wykazu:
  - a)⁵⁵⁾ działek rolnych lub działek przyrodniczych, o którym mowa w ust. 2 pkt 1 lit. a załącznika nr 3 do rozporządzenia, a w przypadku realizacji wariantu wymienionego w § 3 pkt 5 lit. a lub b lub w § 3 pkt 7 lit. b – wskazanie wielkości obszaru objętego tym zobowiązaniem,
  - b) realizowanych zobowiązań w ramach interwencji lub wariantów interwencji, o którym mowa w ust. 1 pkt 5 załącznika nr 3 do rozporządzenia,
  - c) lat realizacji zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego, o którym mowa w ust. 1 pkt 4 załącznika nr 3 do rozporządzenia

– z tym że kopie stron, na których są zawarte informacje, o których mowa w pkt 2, i informacje, o których mowa w ust. 1 pkt 5 załącznika nr 3 do rozporządzenia, zawierają również podpis doradcy rolnośrodowiskowego, przy którego udziale został sporządzony ten plan, a w przypadku gdy ten plan został sporządzony przy udziale eksperta przyrodniczego – podpis tego eksperta.

9.⁵⁶⁾ W przypadku zmiany w planie działalności rolnośrodowiskowej, o którym mowa w § 5 ust. 1 pkt 1, informacji, o których mowa w ust. 1 pkt 5 załącznika nr 3 do rozporządzenia, w ramach realizowanego zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego lub w przypadku zmiany w tym planie wynikającej z podjęcia nowego zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego rolnik lub zarządca składają do kierownika biura powiatowego Agencji do dnia 31 lipca roku, w którym nastąpiła ta zmiana, kopie stron tego planu, o których mowa w ust. 8, z tym że kopie stron tego planu, na których są zawarte informacje, o których mowa w ust. 1 pkt 1 i 2 załącznika nr 3 do rozporządzenia, zawierają również wskazanie daty sporządzenia tej zmiany.

9a.⁵⁷⁾ W przypadku wariantu wymienionego w § 3 pkt 5 lit. a rolnik składa do kierownika biura powiatowego Agencji dokument potwierdzający zakup kwalifikowanego materiału siewnego lub materiału siewnego kategorii standard roślin odmian regionalnych lub odmian amatorskich wpisanych do krajowego rejestru lub odmian marginalnych gatunków roślin rolniczych – do dnia 31 lipca:

- 1) roku, w którym została rozpoczęta w ramach tego wariantu uprawa rośliny danej odmiany regionalnej lub odmiany amatorskiej wpisanych do krajowego rejestru lub odmiany marginalnych gatunków roślin rolniczych;
- 2) czwartego roku uprawy w ramach tego wariantu rośliny danej odmiany regionalnej lub odmiany amatorskiej wpisanych do krajowego rejestru lub odmiany marginalnych gatunków roślin rolniczych.

9b.⁵⁷⁾ Przepisu ust. 9a pkt 2 nie stosuje się w odniesieniu do odmian regionalnych i odmian amatorskich wpisanych do krajowego rejestru oraz odmian marginalnych gatunków roślin rolniczych, które są bylinami.

10. W przypadku wytwarzania materiału siewnego w ramach wariantu wymienionego w § 3 pkt 5 lit. b rolnik składa do kierownika biura powiatowego Agencji do dnia 31 października roku, w którym złożył wniosek o przyznanie płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej:

- 1)³⁵⁾ świadectwo oceny laboratoryjnej materiału siewnego odmian regionalnych lub odmian amatorskich wpisanych do krajowego rejestru, lub odmian marginalnych gatunków roślin rolniczych, a w przypadku roślin gatunków rzadko uprawianych roślin rolniczych i warzywnych wymienionych w ust. 3 pkt 2 załącznika nr 4 do rozporządzenia – informację o wynikach badania materiału siewnego uzyskanego z roślin uprawianych w tym roku w ramach tego wariantu, wydane na podstawie przepisów o nasiennictwie, lub

⁵³⁾ W brzmieniu ustalonym przez § 1 pkt 14 lit. d rozporządzenia, o którym mowa w odnośniku 4.

⁵⁴⁾ Wprowadzenie do wyciszenia ze zmianą wprowadzoną przez § 1 pkt 14 lit. e tiret pierwsze rozporządzenia, o którym mowa w odnośniku 4.

⁵⁵⁾ W brzmieniu ustalonym przez § 1 pkt 6 lit. c rozporządzenia, o którym mowa w odnośniku 7.

⁵⁶⁾ Ze zmianą wprowadzoną przez § 1 pkt 14 lit. f rozporządzenia, o którym mowa w odnośniku 4.

⁵⁷⁾ Dodany przez § 1 pkt 14 lit. g rozporządzenia, o którym mowa w odnośniku 4.

- 2) sporządzone na formularzu udostępnionym przez Agencję oświadczenie o posiadaniu plantacji nasiennej rośliny dwuletniej lub rośliny będącej byliną, z tym że to oświadczenie składa się w pierwszym roku uprawy tej rośliny dwuletniej lub rośliny będącej byliną.

10a.⁵⁸⁾ W przypadku wariantu wymienionego w § 3 pkt 7 lit. b rolnik składa do kierownika biura powiatowego Agencji:

- 1) dokument potwierdzający zakup kwalifikowanego materiału siewnego lub materiału siewnego kategorii standard roślin odmian regionalnych lub odmian amatorskich wpisanych do krajowego rejestru lub odmian marginalnych gatunków roślin rolniczych – do dnia 31 lipca:
  - a) roku, w którym została rozpoczęta w ramach tego wariantu uprawa rośliny danej odmiany regionalnej lub odmiany amatorskiej wpisanych do krajowego rejestru lub odmiany marginalnych gatunków roślin rolniczych,
  - b) czwartego roku uprawy w ramach tego wariantu rośliny danej odmiany regionalnej lub odmiany amatorskiej wpisanych do krajowego rejestru lub odmiany marginalnych gatunków roślin rolniczych;
- 2) kopię protokołu przekazania materiału siewnego przez bank genów, jeżeli w ramach tego wariantu jest prowadzona uprawa roślin, o których mowa w § 18 ust. 1 pkt 2 lit. d – do dnia 31 lipca roku, w którym została rozpoczęta w ramach tego wariantu uprawa tych roślin.

10b.⁵⁸⁾ Przepisu ust. 10a pkt 1 lit. b nie stosuje się w odniesieniu do odmiany regionalnej lub odmiany amatorskiej wpisanych do krajowego rejestru lub odmiany marginalnych gatunków roślin rolniczych, które są bylinami.

11.⁵⁹⁾ W przypadku gdy ekspert przyrodniczy w oświadczeniu, o którym mowa w ust. 2 pkt 1 lit. c załącznika nr 3 do rozporządzenia, lub doradca rolnośrodowiskowy w oświadczeniu, o którym mowa w ust. 2 pkt 1 lit. d załącznika nr 3 do rozporządzenia, wskazali, że grunty zadeklarowane przez rolnika lub zarządcę w ramach zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego nie są położone na obszarze Natura 2000, dla którego zostały ustanowione plan ochrony albo plan zadań ochronnych, a Agencja ustali w pierwszym roku realizacji tego zobowiązania, że te grunty są położone na obszarze Natura 2000, dla którego zostały ustanowione plan ochrony albo plan zadań ochronnych, kierownik biura powiatowego Agencji wzywa rolnika lub zarządcę na piśmie do złożenia kopii:

- 1) stron planu działalności rolnośrodowiskowej, o którym mowa w § 5 ust. 1 pkt 1, na których jest zawarte oświadczenie, o którym mowa w ust. 2 pkt 1 lit. c lub d załącznika nr 3 do rozporządzenia, poprawione zgodnie z ustaleniami Agencji;
- 2)⁶⁰⁾ pisemnego potwierdzenia, o którym mowa w § 12 ust. 5 pkt 2 lub § 14 ust. 2 pkt 2, jeżeli wymogi realizowanej interwencji lub realizowanego wariantu różnią się od działań ochronnych obligatoryjnych lub fakultatywnych określonych w planie ochrony albo w planie zadań ochronnych ustanowionych dla danego obszaru Natura 2000 w ich brzmieniu obowiązującym w dniu 15 marca pierwszego roku realizacji zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego i są z nimi sprzeczne;
- 3) stron planu działalności rolnośrodowiskowej, o których mowa w ust. 1 – w przypadku gdy w wyniku złożenia oświadczenia, o którym mowa w ust. 2 pkt 1 lit. c lub d załącznika nr 3 do rozporządzenia, poprawionego zgodnie z ustaleniami Agencji:
  - a) do rolnika lub zarządcy mają zastosowanie wymogi, o których mowa w § 5 ust. 5 pkt 1 lit. a lub pkt 2, lub
  - b) zmianie uległy wymogi, o których mowa w § 5 ust. 5 pkt 1 lit. a lub pkt 2.

12.⁵⁹⁾ W przypadku gdy rolnik lub zarządca nie dokonali czynności, o których mowa w ust. 1, 2, ust. 4 pkt 2, ust. 5 pkt 2, ust. 6, 8–9a lub 10a, w terminach określonych w tych przepisach, kierownik biura powiatowego Agencji wzywa rolnika lub zarządcę na piśmie do dokonania danej czynności.

13.⁵⁹⁾ Czynności, o których mowa w ust. 1, ust. 4 pkt 2, ust. 5 pkt 2, ust. 8–9a, 10a lub 11, dokonane do dnia wydania decyzji w sprawie o przyznanie płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej za dany rok uważa się za dokonane w terminie.

14. Czynności, o których mowa w ust. 2 lub 6, dokonane:

- 1) w terminie określonym w wezwaniu, o którym mowa w ust. 12,
- 2)⁶¹⁾ po dniu 31 lipca pierwszego roku realizacji zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego, a przed dniem doręczenia wezwania, o którym mowa w ust. 12

– uważa się za dokonane w terminie.

⁵⁸⁾ Dodany przez § 1 pkt 14 lit. h rozporządzenia, o którym mowa w odnośniku 4.

⁵⁹⁾ W brzmieniu ustalonym przez § 1 pkt 14 lit. i rozporządzenia, o którym mowa w odnośniku 4.

⁶⁰⁾ Ze zmianą wprowadzoną przez § 1 pkt 6 lit. d rozporządzenia, o którym mowa w odnośniku 7.

⁶¹⁾ W brzmieniu ustalonym przez § 1 pkt 14 lit. j rozporządzenia, o którym mowa w odnośniku 4.

§ 27. 1. Rolnik lub zarządca zaznaczają we wniosku o przyznanie płatności rolno-środowiskowo-klimatycznych:

- 1) powierzchnie, na których są realizowane poszczególne interwencje lub ich warianty;
- 2) części obszarów, na których jest realizowane zobowiązanie rolno-środowiskowo-klimatyczne w ramach wariantów interwencji wymienionych w § 3 pkt 1 i 2 lub interwencji wymienionej w § 3 pkt 3, które mają pozostać nieskoszone w danym roku;
- 3) miejsca na obszarze, na którym jest realizowane zobowiązanie rolno-środowiskowo-klimatyczne w ramach interwencji wymienionej w § 3 pkt 4, w których są zasadzone poszczególne drzewa odmian wymienionych w ust. 2 załącznika nr 4 do rozporządzenia lub odmian tradycyjnie uprawianych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej przed 1950 r.;
- 4) części obszarów, na których jest realizowane zobowiązanie rolno-środowiskowo-klimatyczne w ramach wariantu wymienionego w § 3 pkt 7 lit. a, które będą skoszone w danym roku.

2. Jeżeli rolnik równocześnie nie ubiega się o przyznanie podstawowego wsparcia dochodów do celów zrównoważoności, o którym mowa w art. 16 ust. 2 lit. a rozporządzenia 2021/2115, to we wniosku o przyznanie płatności rolno-środowiskowo-klimatycznych zaznacza granice działek referencyjnych, do których nie ubiega się o przyznanie płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej.

3. W przypadku zwiększenia wielkości obszaru gruntów, na których jest realizowane zobowiązanie rolno-środowiskowo-klimatyczne, przepisy ust. 1 pkt 1 i ust. 2 stosuje się odpowiednio.

§ 28. 1. W przypadku śmierci rolnika lub zarządcy, która nastąpiła w okresie od dnia złożenia wniosku o przyznanie pierwszej płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej do dnia doręczenia decyzji w sprawie o przyznanie tej płatności, spadkobierca rolnika lub zarządcy może wstąpić do toczącego się postępowania w sprawie o przyznanie tej płatności na miejsce zmarłego rolnika lub zarządcy, jeżeli:

- 1) objął w posiadanie stado objęte tym wnioskiem złożonym przez tego rolnika;
- 2) grunty, które były objęte tym wnioskiem, były w posiadaniu rolnika lub zarządcy lub ich spadkobiercy w dniu 31 maja roku, w którym został złożony ten wniosek;
- 3)⁶²⁾ spełnia warunki do przyznania tej płatności, z tym że warunek posiadania numeru identyfikacyjnego, który może być wykorzystywany do ubiegania się o przyznanie tej płatności, uznaje się za spełniony, nawet jeżeli spadkobiercy został nadany numer identyfikacyjny, który nie może być wykorzystywany do ubiegania się o przyznanie tej płatności.

2. Spadkobierca rolnika lub zarządcy wstępuje do toczącego się postępowania w sprawie o przyznanie pierwszej płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej na miejsce zmarłego rolnika lub zarządcy na wniosek o przyznanie pierwszej płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej, o którą ubiegali się ten rolnik lub zarządca, złożony w terminie 7 miesięcy od dnia otwarcia spadku.

3. Termin, o którym mowa w ust. 2, nie podlega przywróceniu.

4. Spadkobierca rolnika lub zarządcy podaje we wniosku, o którym mowa w ust. 2, swój numer identyfikacyjny.

5. Do wniosku, o którym mowa w ust. 2, spadkobierca rolnika lub zarządcy dołącza:

- 1) odpis prawomocnego postanowienia sądu o stwierdzeniu nabycia spadku albo
- 2) w przypadku gdy postępowanie sądowe o stwierdzenie nabycia spadku nie zostało zakończone:
  - a) zaświadczenie sądu o zarejestrowaniu wniosku o stwierdzenie nabycia spadku albo
  - b) kopię wniosku o stwierdzenie nabycia spadku:
    - potwierdzoną za zgodność z oryginałem przez sąd albo
    - poświadczoną za zgodność z oryginałem przez notariusza albo potwierdzoną za zgodność z oryginałem przez upoważnionego pracownika Agencji wraz z potwierdzeniem nadania tego wniosku w placówce pocztowej operatora pocztowego w rozumieniu art. 3 pkt 12 ustawy z dnia 23 listopada 2012 r. – Prawo pocztowe (Dz. U. z 2025 r. poz. 366, 820 i 1456) lub w placówce podmiotu zajmującego się doręczaniem korespondencji na terenie Unii Europejskiej, albo
  - c) oświadczenie tego spadkobiercy o złożeniu wniosku o stwierdzenie nabycia spadku, zawierające wskazanie imienia, nazwiska i numeru identyfikacyjnego tego rolnika lub zarządcy, albo
- 3) wypis albo odpis aktu poświadczenia dziedziczenia sporządzony przez notariusza.

⁶²⁾ W brzmieniu ustalonym przez § 1 pkt 15 rozporządzenia, o którym mowa w odnośniku 4.

6. W przypadku wariantów interwencji wymienionej w § 3 pkt 6 do wniosku dołącza się również kopię sporządzonego na formularzu udostępnionym przez Agencję dokumentu obejmującego oświadczenia:

- 1) spadkobiercy rolnika,
- 2) podmiotu prowadzącego księgi hodowlane – w przypadku koni domowych (*Equus caballus*), świń (*Sus scrofa*), owiec domowych (*Ovis aries*) matek i kóz domowych (*Capra hircus*) matek,
- 3) podmiotu realizującego i koordynującego działania w zakresie ochrony zasobów genetycznych – Instytutu Zootechniki – Państwowego Instytutu Badawczego – w przypadku bydła domowego (*Bos taurus*), koni domowych (*Equus caballus*), świń (*Sus scrofa*), owiec domowych (*Ovis aries*) matek i kóz domowych (*Capra hircus*) matek

– zawierające wskazanie zwierząt ras lokalnych, które zostały zakwalifikowane do programu ochrony zasobów genetycznych ras lokalnych.

7. W przypadku, o którym mowa w ust. 5 pkt 2, spadkobierca rolnika lub zarządcy składa odpis prawomocnego postanowienia sądu o stwierdzeniu nabycia spadku, w terminie 30 dni od dnia uprawomocnienia się tego postanowienia.

8. Jeżeli z postanowienia sądu o stwierdzeniu nabycia spadku albo z aktu poświadczenia dziedziczenia sporządzonego przez notariusza wynika, że uprawnionych do nabycia spadku jest więcej niż jeden spadkobierca rolnika lub zarządcy, spadkobierca rolnika lub zarządcy, który wstępuje do postępowania w sprawie o przyznanie pierwszej płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej:

- 1) dołącza do wniosku, o którym mowa w ust. 2, albo
- 2) składa wraz z odpisem prawomocnego postanowienia sądu o stwierdzeniu nabycia spadku

– oświadczenia pozostałych spadkobierców rolnika lub zarządcy, że wyrażają zgodę na wstąpienie tego spadkobiercy na miejsce zmarłego rolnika lub zarządcy i przyznanie temu spadkobiercy tej płatności.

9. Zgoda, o której mowa w ust. 8, nie jest wymagana, jeżeli miałaby być wyrażona przez małoletniego, a wniosek, o którym mowa w ust. 2, został złożony przez spadkobiercę rolnika lub zarządcy będącego przedstawicielem ustawowym tego małoletniego.

10. W przypadku, o którym mowa w ust. 5 pkt 2, decyzję w sprawie o przyznanie pierwszej płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej spadkobiercy rolnika lub zarządcy wydaje się po złożeniu przez tego spadkobiercę odpisu prawomocnego postanowienia sądu o stwierdzeniu nabycia spadku.

11. Do zapisobiercy windykacyjnego, który w wyniku śmierci rolnika lub zarządcy nabył, jako przedmiot zapisu windykacyjnego, stado lub grunty objęte wnioskiem o przyznanie pierwszej płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej złożonym przez tego rolnika lub zarządcę, lub prawo majątkowe, z którym łączy się posiadanie tego stada lub tych gruntów, przepisy ust. 1–10 stosuje się odpowiednio.

§ 29. 1. W przypadku rozwiązania albo przekształcenia rolnika lub zarządcy lub wystąpienia innego zdarzenia prawnego, w wyniku których zaistniało następstwo prawne, z wyłączeniem przypadku, o którym mowa w § 28 ust. 1, w okresie od dnia złożenia wniosku o przyznanie pierwszej płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej do dnia doręczenia decyzji w sprawie o przyznanie tej płatności następcą prawnym tego rolnika lub zarządcy może wstąpić do toczącego się postępowania w sprawie przyznania tej płatności na miejsce tego rolnika lub zarządcy, jeżeli:

- 1) następcą prawnym tego rolnika objął w posiadanie stado objęte tym wnioskiem;
- 2) grunty, które były objęte tym wnioskiem, były w posiadaniu rolnika lub zarządcy lub jego następcy prawnego w dniu 31 maja roku, w którym został złożony ten wniosek;
- 3) spełnia warunki do przyznania tej płatności.

2. Następcą prawnym rolnika lub zarządcy wstępuje do toczącego się postępowania w sprawie o przyznanie pierwszej płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej na miejsce rolnika lub zarządcy na wniosek o przyznanie pierwszej płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej, o którą ubiegali się ten rolnik lub zarządca, złożony w terminie 7 miesięcy od dnia wystąpienia zdarzenia prawnego, w wyniku którego zaistniało następstwo prawne.

3. Termin, o którym mowa w ust. 2, nie podlega przywróceniu.

4. Następcą prawnym rolnika lub zarządcy podaje we wniosku, o którym mowa w ust. 2, swój numer identyfikacyjny.

5. Do wniosku, o którym mowa w ust. 2, następca prawny rolnika lub zarządcy dołącza:

- 1) dokument potwierdzający zaistnienie następstwa prawnego albo kopię tego dokumentu poświadczoną za zgodność z oryginałem przez notariusza albo potwierdzoną za zgodność z oryginałem przez upoważnionego pracownika Agencji;
- 2) kopię sporządzonego na formularzu udostępnionym przez Agencję dokumentu obejmującego oświadczenia:
  - a) tego następcy,
  - b) podmiotu prowadzącego księgi hodowlane – w przypadku koni domowych (*Equus caballus*), świń (*Sus scrofa*), owiec domowych (*Ovis aries*) matek i kóz domowych (*Capra hircus*) matek,
  - c) podmiotu realizującego i koordynującego działania w zakresie ochrony zasobów genetycznych – Instytutu Zootechniki – Państwowego Instytutu Badawczego – w przypadku bydła domowego (*Bos taurus*), koni domowych (*Equus caballus*), świń (*Sus scrofa*), owiec domowych (*Ovis aries*) matek i kóz domowych (*Capra hircus*) matek – zawierające wskazanie zwierząt ras lokalnych, które zostały zakwalifikowane do programu ochrony zasobów genetycznych ras lokalnych – w przypadku wariantów interwencji wymienionej w § 3 pkt 6.

§ 30. 1. W przypadku przeniesienia w wyniku umowy sprzedaży, dzierżawy lub innej umowy posiadania stada lub gruntów objętych wnioskiem o przyznanie pierwszej płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej złożonym przez rolnika lub zarządcę, w okresie od dnia złożenia tego wniosku do dnia doręczenia decyzji w sprawie o przyznanie tej płatności, nowy posiadacz:

- 1) tego stada może wstąpić do toczącego się postępowania w sprawie o przyznanie pierwszej płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej na miejsce tego rolnika;
- 2) tych gruntów może wstąpić do toczącego się postępowania w sprawie o przyznanie pierwszej płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej na miejsce tego rolnika lub zarządcy, jeżeli przeniesienie posiadania tych gruntów zostało dokonane nie później niż do dnia 31 maja roku, w którym został złożony wniosek o przyznanie pierwszej płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej;
- 3) spełnia warunki do przyznania tej płatności.

2. Wstąpienie do toczącego się postępowania w sprawie o przyznanie pierwszej płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej na miejsce rolnika lub zarządcy następuje na wniosek o przyznanie pierwszej płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej nowego posiadacza:

- 1)⁶³⁾ stada, o którym mowa w ust. 1, złożony w terminie 7 miesięcy od dnia przeniesienia posiadania tego stada;
- 2) gruntów, o których mowa w ust. 1, złożony w terminie do dnia 30 czerwca roku, w którym został złożony wniosek o przyznanie pierwszej płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej.

3. Terminy, o których mowa w ust. 2, nie podlegają przywróceniu.

4. Nowy posiadacz stada lub gruntów, o których mowa w ust. 1, podaje we wniosku, o którym mowa w ust. 2, swój numer identyfikacyjny.

5. Do wniosku, o którym mowa w ust. 2, nowy posiadacz stada lub gruntów, o których mowa w ust. 1, dołącza:

- 1) umowę sprzedaży, dzierżawy lub inną umowę, w wyniku której zostało na niego przeniesione posiadanie tego stada lub tych gruntów, albo kopię tej umowy poświadczoną za zgodność z oryginałem przez notariusza albo potwierdzoną za zgodność z oryginałem przez upoważnionego pracownika Agencji;
- 2) kopię sporządzonego na formularzu udostępnionym przez Agencję dokumentu obejmującego oświadczenia:
  - a) tego posiadacza,
  - b) podmiotu prowadzącego księgi hodowlane – w przypadku koni domowych (*Equus caballus*), świń (*Sus scrofa*), owiec domowych (*Ovis aries*) matek i kóz domowych (*Capra hircus*) matek,
  - c) podmiotu realizującego i koordynującego działania w zakresie ochrony zasobów genetycznych – Instytutu Zootechniki – Państwowego Instytutu Badawczego – w przypadku bydła domowego (*Bos taurus*), koni domowych (*Equus caballus*), świń (*Sus scrofa*), owiec domowych (*Ovis aries*) matek i kóz domowych (*Capra hircus*) matek – zawierające wskazanie zwierząt ras lokalnych, które zostały zakwalifikowane do programu ochrony zasobów genetycznych ras lokalnych – w przypadku interwencji wymienionej w § 3 pkt 6.

⁶³⁾ Ze zmianą wprowadzoną przez § 1 pkt 16 rozporządzenia, o którym mowa w odnośniku 4.

6. Jeżeli posiadanie stada lub gruntów objętych wnioskiem o przyznanie pierwszej płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej złożonym przez rolnika lub zarządcę zostało przeniesione na rzecz kilku podmiotów, nowy posiadacz tego stada lub tych gruntów wstępujący do postępowania w sprawie o przyznanie pierwszej płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej dołącza do wniosku, o którym mowa w ust. 2, oświadczenia współposiadaczy, że wyrażają zgodę na wstąpienie tego posiadacza na miejsce rolnika lub zarządcy i przyznanie mu tej płatności.

7. W przypadku przeniesienia posiadania gruntów, o którym mowa w ust. 1, dokonanego po dniu 31 maja roku, w którym został złożony wniosek o przyznanie pierwszej płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej, ta płatność przysługuje dotychczasowemu posiadaczowi tych gruntów, jeżeli są spełnione warunki do jej przyznania.

§ 31. 1. W przypadku śmierci rolnika lub zarządcy, która nastąpiła po doręczeniu decyzji w sprawie o przyznanie pierwszej płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej, ale zanim ten rolnik lub zarządca złożyli wniosek o przyznanie płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej za kolejny rok, spadkobiercy rolnika lub zarządcy może być przyznana kolejna płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna, jeżeli:

- 1) objął w posiadanie stado objęte zobowiązaniem rolno-środowiskowo-klimatycznym podjętym przez tego rolnika;
- 2) grunty, które były objęte zobowiązaniem rolno-środowiskowo-klimatycznym podjętym przez tego rolnika lub zarządcę, były w posiadaniu tego rolnika lub zarządcy lub ich spadkobiercy w dniu 31 maja roku, w którym zostanie złożony ten wniosek;
- 3) spełnia warunki do przyznania tej płatności inne niż warunki wymienione w pkt 1 lub 2, z tym że warunek posiadania numeru identyfikacyjnego, który może być wykorzystywany do ubiegania się o przyznanie tej płatności, uznaje się za spełniony, nawet jeżeli spadkobiercy został nadany numer identyfikacyjny, który nie może być wykorzystywany do ubiegania się o przyznanie tej płatności.

2. W przypadku, o którym mowa w ust. 1, spadkobierca rolnika lub zarządcy składa wniosek o przyznanie płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej w terminie:

- 1) 7 miesięcy od dnia otwarcia spadku;
- 2) określonym do składania wniosków o przyznanie płatności rolno-środowiskowo-klimatycznych.

3. Jeżeli spadkobierca rolnika lub zarządcy nie złożył wniosku o przyznanie płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej, o którym mowa w ust. 2, przed upływem terminu określonego w ust. 2 pkt 2, nie przyznaje się mu płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej za dany rok. Ten spadkobierca jest uprawniony do ubiegania się o przyznanie płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej za następne lata.

4. Do wniosku o przyznanie płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej, o którym mowa w ust. 2, spadkobierca rolnika lub zarządcy oprócz dokumentów wymaganych na podstawie § 25 dołącza złożone na formularzu udostępnionym przez Agencję oświadczenie obejmujące zobowiązanie do kontynuowania realizacji zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego podjętego przez tego rolnika lub tego zarządcę do końca okresu objętego tym zobowiązaniem.

5. Do wniosku o przyznanie płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej, o którym mowa w ust. 2, dołącza się również:

- 1) odpis prawomocnego postanowienia sądu o stwierdzeniu nabycia spadku albo
- 2) w przypadku gdy postępowanie sądowe o stwierdzenie nabycia spadku nie zostało zakończone:
  - a) zaświadczenie sądu o zarejestrowaniu wniosku o stwierdzenie nabycia spadku albo
  - b) kopię wniosku o stwierdzenie nabycia spadku:
    - potwierdzoną za zgodność z oryginałem przez sąd albo
    - poświadczoną za zgodność z oryginałem przez notariusza albo potwierdzoną z zgodność z oryginałem przez upoważnionego pracownika Agencji wraz z potwierdzeniem nadania tego wniosku w placówce pocztowej operatora pocztowego w rozumieniu art. 3 pkt 12 ustawy z dnia 23 listopada 2012 r. – Prawo pocztowe lub w placówce podmiotu zajmującego się doręczaniem korespondencji na terenie Unii Europejskiej, albo
  - c) oświadczenie spadkobiercy rolnika lub zarządcy o złożeniu wniosku o stwierdzenie nabycia spadku, zawierające wskazanie imienia, nazwiska i numeru identyfikacyjnego rolnika lub zarządcy, którego jest spadkobiercą – w przypadku gdy nie zostało zakończone postępowanie sądowe o stwierdzenie nabycia spadku, albo
- 3) wypis albo odpis aktu poświadczenia dziedziczenia sporządzony przez notariusza.

6. Do trybu przyznawania płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej za dany rok spadkobiercy rolnika lub zarządcy, w przypadku, o którym mowa w ust. 1, stosuje się odpowiednio przepisy § 28 ust. 7–10.

7. Jeżeli śmierć rolnika lub zarządcy nastąpiła w okresie od dnia złożenia wniosku o przyznanie płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej za dany rok do dnia doręczenia decyzji w sprawie o przyznanie tej płatności, spadkobiercy rolnika lub zarządcy może być przyznana kolejna płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna, jeżeli:

- 1) objął w posiadanie stado objęte wnioskiem o przyznanie płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej przez tego rolnika;
- 2) grunty, które były objęte wnioskiem o przyznanie płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej za dany rok, były w posiadaniu rolnika lub zarządcy lub ich spadkobiercy w dniu 31 maja roku, w którym został złożony ten wniosek;
- 3) spełnia warunki do przyznania tej płatności inne niż warunki wymienione w pkt 1 lub 2, z tym że warunek posiadania numeru identyfikacyjnego, który może być wykorzystywany do ubiegania się o przyznanie tej płatności, uznaje się za spełniony, nawet jeżeli spadkobiercy został nadany numer identyfikacyjny, który nie może być wykorzystywany do ubiegania się o przyznanie tej płatności.

8. W przypadku, o którym mowa w ust. 7, spadkobierca rolnika lub zarządcy wstępuje do toczącego się postępowania w sprawie o przyznanie tej płatności na miejsce zmarłego rolnika lub zarządcy na wniosek o przyznanie płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej złożony w terminie 7 miesięcy od dnia otwarcia spadku.

9. W przypadku, o którym mowa w ust. 7, do trybu przyznawania płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej za dany rok spadkobiercy rolnika lub zarządcy stosuje się odpowiednio przepisy § 28 ust. 3–10, z tym że do wniosku, o którym mowa w ust. 8, dołącza on również złożone na formularzu udostępnionym przez Agencję oświadczenie obejmujące zobowiązanie do kontynuowania realizacji zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego podjętego przez tego rolnika lub zarządcę do końca okresu objętego tym zobowiązaniem.

10. Do zapisobiercy windykacyjnego, który w wyniku śmierci rolnika lub zarządcy nabył, jako przedmiot zapisu windykacyjnego, stado lub grunty objęte zobowiązaniem rolno-środowiskowo-klimatycznym podjętym przez rolnika lub zarządcę, lub prawo majątkowe, z którym łączy się posiadanie tego stada lub tych gruntów, przepisy ust. 1–5, 7 i 8 stosuje się odpowiednio, a w przypadku, o którym mowa w:

- 1) ust. 1 – do trybu przyznawania zapisobiercy windykacyjnemu płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej za dany rok stosuje się odpowiednio przepisy § 28 ust. 7–10;
- 2) ust. 7 – do trybu przyznawania zapisobiercy windykacyjnemu płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej za dany rok stosuje się odpowiednio przepisy § 28 ust. 3–10, z tym że do wniosku, o którym mowa w ust. 8, zapisobierca windykacyjny dołącza również złożone na formularzu udostępnionym przez Agencję oświadczenie obejmujące zobowiązanie do kontynuowania realizacji zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego podjętego przez rolnika lub zarządcę, którzy ustanowili zapis windykacyjny na rzecz tego zapisobiercy, do końca okresu objętego tym zobowiązaniem.

§ 32. 1. W przypadku rozwiązania albo przekształcenia rolnika lub zarządcy lub wystąpienia innego zdarzenia prawnego, w wyniku których zaistniało następstwo prawne, z wyłączeniem przypadku, o którym mowa w § 31, które nastąpiło po doręczeniu decyzji w sprawie o przyznanie pierwszej płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej, ale zanim ten rolnik lub zarządca złożyli wniosek o przyznanie płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej za kolejny rok, następcy prawnemu rolnika lub zarządcy może być przyznana kolejna płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna, jeżeli:

- 1) objął w posiadanie stado objęte zobowiązaniem rolno-środowiskowo-klimatycznym podjętym przez tego rolnika;
- 2) grunty, które były objęte zobowiązaniem rolno-środowiskowo-klimatycznym podjętym przez tego rolnika lub zarządcę, były w posiadaniu rolnika lub zarządcy lub ich następcy prawnego w dniu 31 maja roku, w którym zostanie złożony ten wniosek;
- 3) spełnia warunki do przyznania tych płatności inne niż warunki wymienione w pkt 1 lub 2.

2. W przypadku, o którym mowa w ust. 1, następca prawny rolnika lub zarządcy składa wniosek o przyznanie płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej w terminie:

- 1) 7 miesięcy od dnia wystąpienia zdarzenia prawnego, w wyniku którego zaistniało następstwo prawne;
- 2) w terminie określonym do składania wniosków o przyznanie płatności rolno-środowiskowo-klimatycznych.

3. Jeżeli następca prawny rolnika lub zarządcy nie złożył wniosku o przyznanie płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej, o którym mowa w ust. 2, przed upływem terminu określonego w ust. 2 pkt 2, nie przyznaje się płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej za dany rok, a następca prawny rolnika lub zarządcy jest uprawniony do ubiegania się o przyznanie płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej za następne lata.

4. Do wniosku o przyznanie płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej, o którym mowa w ust. 2, oprócz dokumentów wymaganych na podstawie § 25 następcą prawnym rolnika lub zarządcy dołącza:

- 1) złożone na formularzu udostępnionym przez Agencję oświadczenie obejmujące zobowiązanie do:
  - a) kontynuowania realizacji zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego podjętego przez tego rolnika lub zarządcę do końca okresu objętego tym zobowiązaniem,
  - b) zapłaty na rzecz Agencji równowartości kar, o których mowa w § 41, jakie zostałyby nałożone na tego rolnika lub tego zarządcę, gdyby w trakcie realizacji zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego przez tego rolnika lub tego zarządcę wystąpiły okoliczności stanowiące podstawę obliczenia tych kar;
- 2) dokument potwierdzający zaistnienie następstwa prawnego albo kopię tego dokumentu poświadczoną za zgodność z oryginałem przez notariusza albo potwierdzoną za zgodność z oryginałem przez upoważnionego pracownika Agencji.

5. W przypadku rozwiązania albo przekształcenia rolnika lub zarządcy lub innego zdarzenia prawnego, w wyniku których zaistniało następstwo prawne, z wyłączeniem przypadku, o którym mowa w § 31, które nastąpiło w okresie od dnia złożenia przez tego rolnika lub tego zarządcę wniosku o przyznanie płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej za dany rok do dnia doręczenia decyzji w sprawie o przyznanie tej płatności, następcy prawnemu rolnika lub zarządcy może być przyznana kolejna płatność rolno-środowiskowo-klimatyczne, jeżeli:

- 1) objął w posiadanie stado objęte wnioskiem o przyznanie płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej złożonym przez tego rolnika;
- 2) grunty, które były objęte wnioskiem o przyznanie płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej za dany rok, były w posiadaniu rolnika lub zarządcy lub ich następcy prawnego w dniu 31 maja roku, w którym został złożony ten wniosek;
- 3) spełnia warunki do przyznania tej płatności inne niż warunki wymienione w pkt 1 lub 2.

6. W przypadku, o którym mowa w ust. 5, następcą prawnym rolnika lub zarządcy wstępuje do toczącego się postępowania w sprawie o przyznanie tej płatności na miejsce tego rolnika lub tego zarządcy na wniosek o przyznanie płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej złożony w terminie 7 miesięcy od dnia wystąpienia zdarzenia prawnego, w wyniku którego zaistniało następstwo prawne.

7. W przypadku, o którym mowa w ust. 5, do trybu przyznawania płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej za dany rok następcy prawnemu rolnika lub zarządcy stosuje się odpowiednio przepisy § 29 ust. 3–5, z tym że do wniosku, o którym mowa w ust. 6, następcą prawnym rolnika lub zarządcy dołącza również złożone na formularzu udostępnionym przez Agencję oświadczenie obejmujące zobowiązanie do:

- 1) kontynuowania realizacji zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego podjętego przez tego rolnika lub tego zarządcę do końca okresu objętego tym zobowiązaniem;
- 2) zapłaty na rzecz Agencji równowartości kar, o których mowa w § 41, jakie zostałyby nałożone na tego rolnika lub tego zarządcę, gdyby w trakcie realizacji zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego przez tego rolnika lub tego zarządcę wystąpiły okoliczności stanowiące podstawę obliczenia tych kar.

8. W przypadku rozwiązania albo przekształcenia rolnika lub zarządcy lub wystąpienia innego zdarzenia prawnego, w wyniku którego zaistniało następstwo prawne, z wyłączeniem przypadku, o którym mowa w § 31, które nastąpiło w ostatnim roku realizacji zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego, ale po doręczeniu decyzji w sprawie o przyznanie płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej za ten rok, rolnik lub zarządca składają, na formularzu udostępnionym przez Agencję, w terminie 30 dni od dnia, w którym nastąpiło to zdarzenie, oświadczenie następcy prawnego tego rolnika lub tego zarządcy obejmujące zobowiązanie do:

- 1) kontynuowania realizacji zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego podjętego przez tego rolnika lub tego zarządcę do końca okresu objętego tym zobowiązaniem;
- 2) zapłaty na rzecz Agencji równowartości kar, o których mowa w § 41, jakie zostałyby nałożone na tego rolnika lub tego zarządcę, gdyby w trakcie realizacji zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego przez tego rolnika lub tego zarządcę wystąpiły okoliczności stanowiące podstawę obliczenia tych kar.

§ 33. 1. W przypadku przeniesienia w wyniku umowy sprzedaży, dzierżawy lub innej umowy posiadania gruntów lub stada objętych zobowiązaniem rolno-środowiskowo-klimatycznym podjętym przez rolnika lub zarządcę, które nastąpiło po doręczeniu decyzji w sprawie o przyznanie pierwszej płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej, ale zanim ten rolnik lub zarządca złożyli wniosek o przyznanie płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej za dany rok, nowemu posiadaczowi tego stada lub tych gruntów może być przyznana kolejna płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna, jeżeli:

- 1) objął w posiadanie stado objęte zobowiązaniem rolno-środowiskowo-klimatycznym podjętym przez tego rolnika;

- 2) przeniesienie posiadania tych gruntów zostało dokonane nie później niż do dnia 31 maja roku, w którym zostanie złożony ten wniosek;
- 3) spełnia warunki do przyznania tych płatności inne niż warunki wymienione w pkt 1 lub 2.

2. W przypadku, o którym mowa w ust. 1, wniosek o przyznanie płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej za dany rok nowy posiadacz:

- 1) stada składa w terminie 7 miesięcy od dnia przeniesienia posiadania tego stada;
- 2) gruntów składa do dnia 30 czerwca roku, w którym zostanie złożony ten wniosek.

3. Nowemu posiadaczowi stada może zostać przyznana płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna za dany rok, jeżeli wniosek, o którym mowa w ust. 2, został złożony w terminie określonym do składania wniosków o przyznanie płatności rolno-środowiskowo-klimatycznych.

4. Jeżeli nowy posiadacz stada lub gruntów nie złożył wniosku o przyznanie płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej, o którym mowa w ust. 2, przed upływem terminu określonego w:

- 1) ust. 2 pkt 2 – w przypadku przeniesienia posiadania gruntów,
- 2) ust. 3 – w przypadku przeniesienia posiadania stada

– nie przyznaje się mu płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej za dany rok i jest on uprawniony do ubiegania się o przyznanie płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej za następne lata.

5. Do wniosku o przyznanie płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej, o którym mowa w ust. 2, nowy posiadacz stada lub gruntów, o których mowa w ust. 1, oprócz dokumentów wymaganych na podstawie § 25 dołącza:

- 1) złożone na formularzu udostępnionym przez Agencję oświadczenie obejmujące zobowiązanie do:
  - a) kontynuowania realizacji zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego podjętego przez rolnika lub zarządcę do końca okresu objętego tym zobowiązaniem,
  - b) zapłaty na rzecz Agencji równowartości kar, o których mowa w § 41, jakie zostałyby nałożone na tego rolnika lub tego zarządcę, gdyby w trakcie realizacji zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego przez tego rolnika lub tego zarządcę wystąpiły okoliczności stanowiące podstawę obliczenia tych kar;
- 2) umowę sprzedaży, dzierżawy lub inną umowę, w wyniku której zostało na niego przeniesione posiadanie stada lub gruntów, o których mowa w ust. 1, albo kopię tej umowy poświadczoną za zgodność z oryginałem przez notariusza albo potwierdzoną za zgodność z oryginałem przez upoważnionego pracownika Agencji.

6. Jeżeli przeniesienie posiadania stada lub gruntów objętych zobowiązaniem rolno-środowiskowo-klimatycznym podjętym przez rolnika lub zarządcę nastąpiło w okresie od dnia złożenia wniosku o przyznanie płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej za dany rok do dnia doręczenia decyzji w sprawie o przyznanie tej płatności, nowemu posiadaczowi tego stada lub tych gruntów może być przyznana kolejna płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna, jeżeli:

- 1) objął w posiadanie stado objęte wnioskiem o przyznanie płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej przez tego rolnika;
- 2) przeniesienie posiadania tych gruntów zostało dokonane nie później niż do dnia 31 maja roku, w którym został złożony ten wniosek;
- 3) spełnia warunki do przyznania tej płatności.

7. W przypadku, o którym mowa w ust. 6, nowy posiadacz tego stada lub tych gruntów wstępuje do toczącego się postępowania w sprawie o przyznanie tej płatności na miejsce tego rolnika lub tego zarządcy na wniosek o przyznanie płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej złożony:

- 1)⁶³⁾ w terminie 7 miesięcy od dnia przeniesienia tego stada;
- 2)⁶⁴⁾ do dnia 30 czerwca roku, w którym został złożony wniosek o przyznanie płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej, o którym mowa w ust. 6, w przypadku tych gruntów.

⁶⁴⁾ W brzmieniu ustalonym przez § 1 pkt 7 rozporządzenia, o którym mowa w odnośniku 7.

8. W przypadku, o którym mowa w ust. 6, do trybu przyznawania płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej za dany rok nowemu posiadaczowi stada lub gruntów stosuje się odpowiednio przepisy § 30 ust. 3–6, z tym że do wniosku, o którym mowa w ust. 7, ten posiadacz dołącza również złożone na formularzu udostępnionym przez Agencję oświadczenie obejmujące zobowiązanie do:

- 1) kontynuowania realizacji zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego podjętego przez:
  - a) rolnika, który był dotychczas posiadaczem tego stada lub tych gruntów, lub
  - b) zarządcę, który był dotychczas posiadaczem tych gruntów– do końca okresu objętego tym zobowiązaniem;
- 2) zapłaty na rzecz Agencji równowartości kar, o których mowa w § 41, jakie zostałyby nałożone na:
  - a) rolnika, który był dotychczas posiadaczem tego stada lub tych gruntów, lub
  - b) zarządcę, który był dotychczas posiadaczem tych gruntów– gdyby w trakcie realizacji zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego przez tego rolnika lub tego zarządcę wystąpiły okoliczności stanowiące podstawę obliczenia tych kar.

9. Jeżeli przeniesienie posiadania stada lub gruntów objętych zobowiązaniem rolno-środowiskowo-klimatycznym podjętym przez rolnika lub zarządcę nastąpiło w ostatnim roku realizacji zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego, ale po doręczeniu decyzji w sprawie o przyznanie płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej za ten rok, rolnik lub zarządca składają, na formularzu udostępnionym przez Agencję, w terminie 30 dni od dnia przeniesienia posiadania tego stada lub tych gruntów, oświadczenie nowego posiadacza tego stada lub tych gruntów obejmujące zobowiązanie do:

- 1) kontynuowania realizacji zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego podjętego przez tego rolnika lub tego zarządcę do końca okresu objętego tym zobowiązaniem;
- 2) zapłaty na rzecz Agencji równowartości kar, o których mowa w § 41, jakie zostałyby nałożone na tego rolnika lub tego zarządcę, gdyby w trakcie realizacji zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego przez tego rolnika lub tego zarządcę wystąpiły okoliczności stanowiące podstawę obliczenia tych kar.

10. W przypadku przeniesienia posiadania gruntów, o którym mowa w ust. 1 lub 6, dokonanego po dniu 31 maja roku, w którym został złożony wniosek o przyznanie kolejnej płatności rolno-środowiskowo-klimatycznych, ta płatność przysługuje dotychczasowemu posiadaczowi tych gruntów, jeżeli są spełnione warunki do jej przyznania.

§ 34. 1. Rolnik lub zarządca, którym została przyznana płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna w trybie przepisów § 28–33, a w przypadku, o którym mowa w § 31 ust. 3, § 32 ust. 3 lub § 33 ust. 4, którzy zobowiązali się do kontynuowania realizacji zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego podjętego przez innego rolnika lub zarządcę, realizują przejęte zobowiązanie rolno-środowiskowo-klimatyczne do końca okresu objętego tym zobowiązaniem.

2.⁶⁵⁾ Rolnik lub zarządca, o których mowa w ust. 1, do dnia 31 lipca roku następującego po roku, za który rolnikowi lub zarządcy została przyznana płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna w trybie przepisów § 28–33, zmieniają plan działalności rolnośrodowiskowej, o którym mowa w § 5 ust. 1 pkt 1, przy udziale doradcy rolnośrodowiskowego – w przypadku wariantów interwencji wymienionych w § 3 pkt 1, 2, 5 i 7 lub interwencji wymienionych w § 3 pkt 3 i 4, lub eksperta przyrodniczego – w przypadku wariantów interwencji wymienionych w § 3 pkt 1 i 2, w celu dostosowania tego planu do przejętego zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego.

3. W przypadku przyznania płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej, o której mowa w ust. 1, za ostatni rok realizacji zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego rolnik lub zarządca zmieniają w terminie do dnia 14 marca ostatniego roku realizacji tego zobowiązania plan działalności rolnośrodowiskowej, o którym mowa w § 5 ust. 1 pkt 1, przy udziale doradcy rolnośrodowiskowego – w przypadku wariantów interwencji wymienionych w § 3 pkt 1, 2, 5 i 7 lub interwencji wymienionych w § 3 pkt 3 i 4, lub eksperta przyrodniczego – w przypadku wariantów interwencji wymienionych w § 3 pkt 1 i 2, w celu dostosowania tego planu do przejętego zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego.

4. Rolnik lub zarządca, o których mowa w ust. 1, składają do kierownika biura powiatowego Agencji do dnia 31 lipca roku następującego po roku, za który rolnikowi lub zarządcy została przyznana płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna w trybie przepisów § 28–33, kopie stron planu działalności rolnośrodowiskowej, o którym mowa w § 5 ust. 1 pkt 1, zmienionego na podstawie ust. 2, na których są zawarte informacje:⁶⁶⁾

- 1) o których mowa w ust. 1 pkt 1–3 załącznika nr 3 do rozporządzenia,

⁶⁵⁾ Ze zmianą wprowadzoną przez § 1 pkt 17 lit. a rozporządzenia, o którym mowa w odnośniku 4.

⁶⁶⁾ Wprowadzenie do wyliczenia ze zmianą wprowadzoną przez § 1 pkt 17 lit. b tiret pierwsze rozporządzenia, o którym mowa w odnośniku 4.

- 2) w formie wykazu:
- a)⁶⁷⁾ działek rolnych lub działek przyrodniczych, o którym mowa w ust. 2 pkt 1 lit. a załącznika nr 3 do rozporządzenia, a w przypadku realizacji wariantów wymienionych w § 3 pkt 5 lit. a lub b – wskazanie wielkości obszaru objętego zobowiązaniem rolno-środowiskowo-klimatycznym,
  - b) zobowiązań rolno-środowiskowo-klimatycznych realizowanych w ramach interwencji lub wariantów interwencji, o którym mowa w ust. 1 pkt 5 załącznika nr 3 do rozporządzenia,
  - c) czasu realizacji poszczególnych zobowiązań, o którym mowa w ust. 1 pkt 4 załącznika nr 3 do rozporządzenia – z tym że kopie stron, na których są zawarte informacje, o których mowa w pkt 2, oraz informacje, o których mowa w ust. 1 pkt 4 załącznika nr 3 do rozporządzenia, zawierają również podpis doradcy rolnośrodowiskowego, przy którego udziale został zmieniony plan działalności rolnośrodowiskowej, o którym mowa w § 5 ust. 1 pkt 1, a w przypadku gdy ten plan został zmieniony przy udziale eksperta przyrodniczego – podpis tego eksperta.

5. W przypadku przejścia zobowiązania w ostatnim roku jego realizacji rolnik lub zarządca składają do kierownika biura powiatowego Agencji kopie stron planu działalności rolnośrodowiskowej, o których mowa w ust. 4, nie później niż do dnia 14 marca ostatniego roku realizacji przejętego zobowiązania.

6.⁶⁸⁾ W przypadku zmiany informacji, o których mowa w ust. 1 pkt 5 załącznika nr 3 do rozporządzenia, w zmienionym na podstawie ust. 2 planie działalności rolnośrodowiskowej, o którym mowa w § 5 ust. 1 pkt 1, lub zmiany w tym planie wynikającej z podjęcia nowego zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego, rolnik lub zarządca, o których mowa w ust. 1, składają do kierownika biura powiatowego Agencji do dnia 31 lipca roku, w którym nastąpiły te zmiany, kopie stron tego planu, o których mowa w ust. 4, z tym że kopie stron tego planu, na których są zawarte informacje, o których mowa w ust. 1 pkt 1 i 2 załącznika nr 3 do rozporządzenia, zawierają również wskazanie daty sporządzenia tej zmiany.

7. W przypadku gdy rolnik lub zarządca, o których mowa w ust. 1, nie dokonali w terminie czynności, o których mowa w ust. 4–6, kierownik biura powiatowego Agencji wzywa na piśmie rolnika lub zarządcę do dokonania tych czynności.

8. Czynności, o których mowa w ust. 4–6, dokonane do dnia wydania decyzji w sprawie o przyznanie płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej za dany rok uważa się za dokonane w terminie.

§ 35. 1. Jeżeli po doręczeniu decyzji w sprawie o przyznanie płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej rolnik lub zarządca, do których ta decyzja została skierowana, zmarł, spadkobiercy rolnika lub zarządcy przysługują prawa, które przysługiwałyby spadkodawcy jako stronie postępowania. Jeżeli prawa, które przysługiwałyby spadkodawcy jako stronie postępowania, przysługują kilku spadkobiercom, prawa te wykonuje ten spadkobierca, na którego pozostali spadkobiercy wyrazili zgodę na piśmie.

2. W przypadku gdy w decyzji, o której mowa w ust. 1, została przyznana płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna i ta płatność nie została wypłacona rolnikowi lub zarządcy, ta płatność może być wypłacona spadkobiercy.

3. Jeżeli płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna nie została przekazana na rachunek bankowy rolnika lub zarządcy albo rachunek rolnika lub zarządcy prowadzony w spółdzielczej kasie oszczędnościowo-kredytowej, spadkobierca tego rolnika lub tego zarządcy, który nie kwestionuje wysokości tej płatności określonej w decyzji, o której mowa w ust. 1, składa wniosek o wypłatę tej płatności do kierownika biura powiatowego Agencji, do którego został złożony wniosek o przyznanie tej płatności przez rolnika lub zarządcę, wraz z:

- 1) odpisem prawomocnego postanowienia sądu o stwierdzeniu nabycia spadku albo
- 2) wypisem albo odpisem aktu poświadczenia dziedziczenia sporządzonym przez notariusza, albo
- 3) oświadczeniem tego spadkobiercy o złożeniu wniosku o stwierdzenie nabycia spadku, zawierającym wskazanie imienia, nazwiska i numeru identyfikacyjnego rolnika lub zarządcy, którego jest spadkobiercą – w przypadku gdy nie zostało zakończone postępowanie sądowe o stwierdzenie nabycia spadku

– nie później niż przed upływem 7 miesięcy od dnia doręczenia rolnikowi lub zarządcy decyzji w sprawie o przyznanie płatności rolno-środowiskowo-klimatycznych.

4. W przypadku, o którym mowa w ust. 3 pkt 3, spadkobierca rolnika lub zarządcy składa odpis prawomocnego postanowienia sądu o stwierdzeniu nabycia spadku w terminie 30 dni od dnia uprawomocnienia się tego postanowienia.

⁶⁷⁾ W brzmieniu ustalonym przez § 1 pkt 17 lit. b tiret drugie rozporządzenia, o którym mowa w odnośniku 4.

⁶⁸⁾ Ze zmianą wprowadzoną przez § 1 pkt 17 lit. c rozporządzenia, o którym mowa w odnośniku 4.

5. Jeżeli z postanowienia sądu o stwierdzeniu nabycia spadku albo z aktu poświadczenia dziedziczenia sporządzonego przez notariusza wynika, że uprawnionych do nabycia spadku jest więcej niż jeden spadkobierca rolnika lub zarządcy, spadkobierca rolnika lub zarządcy występujący z wnioskiem, o którym mowa w ust. 3:

- 1) dołącza do tego wniosku albo
- 2) składa wraz z odpisem postanowienia sądu, o którym mowa w ust. 4

– oświadczenia pozostałych spadkobierców rolnika lub zarządcy o wyrażeniu zgody na wypłatę temu spadkobiercy rolnika lub zarządcy płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej.

6. Zgoda, o której mowa w ust. 5, nie jest wymagana, jeżeli miała być wyrażona przez małoletniego, a wniosek, o którym mowa w ust. 3, został złożony przez spadkobiercę rolnika lub zarządcy będącego przedstawicielem ustawowym tego małoletniego.

7. Jeżeli po doręczeniu decyzji w sprawie o przyznanie płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej rolnik lub zarządca, do których ta decyzja została skierowana, zostali rozwiązani albo przekształceni albo wystąpiło inne zdarzenie prawne, w wyniku których zaistniało następstwo prawne, z wyłączeniem przypadku, o którym mowa w ust. 1, prawa, które przysługiwałyby temu rolnikowi lub temu zarządcy jako stronie postępowania, przysługują następcy prawnemu tego rolnika lub następcy prawnemu tego zarządcy.

8. Jeżeli płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna nie została przekazana na rachunek bankowy rolnika lub zarządcy, o których mowa w ust. 7, albo rachunek tego rolnika lub zarządcy prowadzony w spółdzielczej kasie oszczędnościowo-kredytowej, następca prawny rolnika lub zarządcy, który nie kwestionuje wysokości tej płatności określonej w decyzji, o której mowa w ust. 7, składa wniosek o jej wypłatę do kierownika biura powiatowego Agencji, do którego został złożony wniosek o przyznanie tej płatności przez rolnika lub zarządcę, w terminie 7 miesięcy od dnia doręczenia temu rolnikowi lub temu zarządcy tej decyzji.

9. Do wniosku, o którym mowa w ust. 8, następca prawny rolnika lub zarządcy dołącza dokument potwierdzający zaistnienie następstwa prawnego albo kopię tego dokumentu poświadczoną za zgodność z oryginałem przez notariusza albo potwierdzoną za zgodność z oryginałem przez upoważnionego pracownika Agencji.

10. W przypadku złożenia wniosku o wypłatę płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej decyzję w sprawie jej wypłaty wydaje kierownik biura powiatowego Agencji.

11. W przypadku gdy wniosek o wypłatę płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej nie został złożony albo jeżeli została wydana decyzja o odmowie jej wypłaty, decyzje, o których mowa w ust. 1 i 7, wygasają z mocy prawa.

12. Do zapisobiercy windykacyjnego, który w wyniku śmierci rolnika lub zarządcy nabył, jako przedmiot zapisu windykacyjnego, stado lub grunty, do których została przyznana temu rolnikowi lub temu zarządcy płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna, lub prawo majątkowe, z którym łączy się posiadanie tego stada lub tych gruntów, przepisy ust. 1–6, 10 i 11 stosuje się odpowiednio.

§ 36. 1. W przypadku przeniesienia posiadania stada lub gruntów objętych zobowiązaniem rolno-środowiskowo-klimatycznym podjętym przez rolnika lub zarządcę zobowiązanie to wygasa, jeżeli nowy posiadacz tego stada lub tych gruntów nie przejął tego zobowiązania, a w przypadku gdy zostało przeniesione posiadanie części gruntów objętych danym zobowiązaniem – wygasa w części odpowiadającej tym gruntom, jeżeli nowy posiadacz tych gruntów nie przejął tego zobowiązania w odniesieniu do tych gruntów.

2. W przypadku wygaśnięcia zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego, o którym mowa w ust. 1, przepisów § 41 nie stosuje się za okres realizacji tego zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego do dnia jego wygaśnięcia.

§ 37. 1. W przypadku gdy rolnik lub zarządca ubiegają się o przyznanie płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej w ramach danego zobowiązania do powierzchni gruntów, która przekracza obszar zatwierdzony do tej płatności, powierzchnię obszaru zatwierdzonego do tej płatności służącą do ustalenia wysokości tej płatności ustala się w sposób określony w przepisach wydanych na podstawie art. 70 ust. 1 ustawy o Planie Strategicznym dotyczących przyznawania pomocy, o której mowa w art. 20 pkt 1 lit. a–d ustawy o Planie Strategicznym, a wysokość kary oblicza się w sposób określony w przepisach wydanych na podstawie art. 70 ust. 1 ustawy o Planie Strategicznym dotyczących przyznawania pomocy, o której mowa w art. 20 pkt 1 lit. a–d ustawy o Planie Strategicznym.

2. W przypadku gdy rolnik ubiega się o przyznanie płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej do zwierząt w ramach danego zobowiązania w ramach wariantów interwencji wymienionej w § 3 pkt 6, których liczba przewyższa liczbę zwierząt zatwierdzonych do tej płatności, wysokość kary oblicza się w sposób określony w przepisach wydanych na podstawie art. 70 ust. 1 ustawy o Planie Strategicznym dotyczących przyznawania pomocy, o której mowa w art. 20 pkt 1 lit. a–d ustawy o Planie Strategicznym.

3. Przepisów ust. 1 i 2 nie stosuje się w przypadkach, o których mowa w § 16 ust. 6, § 17 ust. 4 oraz w § 18 ust. 5.

§ 38. 1. Jeżeli zostanie stwierdzone uchybienie w przestrzeganiu przez rolnika lub zarządcę w danym roku realizacji zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego szczegółowych wymogów dla poszczególnych interwencji lub ich wariantów określonych w załączniku nr 2 do rozporządzenia, z wyłączeniem wymogów określonych w ust. 2 w części IV tego załącznika, wysokość kary w roku realizacji zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego, w którym stwierdzono dane uchybienie, oblicza się jako iloczyn:

- 1) iloczynu współczynnika dotkliwości danego uchybienia oraz współczynnika trwałości tego uchybienia określonych w załączniku nr 7 do rozporządzenia oraz
- 2) kwoty stanowiącej iloczyn:
  - a) wysokości płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej, jaka przysługiwałaby w ramach danej interwencji lub danego jej wariantu, gdyby rolnik lub zarządca przestrzegali danego wymogu, oraz
  - b) procentowego stosunku powierzchni obszaru, na którym stwierdzono to uchybienie, do powierzchni obszaru, na którym powinien być przestrzegany ten wymóg w ramach danej interwencji lub danego jej wariantu.

2. Jeżeli zostanie stwierdzone uchybienie w przestrzeganiu przez rolnika w danym roku realizacji zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego wymogów określonych w ust. 2 w części IV załącznika nr 2 do rozporządzenia, wysokość kary w roku realizacji zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego, w którym stwierdzono to uchybienie, wynosi 40 % płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej, jaka przysługiwałaby w ramach wariantu wymienionego w § 3 pkt 1 lit. b, gdyby rolnik przestrzegał wymogów określonych w ust. 2 w części IV załącznika nr 2 do rozporządzenia.

3. Przy obliczaniu wysokości kary, o której mowa w ust. 1, nie uwzględnia się płatności, o której mowa w § 22 ust. 1.

§ 39. 1.⁶⁹⁾ Jeżeli zostanie stwierdzone, że rolnik lub zarządca posiadają plan działalności rolnośrodowiskowej, o którym mowa w § 5 ust. 1 pkt 1, sporządzony po upływie terminu określonego w § 5 ust. 1 pkt 1, nie później jednak niż przed upływem 14 dni od dnia upływu tego terminu, wysokość kary w roku realizacji zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego, w którym stwierdzono to uchybienie, wynosi 10 % płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej, jaka przysługiwałaby za realizację tego zobowiązania, gdyby ten rolnik lub ten zarządca posiadali ten plan sporządzony w terminie określonym w § 5 ust. 1 pkt 1.

1a.⁷⁰⁾ Jeżeli zostanie stwierdzone, że rolnik lub zarządca:

- 1) posiadają plan działalności rolnośrodowiskowej, o którym mowa w § 5 ust. 1 pkt 1, sporządzony później niż po upływie 14 dni od dnia upływu terminu określonego w § 5 ust. 1 pkt 1,
- 2) nie posiadają planu działalności rolnośrodowiskowej, o którym mowa w § 5 ust. 1 pkt 1

– wysokość kary w roku realizacji zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego, w którym stwierdzono to uchybienie, wynosi 40 % płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej, jaka przysługiwałaby za realizację tego zobowiązania, gdyby ten rolnik lub ten zarządca posiadali ten plan sporządzony w terminie określonym w § 5 ust. 1 pkt 1.

2.⁷¹⁾ W przypadku, o którym mowa w ust. 1a, rolnik lub zarządca uzupełniają plan działalności rolnośrodowiskowej, o którym mowa w § 5 ust. 1 pkt 1, i składają do kierownika biura powiatowego Agencji, najpóźniej w terminie składania wniosków o przyznanie kolejnej płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej, kopie stron tego planu, o których mowa w § 26 ust. 8, z tym że kopie stron tego planu, na których są zawarte informacje, o których mowa w § 26 ust. 8 pkt 2, zawierają podpis doradcy rolnośrodowiskowego, przy którego udziale został sporządzony ten plan, a w przypadku gdy ten plan został sporządzony również przy udziale eksperta przyrodniczego – podpis tego eksperta.

3.⁷²⁾ Jeżeli zostanie stwierdzone, że plan działalności rolnośrodowiskowej, o którym mowa w § 5 ust. 1 pkt 1, jest niekompletny lub jest niezgodny z informacjami przekazanymi we wniosku o przyznanie płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej w zakresie informacji, o których mowa w § 26 ust. 8 pkt 2, § 34 ust. 4 pkt 2 lub w ust. 1 pkt 1, 2 lub 5 lub ust. 2 pkt 1 lit. a lub b lub pkt 2 załącznika nr 3 do rozporządzenia, rolnik lub zarządca:

- 1) poprawiają ten plan,
- 2) składają oświadczenie o poprawieniu tego planu do kierownika biura powiatowego Agencji

– najpóźniej w terminie składania wniosków o przyznanie kolejnej płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej, a w przypadku gdy w ostatnim roku realizacji zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego zostanie stwierdzone, że ten plan jest niekompletny lub jest niezgodny z informacjami przekazanymi we wniosku o przyznanie płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej w zakresie informacji, o których mowa w § 26 ust. 8 pkt 2 lub w ust. 1 pkt 1, 2 lub 5 lub ust. 2 pkt 1 lit. a lub b lub pkt 2 załącznika nr 3 do rozporządzenia – w terminie do dnia 14 marca ostatniego roku realizacji tego zobowiązania.

⁶⁹⁾ W brzmieniu ustalonym przez § 1 pkt 18 lit. a rozporządzenia, o którym mowa w odnośniku 4.

⁷⁰⁾ Dodany przez § 1 pkt 18 lit. b rozporządzenia, o którym mowa w odnośniku 4.

⁷¹⁾ Ze zmianą wprowadzoną przez § 1 pkt 18 lit. c rozporządzenia, o którym mowa w odnośniku 4.

⁷²⁾ W brzmieniu ustalonym przez § 1 pkt 18 lit. d rozporządzenia, o którym mowa w odnośniku 4.

4. W przypadku, o którym mowa w § 26 ust. 11, rolnik lub zarządca:

- 1)⁷³⁾ poprawiają plan działalności rolnośrodowiskowej, o którym mowa w § 5 ust. 1 pkt 1, w szczególności w zakresie informacji, o których mowa w ust. 2 pkt 1 lit. b załącznika nr 3 do rozporządzenia – w przypadku wariantów interwencji wymienionych w § 3 pkt 1 i 3,
  - 2) składają do kierownika biura powiatowego Agencji oświadczenie o poprawieniu tego planu
- najpóźniej w terminie składania wniosków o przyznanie kolejnej płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej.

5. Jeżeli rolnik lub zarządca:

- 1) nie prowadzą rejestru działalności rolnośrodowiskowej, o którym mowa w § 5 ust. 1 pkt 2, wysokość kary w roku realizacji zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego, w którym stwierdzono to uchybienie, wynosi 30 % płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej, jaka przysługiwałaby do powierzchni gruntów, w odniesieniu do której ten rejestr nie jest prowadzony, gdyby ten rejestr był prowadzony;
- 2) prowadzą rejestr działalności rolnośrodowiskowej, o którym mowa w § 5 ust. 1 pkt 2, ale ten rejestr jest niekompletny, wysokość kary w roku realizacji zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego, w którym stwierdzono to uchybienie, wynosi 5 % płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej, jaka przysługiwałaby do powierzchni gruntów, w odniesieniu do której ten rejestr jest niekompletny, gdyby ten rejestr był kompletny.

6.⁷⁴⁾ Jeżeli rolnik lub zarządca nie posiadają dokumentacji przyrodniczej sporządzonej w roku poprzedzającym rok rozpoczęcia realizacji zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego, w ramach którego jest wymagane posiadanie tej dokumentacji, lub sporządzonej w roku rozpoczęcia realizacji tego zobowiązania, wysokość kary:

- 1) w pierwszym roku realizacji zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego wynosi 60 % płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej, jaka przysługiwałaby do powierzchni gruntów, w odniesieniu do której rolnik lub zarządca nie posiadają tej dokumentacji, gdyby posiadali oni tę dokumentację;
- 2) w kolejnych latach realizacji zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego wynosi 60 % płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej, jaka przysługiwałaby do powierzchni gruntów, w odniesieniu do której rolnik lub zarządca nie posiadają tej dokumentacji, gdyby posiadali oni tę dokumentację, chyba że:
  - a) posiadają dokumentację przyrodniczą sporządzoną najpóźniej w roku, w którym złożyli wniosek o przyznanie drugiej płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej za realizację zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego, w ramach którego jest wymagane posiadanie tej dokumentacji, nie później jednak niż do dnia 30 listopada tego roku,
  - b) złożyli potwierdzenie przesłania kopii dokumentacji przyrodniczej, o której mowa w § 26 ust. 4 pkt 1, do kierownika biura powiatowego Agencji najpóźniej do dnia 30 listopada roku, w którym złożyli wniosek o przyznanie drugiej płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej w ramach zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego.

7. W przypadku niedokonania w terminie czynności:

- 1) o której mowa w § 26 ust. 1 lub ust. 11 pkt 3, w roku realizacji zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego, w którym stwierdzono to uchybienie, wysokość kary wynosi 50 % płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej, jaka przysługiwałaby za realizację interwencji lub wariantu, w odniesieniu do których mają zastosowanie wymogi, o których mowa w § 5 ust. 5 pkt 1 lit. a lub pkt 2, gdyby to uchybienie nie wystąpiło;
- 2) o której mowa w § 26 ust. 4 pkt 2 lub ust. 5 pkt 2, w roku realizacji zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego, w którym stwierdzono to uchybienie, wysokość kary wynosi 5 % płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej, która przysługiwałaby za realizację zobowiązania, w ramach którego rolnik lub zarządca są zobowiązani do złożenia potwierdzenia, o którym mowa w § 26 ust. 4 pkt 2 lub ust. 5 pkt 2, gdyby to uchybienie nie wystąpiło;
- 3) o których mowa w ust. 3, wysokość kary w roku realizacji zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego, w którym stwierdzono to uchybienie, wynosi 30 % płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej za realizację zobowiązania, w ramach którego stwierdzono to uchybienie, przyznanej za rok, w którym stwierdzono uchybienie określone w ust. 3;
- 4) o których mowa w ust. 4, wysokość kary w roku realizacji zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego, w którym stwierdzono to uchybienie, wynosi 30 % płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej przyznanej za rok, w którym stwierdzono wystąpienie okoliczności, o której mowa w § 26 ust. 11, za realizację wariantu, którego ta okoliczność dotyczy.

⁷³⁾ W brzmieniu ustalonym przez § 1 pkt 18 lit. e rozporządzenia, o którym mowa w odnośniku 4.

⁷⁴⁾ W brzmieniu ustalonym przez § 1 pkt 18 lit. f rozporządzenia, o którym mowa w odnośniku 4.

8. Jeżeli zostanie stwierdzone uchybienie w przestrzeganiu przez rolnika lub zarządcę odnośnych minimalnych wymogów, o których mowa w art. 70 ust. 3 lit. b rozporządzenia 2021/2115, dotyczących stosowania nawozów i środków ochrony roślin oraz innych odpowiednich obowiązkowych wymogów ustanowionych na mocy prawa krajowego, wskazanych w załączniku nr 1 do rozporządzenia, wysokość kary w roku realizacji zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego, w którym stwierdzono dane uchybienie, oblicza się jako iloczyn:

- 1) iloczynu współczynnika dotkliwości danego uchybienia i współczynnika trwałości tego uchybienia określonych w załączniku nr 1 do rozporządzenia oraz
- 2) kwoty stanowiącej iloczyn:
  - a) wysokości płatności, jaka przysługiwałaby w ramach danej interwencji lub danego wariantu, gdyby rolnik lub zarządca przestrzegali danego wymogu, oraz
  - b) procentowego stosunku powierzchni obszaru, na którym stwierdzono to uchybienie, do powierzchni obszaru, na którym powinien być przestrzegany ten wymóg w ramach danej interwencji lub danego jej wariantu.

9. Przy obliczaniu wysokości kar, o których mowa w ust. 1 i 5–8, nie uwzględnia się płatności, o której mowa w § 22 ust. 1.

§ 40. 1.⁷⁵⁾ Jeżeli w odniesieniu do uchybień, o których mowa w § 38 ust. 1 lub 2 lub § 39 ust. 1a, 5, 6, ust. 7 pkt 1, 3 lub 4 lub ust. 8, wystąpi powtarzalność, o której mowa w art. 59 ust. 5 akapit pierwszy rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/2116 z dnia 2 grudnia 2021 r. w sprawie finansowania wspólnej polityki rolnej, zarządzania nią i monitorowania jej oraz uchylecia rozporządzenia (UE) nr 1306/2013 (Dz. Urz. UE L 435 z 06.12.2021, str. 187, z późn. zm.⁷⁶⁾), rozumiana jako ponowne stwierdzenie w ramach danego zobowiązania popełnienia przez danego rolnika lub danego zarządcę takiego samego uchybienia w przestrzeganiu wymogów, zwana dalej „powtarzalnością”, wysokość kary oblicza się jako iloczyn liczby lat, w których wcześniej w ramach tego samego zobowiązania stwierdzono takie samo uchybienie, oraz kwoty wynoszącej 3 % części płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej, do której odnosi się to uchybienie, którą rolnik lub zarządca otrzymaliby, gdyby to uchybienie nie wystąpiło.

2. Przy obliczeniu wysokości kary, o której mowa w ust. 1, nie uwzględnia się płatności, o której mowa w § 22 ust. 1.

§ 41. 1. Jeżeli zostanie stwierdzone uchybienie polegające na tym, że zobowiązanie rolno-środowiskowo-klimatyczne nie jest realizowane w całości lub rolnik lub zarządca nie spełniają innych warunków przyznania płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej określonych w rozporządzeniu lub w przepisach ustawy o Planie Strategicznym, wysokość kar stanowi kwotę płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej przyznanej za realizację tego zobowiązania w roku:

- 1) poprzedzającym,
- 2) poprzedzającym o 2 lata,
- 3) poprzedzającym o 3 lata,
- 4) poprzedzającym o 4 lata

– rok, w którym stwierdzono dane uchybienie.

2. Jeżeli zostanie stwierdzone uchybienie polegające na tym, że rolnik lub zarządca zmniejszyli wielkość obszaru, na którym powinni realizować zobowiązanie rolno-środowiskowo-klimatyczne w ramach wariantów interwencji wymienionych w § 3 pkt 1, 2, 5 i 7 lub interwencji wymienionych w § 3 pkt 3 i 4, wysokość kar stanowi część kwoty płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej przyznanej za realizację tego zobowiązania, która odpowiada procentowemu stosunkowi powierzchni obszaru, na którym rolnik lub zarządca nie realizują tego zobowiązania, do powierzchni obszaru, na którym powinno być realizowane to zobowiązanie w roku:

- 1) poprzedzającym,
- 2) poprzedzającym o 2 lata,
- 3) poprzedzającym o 3 lata,
- 4) poprzedzającym o 4 lata

– rok, w którym stwierdzono to uchybienie.

⁷⁵⁾ Ze zmianą wprowadzoną przez § 1 pkt 19 rozporządzenia, o którym mowa w odnośniku 4.

⁷⁶⁾ Zmiany wymienionego rozporządzenia zostały ogłoszone w Dz. Urz. UE L 29 z 10.02.2022, str. 45, Dz. Urz. UE L 216 z 19.08.2022, str. 1 oraz Dz. Urz. UE L 2024/1468 z 24.05.2024.

3. Jeżeli zostanie stwierdzone uchybienie polegające na tym, że rolnik lub zarządca nie złożyli wniosku o przyznanie kolejnej płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej do określonych gruntów lub zwierząt objętych zobowiązaniem rolno-środowiskowo-klimatycznym, wysokość kar stanowi część kwoty płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej przyznanej za realizację tego zobowiązania do tych gruntów lub tych zwierząt w roku:

- 1) poprzedzającym,
- 2) poprzedzającym o 2 lata,
- 3) poprzedzającym o 3 lata,
- 4) poprzedzającym o 4 lata

– rok, w którym stwierdzono to uchybienie.

4. Jeżeli stwierdzona powierzchnia siedliska, dla którego sporządzono dokumentację przyrodniczą lub część szczegółową planu działalności rolno-środowiskowej, o której mowa w § 21 ust. 1 pkt 2, jest mniejsza niż określona we wniosku o przyznanie płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej, wysokość kary stanowi część kwoty przeznaczonej na refundację kosztów transakcyjnych, o których mowa w § 21 ust. 1 pkt 1 lub 2, przekraczającą wysokość kwoty, jaka powinna być przeznaczona na refundację tych kosztów.

§ 42. 1. W przypadku stwierdzenia uchybienia w przestrzeganiu wymogów w ramach zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego, o których mowa w § 38, z wyłączeniem uchybień wymienionych w § 38 ust. 2 lub w części IV lub w części V w lp. 1–5, 8–10, 13, 16–21 lub 37–42 załącznika nr 7 do rozporządzenia – wysokość kar stanowi część kwoty płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej przyznanej za realizację zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego, w ramach którego popełniono dane uchybienie, w roku:

- 1) poprzedzającym,
- 2) poprzedzającym o 2 lata,
- 3) poprzedzającym o 3 lata,
- 4) poprzedzającym o 4 lata

– rok, w którym stwierdzono to uchybienie.

2. Do ustalenia części kwoty płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej, o której mowa w ust. 1, przepisy § 38 ust. 1 stosuje się odpowiednio, z tym że w przypadku uchybień wymienionych w lp. 9, 15–21, 26–32, 36, 38, 43, 45, 47–51, 53, 54, 62–66, 68, 69, 76–82, 86, 88, 97, 99, 102–105, 107, 120–124, 126, 127, 131, 133, 139–143, 145, 146, 150, 152, 157–160, 162, 163, 171–175, 177 lub 178 w części I, w lp. 12–16, 19, 20, 24 lub 26 w części II, w lp. 2–6 w części III lub w lp. 6, 7, 11, 12, 14, 15, 22–27, 30–32, 34–36 lub 43 w części V załącznika nr 7 do rozporządzenia – iloczyn współczynnika dotkliwości i współczynnika trwałości danego uchybienia dla roku poprzedzającego:

- 1) rok realizacji zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego, w odniesieniu do którego stwierdzono dane uchybienie – wynosi 50 %,
- 2) o 2 lata rok realizacji tego zobowiązania, w odniesieniu do którego stwierdzono dane uchybienie – wynosi 30 %,
- 3) o 3 lata rok realizacji tego zobowiązania, w odniesieniu do którego stwierdzono dane uchybienie – wynosi 10 %,
- 4) o 4 lata rok realizacji tego zobowiązania, w odniesieniu do którego stwierdzono dane uchybienie – wynosi 5 %

– iloczynu współczynnika dotkliwości i współczynnika trwałości danego uchybienia określonego w załączniku nr 7 do rozporządzenia.

3. Przy obliczaniu wysokości kary, o której mowa w ust. 2, nie uwzględnia się płatności, o której mowa w § 22 ust. 1.

§ 43. Kary w odniesieniu do płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej oblicza się w następujący sposób:

- 1) w pierwszej kolejności oblicza się kary, o których mowa w § 37;
- 2) kwota płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej pozostała po uwzględnieniu kar wymienionych w pkt 1 służy jako podstawa obliczenia kar, o których mowa w § 38–42;

- 3) kwota płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej pozostała po uwzględnieniu kar wymienionych w pkt 1 i 2 służy jako podstawa obliczenia kar, o których mowa w art. 60 ust. 1 ustawy o Planie Strategicznym;
- 4) kwota płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej pozostała po uwzględnieniu kar wymienionych w pkt 1–3 służy jako podstawa obliczenia kar, o których mowa w art. 60 ust. 2 pkt 1 ustawy o Planie Strategicznym;
- 5) kwota płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej pozostała po uwzględnieniu kar wymienionych w 1–4 służy jako podstawa obliczenia kar, o których mowa w art. 59 ust. 2 ustawy o Planie Strategicznym;
- 6) kwota płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej pozostała po uwzględnieniu kar wymienionych w pkt 1–5 służy jako podstawa obliczenia kar administracyjnych, o których mowa w art. 52 ustawy o Planie Strategicznym;
- 7)⁷⁷⁾ kwota płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej pozostała po uwzględnieniu kar wymienionych w pkt 1–6 służy jako podstawa obliczenia kar, o których mowa w art. 57a ust. 1 ustawy o Planie Strategicznym.

§ 43a.⁷⁸⁾ W przypadku, o którym mowa w art. 51 ust. 7 ustawy o Planie Strategicznym, podstawą do obliczenia kwoty wypłaconej pomocy, o której mowa w tym przepisie, jest kwota płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej wypłacona za rok realizacji zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego, którego dotyczy dane uchybienie.

§ 44. Przepisów § 37 nie stosuje się, jeżeli kara określona w tych przepisach miałaby być obliczona na skutek niezgodności ze stanem faktycznym informacji podanych we wniosku o przyznanie płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej, o której rolnik lub zarządca poinformowali kierownika biura powiatowego Agencji zgodnie z § 24 ust. 3, pod warunkiem że Agencja nie powiadomiła wcześniej tego rolnika lub tego zarządcy o zamiarze przeprowadzenia kontroli na miejscu lub o stwierdzonych niezgodnościach we wniosku o przyznanie tych płatności.

§ 45. Czynność, o której mowa w § 26 ust. 8, dokonana do dnia 31 lipca 2023 r., uważa się za dokonaną w terminie.

§ 46. W odniesieniu do wniosków o przyznanie płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej złożonych w okresie od dnia 15 marca 2023 r. do dnia wejścia w życie rozporządzenia stosuje się przepisy tego rozporządzenia.

§ 46a.⁷⁹⁾ Do zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego, którego realizację rozpoczęto od dnia 15 marca 2024 r. w ramach wariantów wymienionych w § 3 pkt 1 lit. i oraz pkt 2 lit. i – w zakresie ochrony siedlisk lęgowych dubelta – lub § 3 pkt 1 lit. j oraz pkt 2 lit. j na obszarze znajdującym się poza granicami warstw cyfrowych GIOŚ lub na obszarze, który nie stanowi obszaru wdrażania działań ochronnych obligatoryjnych lub fakultatywnych odpowiednio dla dubelta lub wodniczki określonych w planie ochrony albo w planie zadań ochronnych ustanowionych dla danego obszaru Natura 2000 w ich brzmieniu obowiązującym w dniu 15 marca 2024 r., nie stosuje się:

- 1) § 12 ust. 1a w przypadku wariantów wymienionych w § 3 pkt 1 lit. i – w zakresie ochrony siedlisk lęgowych dubelta – oraz lit. j oraz
- 2) § 13 ust. 2 w przypadku wariantów wymienionych w § 3 pkt 2 lit. i – w zakresie ochrony siedlisk lęgowych dubelta – oraz lit. j

– jeżeli rolnik lub zarządca posiadają dokumentację przyrodniczą sporządzoną dla tego obszaru w 2023 r.

§ 46b.⁷⁹⁾ W przypadku zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego realizowanego w ramach wariantów wymienionych w § 3 pkt 2 lit. a–g, którego realizacja rozpoczęła się po dniu 14 marca 2025 r., oświadczenie eksperta przyrodniczego zawarte w planie działalności rolnośrodowiskowej, o którym mowa w § 5 ust. 1 pkt 1, zawiera informację, o której mowa w ust. 2 pkt 1 lit. c tiret pierwsze podwójne tiret piąte załącznika nr 3 do rozporządzenia, jeżeli w odniesieniu do tego zobowiązania wystąpiły okoliczności, o których mowa w § 5 ust. 2 pkt 3.

§ 47. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem następującym po dniu ogłoszenia⁸⁰⁾.

⁷⁷⁾ Dodany przez § 1 pkt 8 rozporządzenia, o którym mowa w odnośniku 7.

⁷⁸⁾ Dodany przez § 1 pkt 9 rozporządzenia, o którym mowa w odnośniku 7.

⁷⁹⁾ Dodany przez § 1 pkt 20 rozporządzenia, o którym mowa w odnośniku 4.

⁸⁰⁾ Rozporządzenie zostało ogłoszone w dniu 19 kwietnia 2023 r.

Załączniki do rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 31 marca 2023 r. (Dz. U. z 2026 r. poz. 1114)

Załącznik nr 1

ODNOŚNE MINIMALNE WYMOGI, O KTÓRYCH MOWA W ART. 70 UST. 3 LIT. B ROZPORZĄDZENIA 2021/2115, DOTYCZĄCE STOSOWANIA NAWOZÓW I ŚRODKÓW OCHRONY ROŚLIN ORAZ INNE ODPOWIEDNIE OBOWIĄZKOWE WYMOGI USTANOWIONE NA MOCY PRAWA KRAJOWEGO

Wymogi	Rodzaj uchybienia	Pakiety/ Warianty	Współczynnik dotkliwości uchybienia	Współczynnik trwałości uchybienia			Iloczyn współczynników dotkliwości uchybienia i trwałości uchybienia
				Odwra-calna krótko-trwała	Odwra-calna długo-trwała	Nieod-wracalna	
I. ODNOŚNE MINIMALNE WYMOGI DOTYCZĄCE STOSOWANIA NAWOZÓW							
1. Niestosowanie w danym roku dawki nawozów naturalnych wykorzystywanych rolniczo zawierającej więcej niż 170 kg azotu w czystym składniku na 1 ha użytków rolnych – art. 105 ust. 1 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. –	1. Stwierdzono zastosowanie w danym roku dawki nawozów naturalnych wykorzystywanych rolniczo zawierającej więcej niż 170 kg azotu w czystym składniku na 1 ha użytków rolnych – art. 105 ust. 1 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. –	Obszar objęty zobowiązaniem w ramach wariantów interwencji wymienionych w § 3 pkt 1 i 2 rozporządzenia, interwencji wymienionej w § 3 pkt 3 rozporządzenia	80 %	1,25	–	–	100 %

Prawo wodne (Dz. U. z 2025 r. poz. 960, z późn. zm.), zwaney dalej „Prawem wodnym”.	składniku na 1 ha użytków rolnych.	i wariantu wymienionego w § 3 pkt 7 lit. a rozporządzenia					
2. Stosowanie nawozów w dawkach nieprzekraczających dawek określonych w planie nawożenia azotem przez podmioty, które są zobowiązane do opracowania planu nawożenia azotem lub przez podmioty, o których mowa w art. 105c ust. 1 Prawa wodnego, które zgodnie z art. 105c ust. 2 Prawa wodnego opracowały plan nawożenia azotem – art. 105a ust. 8 i art. 105c	2. Stwierdzono stosowanie przez podmioty, które są zobowiązane do opracowania planu nawożenia azotem lub przez podmioty, o których mowa w art. 105c ust. 1 Prawa wodnego, które zgodnie z ust. 2 art. 105c Prawa wodnego opracowały plan nawożenia azotem, nawozów	Obszar objęty zobowiązaniem w ramach wariantów interwencji wymienionych w § 3 pkt 1 i 2 rozporządzenia, interwencji wymienionej w § 3 pkt 3 rozporządzenia i wariantu wymienionego w § 3 pkt 7 lit. a rozporządzenia	80 %	1,25	-	-	100 %

ust. 2 w zakresie odwołania do art. 105a ust. 8 – w zakresie odwołania do art. 105a ust. 8 Prawa wodnego.	w dawkach przekraczających dawki określone w planie nawożenia azotem.								
3. Stosowanie przez podmioty prowadzące produkcję rolną oraz podmioty prowadzące działalność, o której mowa w art. 102 ust. 1 Prawa wodnego, które nie są obowiązane do opracowania planu nawożenia azotem, nawozów w dawkach nieprzekraczających maksymalnych dawek nawozów azotowych dla upraw w plonie głównym określonych w przepisach	3. Stwierdzono stosowanie przez podmioty prowadzące produkcję rolną oraz podmioty prowadzące działalność, o której mowa w art. 102 ust. 1 Prawa wodnego, które nie są obowiązane do opracowania planu nawożenia azotem, nawozów	80 %	1,25	–	–	100 %			
	Obszar objęty zobowiązaniem w ramach wariantów interwencji wymienionych w § 3 pkt 1 i 2 rozporządzenia, interwencji wymienionej w § 3 pkt 3 rozporządzenia i wariantu wymienionego w § 3 pkt 7 lit. a rozporządzenia								

4. Stosowanie komunalnych osadów ściekowych zgodnie z zaleconymi dawkami, o których mowa w § 3 rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 6 lutego 2015 r. w sprawie stosowania komunalnych osadów ściekowych (Dz. U. z 2023 r. poz. 23) – § 3 tego rozporządzenia.	4. Stwierdzono, że zastosowano komunalne osady ściekowe w stopniu przekraczającym zalecane dawki komunalnych osadów ściekowych, o których mowa w § 3 rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 6 lutego 2015 r. w sprawie stosowania komunalnych osadów ściekowych w § 3	Obszar objęty zobowiązaniem w ramach wariantów interwencji wymienionych w § 3 pkt 1 i 2 rozporządzenia, interwencji wymienionej w § 3 pkt 3 rozporządzenia i wariantu wymienionego w § 3 pkt 7 lit. a rozporządzenia	20 %	–	1,5	–	30 %
--	--	--	------	---	-----	---	------

II. ODNOŚNE MINIMALNE WYMOGI DOTYCZĄCE STOSOWANIA ŚRODKÓW OCHRONY ROŚLIN						
1. Przeciwdziałanie zniesieniu środków ochrony roślin na obszary i obiekty niebędące celem zabiegu z zastosowaniem tych środków oraz planowanie stosowania środków ochrony roślin z uwzględnieniem okresu, w którym ludzie będą przebywać na obszarze objętym zabiegiem – art. 35 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 2013 r. o środkach ochrony roślin (Dz. U. z 2024 r. poz. 630, z późn. zm.).	1. Nie przeciwdziałano zniesieniu środków ochrony roślin na obszary lub obiekty niebędące celem zabiegu z zastosowaniem tych środków lub stwierdzono, że stosowanie środków ochrony roślin zaplanowano bez uwzględnienia okresu, w którym ludzie będą przebywać na obszarze objętym zabiegiem.	Obszar objęty zobowiązaniem w ramach wariantów interwencji wymienionych w § 3 pkt 1 i 2, interwencji wymienionej w § 3 pkt 3 i 4 rozporządzenia oraz wariantu wymienionego w § 3 pkt 7 lit. b rozporządzenia	20 %	1,25	–	–
						25 %

<p>2. Środki ochrony roślin mogą być stosowane w odległości od zbiorników i cieków wodnych mniejszej niż szerokość strefy buforowej, o której mowa w załączniku III do rozporządzenia Komisji (UE) nr 547/2011 z dnia 8 czerwca 2011 r. w sprawie wykonania rozporządzenia (WE) nr 1107/2009 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do wymogów w zakresie etykietowania środków ochrony roślin (Dz. Urz. UE L 155 z 11.06.2011, str. 176, z późn. zm.), wskazanej w etykietach</p>	<p>2. Stwierdzono, że środki ochrony roślin były stosowane w odległości od zbiorników i cieków wodnych mniejszej niż szerokość strefy buforowej, o której mowa w załączniku III do rozporządzenia Komisji (UE) nr 547/2011 z dnia 8 czerwca 2011 r. w sprawie wykonania rozporządzenia (WE) nr 1107/2009 Parlamentu Europejskiego</p>	<p>Obszar objęty zobowiązaniem w ramach wariantów interwencji wymienionych w § 3 pkt 1 i 2 rozporządzenia oraz interwencji wymienionej w § 3 pkt 3, 4 i 7 rozporządzenia</p>	<p>20 %</p>	<p>1,25</p>	<p>–</p>	<p>–</p>	<p>25 %</p>
---	---	--	-------------	-------------	----------	----------	-------------

<p>tych środków, jeżeli zostaną określone warunki stosowania środków ochrony roślin w takiej odległości w przepisach wydanych na podstawie art. 40 ust. 2 ustawy z dnia 8 marca 2013 r. o środkach ochrony roślin – art. 35 ust. 2 tej ustawy.</p>	<p>i Rady w odniesieniu do wymogów w zakresie etykietowania środków ochrony roślin, wskazanej w etykietach tych środków, jeżeli nie zostały określone warunki stosowania środków ochrony roślin w takiej odległości w przepisach wydanych na podstawie art. 40 ust. 2 ustawy z dnia 8 marca 2013 r. o środkach ochrony roślin.</p>						
--	--	--	--	--	--	--	--

<p>3. Uwzględnienie integrowanej ochrony roślin w przypadku stosowania środków ochrony roślin oraz wskazanie sposobu realizacji wymagań integrowanej ochrony roślin w dokumentacji (ewidencji zabiegów) przez podanie przyczyny wykonania zabiegu środkiem ochrony roślin – art. 35 ust. 3 ustawy z dnia 8 marca 2013 r. o środkach ochrony roślin.</p>	<p>3. Stwierdzono, że nie uwzględniono integrowanej ochrony roślin w przypadku stosowania środków ochrony roślin lub nie wskazano sposobu realizacji wymagań integrowanej ochrony roślin w dokumentacji (ewidencji zabiegów) przez podanie przyczyny wykonania zabiegu środkiem ochrony roślin.</p>	<p>Obszar objęty zobowiązaniem w ramach wariantów interwencji wymienionych w § 3 pkt 1 i 2 rozporządzenia, interwencji wymienionej w § 3 pkt 3 i 4 rozporządzenia oraz wariantu wymienionego w § 3 pkt 7 lit. b rozporządzenia</p>	<p>20 %</p>	<p>1,25</p>	<p>–</p>	<p>–</p>	<p>25 %</p>
---	---	--	-------------	-------------	----------	----------	-------------

III. INNE ODPOWIEDNIE OBOWIĄZKOWE WYMOGI USTANOWIONE NA MOCY PRAWA KRAJOWEGO						
1. Zgodnie z art. 33 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2026 r. poz. 13, z późn. zm.) zabrania się, z zastrzeżeniem art. 34 tej ustawy, podejmowania działań mogących, osobno lub w połączeniu z innymi działaniami, znacząco negatywnie oddziaływać lub w połączeniu z innymi działaniami, znacząco negatywnie oddziaływać na cele ochrony obszaru Natura 2000 – art. 33 ust. 1 i 2 tej ustawy.	1. Stwierdzono, podejmowanie działań mogących, osobno lub w połączeniu z innymi działaniami, znacząco negatywnie oddziaływać na cele ochrony obszaru Natura 2000, z zastrzeżeniem art. 34 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody.	Obszar objęty zobowiązaniem w ramach wariantów interwencji wymienionych w § 3 pkt 1 rozporządzenia i interwencji wymienionej w § 3 pkt 3 rozporządzenia	20 %	–	–	1,75
			35 %			

<p>2. W parkach narodowych oraz w rezerwach przyrody, z zastrzeżeniem art. 15 ust. 2 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, przestrzega się zakazu:</p> <ul style="list-style-type: none"> – budowy lub przebudowy obiektów budowlanych i urządzeń technicznych, z wyjątkiem obiektów i urządzeń służących celom parku narodowego albo rezerwatu przyrody; – zmiany stosunków wodnych, regulacji rzek i potoków, jeżeli zmiany te nie służą ochronie przyrody – art. 15 ust. 1 pkt 1 i 7 ustawy. 	<p>2. Stwierdzono, że w parkach narodowych oraz w rezerwach przyrody, z zastrzeżeniem art. 15 ust. 2 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, nie przestrzega się zakazu:</p> <ul style="list-style-type: none"> – budowy lub przebudowy obiektów budowlanych i urządzeń technicznych, z wyłączeniem obiektów 	<p>Obszar objęty zobowiązaniem w ramach wariantów interwencji wymienionych w § 3 pkt 1 i 2 rozporządzenia i interwencji wymienionej w § 3 pkt 3 rozporządzenia</p>	<p>29 %</p>	<p>–</p>	<p>–</p>	<p>1,75</p>	<p>50 %</p>
--	--	--	-------------	----------	----------	-------------	-------------

3. W parku krajobrazowym przestrzega się zakazu dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli zmiany te nie służą ochronie przyrody lub	i urzędzeń służących celom parku narodowego albo rezerwatu przyrody; – zmiany stosunków wodnych, regulacji rzek i potoków, jeżeli zmiany te nie służą ochronie przyrody.		20 %	-	-	1,75	35 %
3. Stwierdzono, że w parku krajobrazowym nie przestrzega się zakazu dokonywania zmian stosunków	3. Stwierdzono, że w parku krajobrazowym nie przestrzega się zakazu dokonywania zmian stosunków	Obszar objęty zobowiązaniem w ramach wariantów interwencji wymienionych w § 3 pkt 1 i 2 rozporządzenia					

racjonalnej gospodarce rolnej, leśnej, wodnej lub rybackiej, jeżeli taki zakaz został wprowadzony – art. 17 ust. 1 pkt 6 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody.	wodnych, jeżeli zmiany te nie służą ochronie przyrody lub racjonalnej gospodarce rolnej, leśnej, wodnej lub rybackiej, jeżeli taki zakaz został wprowadzony.	i interwencji wymienionej w § 3 pkt 3 rozporządzenia	20 %	–	–	–	1,75	35 %
4. Na obszarze chronionego krajobrazu przestrzega się zakazu: – dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli służą innym celom niż ochrona przyrody lub zrównoważone wykorzystanie użytków rolnych i leśnych oraz racjonalna gospodarka	4. Stwierdzono, że na obszarze chronionego krajobrazu nie przestrzega się zakazu: – dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli służą innym celom niż	Obszar objęty zobowiązaniem w ramach wariantów interwencji wymienionych w § 3 pkt 1 i 2 i interwencji wymienionej w § 3 pkt 3 rozporządzenia	20 %	–	–	–	1,75	35 %

wodna lub rybacka, jeżeli taki zakaz został wprowadzony – art. 24 ust. 1 pkt 6 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody.	ochrona przyrody lub zrównoważone wykorzystanie użytków rolnych i leśnych oraz racjonalna gospodarka wodna lub rybacka, jeżeli taki zakaz został wprowadzony.								
5. W stosunku do pomnika przyrody, stanowiska dokumentacyjnego, użytku ekologicznego lub zespołu przyrodniczo-krajobrazowego przestrzega się zakazu dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli	5. Stwierdzono, że w stosunku do pomnika przyrody, stanowiska dokumentacyjnego, użytku ekologicznego lub zespołu	20 %	–	–	–	1,75	35 %		
	Obszar objęty zobowiązaniem w ramach wariantów interwencji wymienionych w § 3 pkt 1 i 2 rozporządzenia i interwencji wymienionej w § 3								

<p>te zmiany nie służą ochronie przyrody albo racjonalnej gospodarce rolnej, leśnej, wodnej lub rybackiej, jeżeli taki zakaz został wprowadzony – art. 45 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody.</p>	<p>przyrodniczo-krajobrazowego nie przestrzega się zakazu dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli te zmiany nie służą ochronie przyrody albo racjonalnej gospodarce rolnej, leśnej, wodnej lub rybackiej, jeżeli taki zakaz został wprowadzony.</p>	<p>pkt 3 rozporządzenia</p>					
---	---	-----------------------------	--	--	--	--	--

<p>6. W strefach ochrony, o których mowa w art. 60 ust. 3 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, przestrzega się zakazu dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli nie jest to związane z potrzebą ochrony poszczególnych gatunków, chyba, że regionalny dyrektor ochrony środowiska zezwolił na takie działanie – art. 60 ust. 6 pkt 3 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody.</p>	<p>6. Stwierdzono, że w strefach ochrony, o których mowa w art. 60 ust. 3 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, dokonano zmiany stosunków wodnych, które nie były związane z potrzebą ochrony poszczególnych gatunków, a regionalny dyrektor ochrony środowiska nie zezwolił na taką zmianę.</p>	<p>Obszar objęty zobowiązaniem w ramach wariantów interwencji wymienionych w § 3 pkt 1 i 2 rozporządzenia i interwencji wymienionej w § 3 pkt 3 rozporządzenia</p>	<p>20 %</p>	<p>–</p>	<p>–</p>	<p>–</p>	<p>1,75</p>	<p>35 %</p>
---	---	--	-------------	----------	----------	----------	-------------	-------------

<p>7. W stosunku do dziko występujących zwierząt przestrzega się zakazów określonych w § 6 ust. 1, 3 i 4 rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz. U. z 2022 r. poz. 2380) – § 6 ust. 1, 3 i 4 tego rozporządzenia.</p>	<p>7. Stwierdzono, że w stosunku do dziko występujących zwierząt nie przestrzega się zakazów określonych w § 6 ust. 1, 3 i 4 rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt.</p>	<p>Obszar objęty zobowiązaniem w ramach wariantów interwencji wymienionych w § 3 pkt 1 i 2 rozporządzenia</p>	<p>20 %</p>	<p>–</p>	<p>1,5</p>	<p>–</p>	<p>30 %</p>
---	--	---	-------------	----------	------------	----------	-------------

<p>8. W parkach narodowych oraz w rezerwatach przyrody, z zastrzeżeniem art. 15 ust. 2 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, przestrzega się zakazu:</p> <p>1) użytkowania, niszczenia, umyślnego uszkodzenia, zanieczyszczenia i dokonywania zmian obiektów przyrodniczych, obszarów oraz zasobów, tworów i składników przyrody;</p> <p>2) pozyskiwania skał, w tym torfu, oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt,</p>	<p>8. Stwierdzono, że w parkach narodowych oraz w rezerwatach przyrody, z zastrzeżeniem art. 15 ust. 2 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, nie przestrzega się zakazu:</p> <p>1) użytkowania, niszczenia, umyślnego uszkodzenia, zanieczyszczenia i dokonywania zmian obiektów przyrodniczych,</p>	<p>Obszar objęty zobowiązaniem w ramach wariantów wymienionych w § 3 pkt 1 lit. f oraz g i pkt 2 lit. f oraz g rozporządzenia</p>	<p>29 %</p>	<p>–</p>	<p>–</p>	<p>–</p>	<p>1,75</p>	<p>50 %</p>
--	---	---	-------------	----------	----------	----------	-------------	-------------

<p>minerałów i bursztynu – art. 15 ust. 1 pkt 6 i 8 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody.</p>	<p>obszarów oraz zasobów, tworów i składników przyrody; 2) pozyskiwania skał, w tym torfu, oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, minerałów i bursztynu.</p>								
<p>9. W parku krajobrazowym przestrzega się zakazu pozyskiwania do celów gospodarczych skał, w tym torfu, oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin</p>	<p>9. Stwierdzono, że w parku krajobrazowym nie przestrzega się zakazu pozyskiwania do celów gospodarczych</p>	<p>Obszar objęty zobowiązaniem w ramach wariantów wymienionych w § 3 pkt 1 lit. f oraz g i pkt 2 lit. f oraz g rozporządzenia</p>	<p>29 %</p>	<p>–</p>	<p>–</p>	<p>–</p>	<p>1,75</p>	<p>50 %</p>	

i zwierząt, a także minerałów i bursztynu, jeżeli taki zakaz został wprowadzony – art. 17 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody.	skał, w tym torfu, oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, a także minerałów i bursztynu, jeżeli taki zakaz został wprowadzony.		29 %	-	-	1,75	50 %
10. Na obszarze chronionego krajobrazu przestrzega się zakazu wydobywania do celów gospodarczych skał, w tym torfu, oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, a także minerałów i bursztynu, jeżeli taki zakaz został	10. Stwierdzono, że na obszarze chronionego krajobrazu nie przestrzega się zakazu wydobywania do celów gospodarczych skał, w tym torfu, oraz skamieniałości, jeżeli taki zakaz został wprowadzony.	Obszar objęty zobowiązaniem w ramach wariantów wymienionych w § 3 pkt 1 lit. f oraz g i pkt 2 lit. f oraz g rozporządzenia	29 %	-	-	1,75	50 %

wprowadzony – art. 24 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody.	w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, a także minerałów i bursztynu, jeżeli taki zakaz został wprowadzony.								
11. W stosunku do pomnika przyrody, stanowiska dokumentacyjnego, użytku ekologicznego lub zespołu przyrodniczo-krajobrazowego przestrzega się zakazu wydobywania do celów gospodarczych skał, w tym torfu, oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, a także	11. Stwierdzono, że w stosunku do pomnika przyrody, stanowiska dokumentacyjnego, użytku ekologicznego lub zespołu przyrodniczo-krajobrazowego nie przestrzega się zakazu wydobywania do celów gospodarczych	Obszar objęty zobowiązaniem w ramach wariantów wymienionych w § 3 pkt 1 lit. f oraz g i pkt 2 lit. f oraz g rozporządzenia	29 %	–	–	–	1,75	50 %	

<p>minerałów i bursztynu, jeżeli taki zakaz został wprowadzony – art. 45 ust. 1 pkt 8 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody.</p>	<p>skał, w tym torfu, oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, a także minerałów i bursztynu, jeżeli taki zakaz został wprowadzony.</p>							
<p>12. Materiał siewny odmian regionalnych jest wytwarzany w regionie pochodzenia, z zastrzeżeniem art. 52 ust. 2 ustawy z dnia 9 listopada 2012 r. o nasiennictwie (Dz. U. z 2021 r. poz. 129, z późn. zm.) – art. 52 ust. 1–3 tej ustawy.</p>	<p>12. Stwierdono wytwarzanie materiału siewnego odmian regionalnych poza regionem pochodzenia, z zastrzeżeniem art. 52 ust. 2 ustawy z dnia 9 listopada 2012 r. o nasiennictwie.</p>	<p>Obszar objęty zobowiązaniem w ramach wariantu wymienionego w § 3 pkt 5 lit. b rozporządzenia</p>	<p>29 %</p>	<p>–</p>	<p>–</p>	<p>1,75</p>	<p>50 %</p>	

SZCZEGÓŁOWE WYMOGI DLA POSZCZEGÓLNYCH INTERWENCJI LUB ICH WARIANTÓW

I. Interwencje wymienione w § 3 pkt 1 i 2 rozporządzenia

1. Wymogi dla wariantów wymienionych w § 3 pkt 1 lit. a–g oraz pkt 2 lit. a–g rozporządzenia:

- 1) nie wałuje się, nie stosuje się: komunalnych osadów ściekowych, podsiewu oraz mechanicznego niszczenia struktury gleby, w tym bronowania i przeorywania;
- 2) nie włókuje się w okresie od dnia:
  - a) 1 kwietnia do dnia 1 września na obszarach nizinnych (poniżej 300 m n.p.m.),
  - b) 15 kwietnia do dnia 1 września na obszarach wyżynnych i górskich (powyżej 300 m n.p.m.);
- 3) nie stosuje się środków ochrony roślin, z wyłączeniem selektywnego i miejscowego niszczenia niepożądanych gatunków roślin określonych w metodyce, o której mowa w § 5 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia, w szczególności inwazyjnych, z zastosowaniem odpowiedniego sprzętu (np. mazaczy herbicydowych);
- 4) nie tworzy się nowych urządzeń melioracji wodnych oraz nie rozbudowuje, nie przebudowuje i nie odtwarza istniejących urządzeń melioracji wodnych, chyba że takie działania:
  - a) wynikają z planu ochrony albo planu zadań ochronnych ustanowionych dla danego obszaru Natura 2000 lub
  - b) dotyczą dostosowania tych urządzeń do potrzeb związanych z utrzymaniem lub poprawą warunków siedliskowych gatunków lub siedlisk, jeżeli takie działania zostaną dopuszczone, szczegółowo określone i uzasadnione przez eksperta przyrodniczego;
- 5) nie składa się biomasy wśród kęp drzew i zarośli, w rowach, jarach i innych obniżeniach terenu (położonych na działkach zadeklarowanych we wniosku o przyznanie płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej);

⁸¹⁾ Ze zmianami wprowadzonymi przez § 1 pkt 8 i 21 rozporządzenia, o którym mowa w odnośniku 4, oraz przez § 1 pkt 10 rozporządzenia, o którym mowa w odnośniku 7.

- 6) w przypadku występowania gatunków niepożądanych określonych w metodyce, o której mowa w § 5 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia, wymogi poszczególnych wariantów dotyczące: terminów i częstotliwości koszenia, pozostawiania części działki nieskoszonej oraz terminów i intensywności wypasu mogą być zmienione przez eksperta przyrodniczego, w zakresie określonym w tej metodyce, jeżeli ekspert przyrodniczy dopuści i uzasadni taką zmianę.

2. Wymogi dla wariantów wymienionych w § 3 pkt 1 lit. a oraz pkt 2 lit. a rozporządzenia w zakresie zmiennowilgotnych łąk trzęślicowych (użytkowanie kośne, użytkowanie kośno-pastwiskowe – w uzasadnionych przypadkach dopuszczonych przez eksperta przyrodniczego, oraz użytkowanie naprzemienne – w przypadku gdy ekspert przyrodniczy dopuścił użytkowanie kośno-pastwiskowe):

- 1) nie nawozi się i nie wapnuje;
- 2) częstotliwość koszenia – jeden pokos co roku, a w uzasadnionych przypadkach określonych przez eksperta przyrodniczego co 2 lata;
- 3) koszenie w terminie od dnia 1 września do dnia 31 października, a w uzasadnionych przypadkach określonych przez eksperta przyrodniczego, na przykład w sytuacjach wkraczania roślin niepożądanych w tym zbiorowisku – od dnia 15 czerwca do dnia 30 czerwca;
- 4) zebranie i usunięcie skoszonej biomasy (w tym niepozostawianie rozdrobnionej biomasy); w terminie do 2 tygodni po pokosie biomasa powinna zostać usunięta z działki rolnej lub ułożona w przyzmy, w tym przyzmy balotowe, stogi lub brogi; w przypadku ułożenia biomasy w przyzmy, w tym przyzmy balotowe, stogi lub brogi powinna ona zostać usunięta z działki rolnej nie później niż do dnia 1 marca kolejnego roku;
- 5) pozostawienie nieskoszonego fragmentu działki rolnej o powierzchni wynoszącej 5–20 % powierzchni tej działki; w dwóch kolejnych pokosach (wykonywanych w odstępie roku lub 2 lat) należy pozostawić inne fragmenty nieskoszone;
- 6) dla działek rolnych nieprzekraczających powierzchni 0,5 ha jest dopuszczalne zrezygnowanie z pozostawiania powierzchni nieskoszonych i koszenie co roku całej działki rolnej, jeżeli ekspert przyrodniczy dopuści i uzasadni taką możliwość;
- 7) przy użytkowaniu kośno-pastwiskowym wypas po pokosie w terminie od dnia 1 września do dnia 15 października, przy obsadzie zwierząt do 0,5 dużych jednostek przeliczeniowych, zwanych dalej „DJP”, na hektar oraz obciążeniu do 10 DJP/ha gruntów

objętych płatnościami rolno-środowiskowo-klimatycznymi w ramach wariantu, jeżeli ekspert przyrodniczy dopuści i uzasadni taką możliwość.

3. Wymogi dla wariantów wymienionych w § 3 pkt 1 lit. b oraz pkt 2 lit. b rozporządzenia w zakresie zalewowych łąk selernicowych i słonorośli (użytkowanie kośne, użytkowanie kośno-pastwiskowe, użytkowanie pastwiskowe albo użytkowanie naprzemienne):

- 1) wymóg obowiązkowy dla wszystkich typów użytkowania – nie nawozi się i nie wapnuje;
- 2) wymogi obowiązkowe przy użytkowaniu kośnym i kośno-pastwiskowym:
  - a) częstotliwość koszenia – jeden lub dwa pokosy w roku; liczba pokosów określona przez eksperta przyrodniczego,
  - b) koszenie w terminie od dnia 15 czerwca do dnia 30 września,
  - c) zebranie i usunięcie skoszonej biomasy (w tym niepozostawianie rozdrobnionej biomasy); w terminie do 2 tygodni po pokosie biomasa powinna zostać usunięta z działki rolnej lub działki przyrodniczej lub ułożona w przyzmy, w tym przyzmy balotowe, stogi lub brogi; w przypadku ułożenia biomasy w przyzmy, w tym przyzmy balotowe, stogi lub brogi, biomasa powinna zostać usunięta z działki rolnej lub działki przyrodniczej nie później niż do dnia 1 marca kolejnego roku,
  - d) pozostawienie nieskoszonego fragmentu działki rolnej lub działki przyrodniczej o powierzchni wynoszącej 5–20 % powierzchni tej działki; w przypadku stosowania dwóch pokosów w roku pozostawia się te same fragmenty działki rolnej lub działki przyrodniczej nieskoszone, a w przypadku pokosów w dwóch kolejnych latach pozostawia się inne fragmenty nieskoszone,
  - e) dla działek rolnych lub działek przyrodniczych nieprzekraczających powierzchni 1 ha jest dopuszczalne zrezygnowanie z pozostawiania powierzchni nieskoszonych i koszenie co roku całej działki rolnej lub działki przyrodniczej, jeżeli ekspert przyrodniczy dopuści i uzasadni taką możliwość,
  - f) przy użytkowaniu kośno-pastwiskowym – jeden pokos i wypas po pokosie nie później niż do dnia 15 października, przy obsadzie zwierząt do 1 DJP/ha oraz obciążeniu do 10 DJP/ha gruntów objętych płatnościami rolno-środowiskowo-klimatycznymi w ramach wariantu;
- 3) wymogi obowiązkowe przy użytkowaniu pastwiskowym:
  - a) wypas w terminie od dnia 1 maja do dnia 15 października, przy obsadzie zwierząt od 0,3 DJP do 1 DJP/ha oraz obciążeniu do 10 DJP/ha gruntów objętych płatnościami rolno-środowiskowo-klimatycznymi w ramach wariantu,

- b) jest dopuszczalny wypas przez cały rok koników polskich i koni huculskich, przy obsadzie zwierząt do 1 DJP/ha oraz obciążeniu do 10 DJP/ha gruntów objętych płatnościami rolno-środowiskowo-klimatycznymi w ramach wariantu, jeżeli ekspert przyrodniczy dopuści i uzasadni taką możliwość,
- c) coroczne wykoszenie niedojadów (raz w roku) w terminie od dnia 15 lipca do dnia 31 października,
- d) zebranie i usunięcie skoszonej biomasy (w tym niepozostawianie rozdrobnionej biomasy) – dotyczy niedojadów; w terminie do 2 tygodni po pokosie biomasa powinna zostać usunięta z działki rolnej lub działki przyrodniczej lub ułożona w przyzmy, w tym przyzmy balotowe, stogi lub brogi; w przypadku ułożenia biomasy w przyzmy, w tym przyzmy balotowe, stogi lub brogi, biomasa powinna zostać usunięta z działki rolnej lub działki przyrodniczej nie później niż do dnia 1 marca kolejnego roku.

4. Wymogi dla wariantów wymienionych w § 3 pkt 1 lit. c oraz pkt 2 lit. c rozporządzenia w zakresie muraw (użytkowanie pastwiskowe, użytkowanie kośne lub kośno-pastwiskowe – w uzasadnionych przez eksperta przyrodniczego przypadkach, oraz użytkowanie naprzemienne – w przypadku gdy ekspert przyrodniczy dopuścił użytkowanie kośne lub kośno-pastwiskowe):

- 1) wymogi obowiązkowe dla wszystkich typów użytkowania – nie nawozi się i nie wapnuje;
- 2) wymogi obowiązkowe przy użytkowaniu pastwiskowym:
  - a) wypas w terminie od dnia 1 maja do dnia 15 października, przy obsadzie zwierząt od 0,3 DJP do 1 DJP/ha oraz obciążeniu do 10 DJP/ha gruntów objętych płatnościami rolno-środowiskowo-klimatycznymi w ramach wariantu,
  - b) obowiązkowe wykaszanie niedojadów raz w roku lub raz na 2 lata, w terminie od dnia 1 sierpnia do dnia 31 października,
  - c) w przypadku niedojadów – zebranie i usunięcie skoszonej biomasy (w tym niepozostawianie rozdrobnionej biomasy); w terminie do 2 tygodni po pokosie biomasa powinna zostać usunięta z działki rolnej lub działki przyrodniczej lub ułożona w przyzmy, w tym przyzmy balotowe, stogi lub brogi; w przypadku ułożenia biomasy w przyzmy, w tym przyzmy balotowe, stogi lub brogi powinna zostać usunięta z działki rolnej lub działki przyrodniczej nie później niż do dnia 1 marca kolejnego roku;

- 3) wymogi obowiązkowe przy użytkowaniu kośnym i kośno-pastwiskowym:
- a) częstotliwość koszenia – jeden pokos w roku, a w uzasadnionych przypadkach określonych przez eksperta przyrodniczego – co 2 lata,
  - b) koszenie w terminie od dnia 1 sierpnia do dnia 31 października,
  - c) pozostawienie nieskoszonego fragmentu działki rolnej lub działki przyrodniczej o powierzchni wynoszącej 5–20 % powierzchni tej działki; w dwóch kolejnych pokosach (wykonywanych w odstępie roku lub 2 lat) pozostawi się inne fragmenty nieskoszone,
  - d) dla działek rolnych lub działek przyrodniczych nieprzekraczających powierzchni 0,5 ha jest dopuszczalne zrezygnowanie z pozostawiania powierzchni nieskoszonych i koszenie co roku całej działki rolnej lub działki przyrodniczej, jeżeli ekspert przyrodniczy dopuści i uzasadni taką możliwość,
  - e) zebranie i usunięcie skoszonej biomasy (w tym niepozostawianie rozdrobnionej biomasy); w terminie do 2 tygodni po pokosie biomasa powinna zostać usunięta z działki rolnej lub działki przyrodniczej lub ułożona w przyzmy, w tym przyzmy balotowe, stogi lub brogi; w przypadku ułożenia biomasy w przyzmy, w tym przyzmy balotowe, stogi lub brogi, biomasa powinna zostać usunięta z działki rolnej lub działki przyrodniczej nie później niż do dnia 1 marca kolejnego roku,
  - f) przy użytkowaniu kośno-pastwiskowym – wypas w terminie od dnia 1 maja do dnia 15 października, przy obsadzie zwierząt do 1 DJP/ha oraz obciążeniu do 10 DJP/ha gruntów objętych płatnościami rolno-środowiskowo-klimatycznymi w ramach wariantu.

5. Wymogi dla wariantów wymienionych w § 3 pkt 1 lit. d oraz pkt 2 lit. d rozporządzenia w zakresie półnaturalnych łąk wilgotnych (użytkowanie kośne, użytkowanie kośno-pastwiskowe – w uzasadnionych przypadkach dopuszczonych przez eksperta przyrodniczego jest możliwy wypas po pokosie przy użytkowaniu jednokośnym oraz użytkowanie naprzemienne – w przypadku gdy ekspert przyrodniczy dopuścił użytkowanie kośno-pastwiskowe):

- 1) wymogi obowiązkowe dla wszystkich typów użytkowania:
- a) dopuszczalne jest ograniczone nawożenie do 60 kg N/ha/rok, z wyłączeniem obszarów nawożonych przez namuły rzeczne,
  - b) nie wapnuje się;

- 2) wymogi obowiązkowe przy użytkowaniu kośnym i kośno-pastwiskowym:
  - a) częstotliwość koszenia – jeden lub dwa pokosy w roku; liczba pokosów określona przez eksperta przyrodniczego,
  - b) koszenie w terminie od dnia 15 czerwca do dnia 30 września,
  - c) pozostawienie nieskoszonego fragmentu działki rolnej o powierzchni wynoszącej 5–20 % powierzchni tej działki; w przypadku stosowania dwóch pokosów w roku pozostawia się te same fragmenty działki rolnej nieskoszone, a w dwóch kolejnych latach pozostawia się inne fragmenty nieskoszone,
  - d) dla działek rolnych nieprzekraczających powierzchni 1 ha jest dopuszczalne zrezygnowanie z pozostawiania powierzchni nieskoszonych i koszenie co roku całej działki rolnej, jeżeli ekspert przyrodniczy dopuści i uzasadni taką możliwość,
  - e) zebranie i usunięcie skoszonej biomasy (w tym niepozostawianie rozdrobnionej biomasy); w terminie do 2 tygodni po pokosie biomasa powinna zostać usunięta z działki rolnej lub ułożona w przyzmy, w tym przyzmy balotowe, stogi lub brogi; w przypadku ułożenia biomasy w przyzmy, w tym przyzmy balotowe, stogi lub brogi, biomasa powinna zostać usunięta z działki rolnej nie później niż do dnia 1 marca kolejnego roku,
  - f) przy użytkowaniu kośno-pastwiskowym – wypas po pokosie w terminie od dnia 15 lipca do dnia 15 października, przy obsadzie zwierząt do 0,5 DJP/ha oraz obciążeniu do 10 DJP/ha gruntów objętych płatnościami rolno-środowiskowo-klimatycznymi w ramach wariantu.

6. Wymogi dla wariantów wymienionych w § 3 pkt 1 lit. e oraz pkt 2 lit. e rozporządzenia w zakresie półnaturalnych łąk świeżych (użytkowanie kośne, kośno-pastwiskowe, pastwiskowe albo naprzemienne):

- 1) wymogi obowiązkowe dla wszystkich typów użytkowania:
  - a) jest dopuszczalne ograniczone nawożenie do 60 kg N/ha/rok, z wyłączeniem obszarów nawożonych przez namuły rzeczne,
  - b) wapnowanie jest dopuszczalne po wykonaniu niezbędnych w tym zakresie analiz, jeżeli ekspert przyrodniczy dopuści i uzasadni taką możliwość;
- 2) wymogi obowiązkowe przy użytkowaniu kośnym i kośno-pastwiskowym:
  - a) częstotliwość koszenia – jeden lub dwa pokosy w roku; liczba pokosów określona przez eksperta przyrodniczego,
  - b) koszenie w terminie od dnia 15 czerwca do dnia 30 września,

- c) zebranie i usunięcie skoszonej biomasy (w tym niepozostawianie rozdrobnionej biomasy); w terminie do 2 tygodni po pokosie biomasa powinna zostać usunięta z działki rolnej lub ułożona w przyzmy, w tym przyzmy balotowe, stogi lub brogi; w przypadku ułożenia biomasy w przyzmy, w tym przyzmy balotowe, stogi lub brogi, biomasa powinna zostać usunięta z działki rolnej nie później niż do dnia 1 marca kolejnego roku,
  - d) pozostawienie nieskoszonego fragmentu działki rolnej o powierzchni wynoszącej 5–20 % powierzchni tej działki; w przypadku stosowania dwóch pokosów w roku pozostawia się te same fragmenty działki rolnej nieskoszone, a w dwóch kolejnych latach pozostawia się inne fragmenty nieskoszone,
  - e) dla działek rolnych nieprzekraczających powierzchni 1 ha jest dopuszczalne zrezygnowanie z pozostawiania powierzchni nieskoszonych i koszenie co roku całej działki rolnej, jeżeli ekspert przyrodniczy dopuści i uzasadni taką możliwość,
  - f) przy użytkowaniu kośno-pastwiskowym – jeden pokos i wypas po pokosie nie później niż do dnia 15 października, przy obsadzie zwierząt do 1 DJP/ha oraz obciążeniu do 10 DJP/ha gruntów objętych płatnościami rolno-środowiskowo-klimatycznymi w ramach wariantu;
- 3) wymogi obowiązkowe przy użytkowaniu pastwiskowym:
- a) wypas w terminie od dnia 1 maja do dnia 15 października, przy obsadzie zwierząt od 0,3 DJP do 1,0 DJP/ha oraz obciążeniu do 10 DJP/ha gruntów objętych płatnościami rolno-środowiskowo-klimatycznymi w ramach wariantu,
  - b) jest dopuszczalny wypas przez cały rok koników polskich i koni huculskich, przy obsadzie zwierząt do 1 DJP/ha oraz obciążeniu do 10 DJP/ha gruntów objętych płatnościami rolno-środowiskowo-klimatycznymi w ramach wariantu, jeżeli ekspert przyrodniczy dopuści i uzasadni taką możliwość,
  - c) coroczne wykoszenie niedojadów (raz w roku) w terminie od dnia 15 lipca do dnia 31 października,
  - d) w przypadku niedojadów – zebranie i usunięcie skoszonej biomasy (w tym niepozostawianie rozdrobnionej biomasy); w terminie do 2 tygodni po pokosie biomasa powinna zostać usunięta z działki rolnej lub ułożona w przyzmy, w tym przyzmy balotowe, stogi lub brogi; w przypadku ułożenia biomasy w przyzmy, w tym przyzmy balotowe, stogi lub brogi, biomasa powinna zostać usunięta z działki rolnej nie później niż do dnia 1 marca kolejnego roku.

7. Wymogi dla wariantów wymienionych w § 3 pkt 1 lit. f oraz g i pkt 2 lit. f oraz g rozporządzenia w zakresie torfowisk:

- 1) wymogi dla wariantów wymienionych w § 3 pkt 1 lit. f oraz pkt 2 lit. f rozporządzenia w zakresie torfowisk – wymogi kluczowe:
  - a) nie wydobywa się torfu, nie zalesia, nie nawozi i nie wapnuje, nie wykorzystuje się sprzętu mechanicznego powodującego naruszenie wierzchniej warstwy gleby oraz nie pozostawia rozdrobnionej biomasy,
  - b) usuwanie odpadów pochodzenia antropogenicznego,
  - c) wycięcie wskazanych przez eksperta przyrodniczego zarośli i podrostu drzew w pierwszym roku wdrażania wariantu w terminie od dnia 15 sierpnia do dnia 15 lutego kolejnego roku,
  - d) koszenie powierzchni, na której występują odrośla drzew i krzewów, lub usuwanie odrośli tych drzew i krzewów co roku lub raz na 2 lata, w terminie od dnia 15 sierpnia do dnia 15 lutego kolejnego roku; jest dopuszczalny pokos rzadziej niż raz na 2 lata, w przypadkach określonych i uzasadnionych przez eksperta przyrodniczego, w szczególności jeżeli odrośla drzew i krzewów nie odrastają,
  - e) zebranie i usunięcie wyciętej lub skoszonej biomasy (w tym niepozostawianie rozdrobnionej biomasy); w terminie do 2 tygodni po pokosie biomasa powinna zostać usunięta z działki rolnej lub działki przyrodniczej lub ułożona w przyzmy, w tym przyzmy balotowe, stogi lub brogi; w przypadku ułożenia biomasy w przyzmy, w tym przyzmy balotowe, stogi lub brogi, biomasa powinna zostać usunięta z działki rolnej lub działki przyrodniczej nie później niż do dnia 1 marca kolejnego roku;
- 2) wymogi dla wariantów wymienionych w § 3 pkt 1 lit. g oraz pkt 2 lit. g rozporządzenia w zakresie torfowisk – wymogi kluczowe i uzupełniające – oprócz wymogów określonych w pkt 1 przestrzega się następujących wymogów:
  - a) częstotliwość koszenia – raz, dwa lub trzy razy w okresie 5 lat realizacji zobowiązania, jednak nie częściej niż co 2 lata, jeżeli określi to ekspert przyrodniczy,
  - b) w uzasadnionych przypadkach, określonych przez eksperta przyrodniczego, w szczególności w przypadku torfowisk z roślinnością ekspansywną (głównie trzciną), dopuszcza się koszenie coroczne,
  - c) koszenie runi w terminie od dnia 15 sierpnia do dnia 15 lutego kolejnego roku,
  - d) w uzasadnionych przypadkach jest dopuszczalne pozostawienie do 20 % powierzchni działki rolnej lub działki przyrodniczej nieskoszonej, jeżeli ekspert przyrodniczy określi taką możliwość; w dwóch kolejnych pokosach pozostawia się inne fragmenty nieskoszone,

- e) obowiązek zebrania i usunięcia skoszonej biomasy (w tym niepozostawianie rozdrobnionej biomasy); w terminie do 2 tygodni po pokosie biomasa powinna zostać usunięta z działki rolnej lub działki przyrodniczej lub ułożona w przyzmy, w tym przyzmy balotowe, stogi lub brogi; w przypadku ułożenia biomasy w przyzmy, w tym przyzmy balotowe, stogi lub brogi, biomasa powinna zostać usunięta z działki rolnej lub działki przyrodniczej nie później niż do dnia 1 marca kolejnego roku.

8. Wymogi dla wariantów wymienionych w § 3 pkt 1 lit. h–k oraz pkt 2 lit. h–k rozporządzenia:

- 1) nie stosuje się: komunalnych osadów ściekowych, podsiewu oraz mechanicznego niszczenia struktury gleby, w tym bronowania i przeorywania;
- 2) nie stosuje się środków ochrony roślin, z wyłączeniem selektywnego i miejscowego niszczenia niepożądanych gatunków roślin określonych w metodyce, o której mowa w § 5 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia, w szczególności inwazyjnych, z zastosowaniem odpowiedniego sprzętu (np. mazaczy herbicydowych);
- 3) nie tworzy się nowych urządzeń melioracji wodnych oraz nie rozbudowuje, nie przebudowuje i nie odtwarza istniejących urządzeń melioracji wodnych, chyba że takie działania:
  - a) wynikają planu ochrony albo planu zadań ochronnych ustanowionych dla danego obszaru Natura 2000, o których mowa w przepisach o ochronie przyrody, lub
  - b) dotyczą dostosowania tych urządzeń do potrzeb związanych z utrzymaniem lub poprawą warunków siedliskowych gatunków lub siedlisk, jeżeli takie działania nie wpłyną na obniżenie poziomu wód gruntowych w okresie lęgowym ptaków i zostaną dopuszczone, szczegółowo określone i uzasadnione przez eksperta przyrodniczego;
- 4) nie składa się biomasy wśród kęp drzew i zarośli, w rowach, jarach i innych obniżeniach terenu (położonych na działkach zadeklarowanych we wniosku o przyznanie płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej);
- 5) w przypadku występowania gatunków niepożądanych określonych w metodyce, o której mowa w § 5 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia, wymogi poszczególnych wariantów dotyczące: terminów i częstotliwości koszenia, obowiązku pozostawiania części działki rolnej lub działki przyrodniczej nieskoszonej oraz terminów i intensywności wypasu mogą być zmienione przez eksperta przyrodniczego w zakresie określonym w tej metodyce, jeżeli ekspert przyrodniczy dopuści i uzasadni taką zmianę.

9. Wymogi dla wariantów wymienionych w § 3 pkt 1 lit. h oraz pkt 2 lit. h rozporządzenia w zakresie ochrony siedlisk lęgowych rzadkich gatunków ptaków siewkowych (rycyk, kszyk, krwawodziób i czajka) (użytkowanie kośne, użytkowanie kośno-pastwiskowe, użytkowanie pastwiskowe albo użytkowanie naprzemienne):

- 1) wymogi obowiązkowe dla wszystkich typów użytkowania:
  - a) nie wałuje się, nie włókuje się i nie stosuje gnojowicy w terminie od dnia 1 marca do dnia 1 sierpnia,
  - b) dopuszcza się wapnowanie,
  - c) dopuszcza się ograniczone nawożenie azotem (do 60 kg/ha/rok) – w przypadku użytkowania kośnego, z wyłączeniem obszarów nawożonych przez namuły rzeczne,
  - d) nie stosuje się zabiegów agrotechnicznych i pielęgnacyjnych innych niż wymienione w lit. a w terminie od dnia 1 kwietnia do terminu pierwszego pokosu lub do dnia 15 czerwca w przypadku użytkowania pastwiskowego;
- 2) wymogi obowiązkowe przy użytkowaniu kośnym i kośno-pastwiskowym:
  - a) przy użytkowaniu kośnym:
    - dwa pokosy w roku – pierwszy pokos od dnia 15 czerwca i do dnia 10 lipca, drugi pokos od dnia 15 sierpnia do dnia 31 października,
    - w uzasadnionych przypadkach określonych przez eksperta przyrodniczego dopuszcza się jeden pokos w roku w terminie od dnia 15 czerwca do dnia 31 października – w przypadku siedlisk o podłożu torfowym,
  - b) przy użytkowaniu kośno-pastwiskowym – jeden pokos w roku w terminie od dnia 15 czerwca do dnia 15 lipca,
  - c) pozostawienie nieskoszonego fragmentu działki rolnej lub działki przyrodniczej o powierzchni wynoszącej 5–10 %; w przypadku stosowania dwóch pokosów w okresie roku pozostawia się te same fragmenty działki rolnej lub działki przyrodniczej nieskoszone, a w dwóch kolejnych latach pozostawia się inne fragmenty nieskoszone,
  - d) w odniesieniu do działek rolnych lub działek przyrodniczych, których powierzchnia nie przekracza 1 ha, jest dopuszczalne, w uzasadnionych przypadkach, zrezygnowanie z pozostawiania powierzchni nieskoszonej i koszenie co roku całej działki rolnej, jeżeli ekspert przyrodniczy dopuści i uzasadni taką możliwość,
  - e) obowiązek zebrania i usunięcia skoszonej biomasy (w tym niepozostawianie rozdrobnionej biomasy) w terminie do 2 tygodni po pokosie; biomasa powinna

- zostać usunięta z działki rolnej lub działki przyrodniczej lub ułożona w pryzmy, w tym pryzmy balotowe, stogi lub brogi; w przypadku ułożenia biomasy w pryzmy, w tym pryzmy balotowe, stogi lub brogi, biomasa powinna zostać usunięta z działki rolnej lub działki przyrodniczej nie później niż do dnia 1 marca kolejnego roku,
- f) przy użytkowaniu kośno-pastwiskowym – wypas po pokosie nie później niż dnia 31 października przy obsadzie zwierząt od 0,3 do 2 DJP/ha lub od 0,2 do 1 DJP/ha, w przypadku siedlisk o podłożu torfowym, i obciążeniu 10 DJP/ha,
- g) przy użytkowaniu kośnym i kośno-pastwiskowym w pierwszym roku realizacji zobowiązania, w sytuacji odtwarzania zdegradowanych siedlisk (łąki nieużytkowane od wielu lat lub łąki z gatunkami niepożądanymi określonymi w metodyce, o której mowa w § 5 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia) w uzasadnionych i określonych przez eksperta przyrodniczego przypadkach dopuszcza się:
- wykonanie do 3 pokosów w roku w okresie od dnia 15 czerwca do dnia 30 listopada,
  - niepozostawienie nieskoszonego fragmentu działki rolnej;
- 3) wymogi obowiązkowe przy użytkowaniu pastwiskowym:
- a) sezon pastwiskowy – od dnia 10 maja do dnia 30 listopada na obszarach poniżej 300 m n.p.m. lub od dnia 20 maja do dnia 30 września na obszarach powyżej 300 m n.p.m.,
- b) do dnia 20 lipca wypas przy obsadzie zwierząt od 0,2 do 1 DJP/ha i obciążeniu do 10 DJP/ha, a po dniu 20 lipca wypas przy obsadzie zwierząt do 2 DJP/ha i obciążeniu do 10 DJP/ha,
- c) jest dopuszczalny wypas przez cały rok koników polskich i koni huculskich; w okresie od dnia 10 maja do dnia 20 lipca wypas przy obsadzie zwierząt od 0,2 do 1 DJP/ha i obciążeniu do 10 DJP/ha a po dniu 20 lipca wypas przy obsadzie zwierząt do 2 DJP/ha i obciążeniu do 10 DJP/ha, jeżeli ekspert przyrodniczy dopuści i uzasadni taką możliwość,
- d) obowiązek wykoszenia niedojadów nie rzadziej niż raz na 2 lata w terminie od dnia 1 sierpnia do dnia 15 listopada,
- e) w przypadku niedojadów – zebranie i usunięcie skoszonej biomasy (w tym niepozostawianie rozdrobnionej biomasy); w terminie do 2 tygodni po pokosie biomasa powinna zostać usunięta z działki rolnej lub działki przyrodniczej lub ułożona w pryzmy, w tym pryzmy balotowe, stogi lub brogi; w przypadku ułożenia biomasy w pryzmy, w tym pryzmy balotowe, stogi lub brogi, biomasa powinna

zostać usunięta z działki rolnej lub działki przyrodniczej nie później niż do dnia 1 marca kolejnego roku,

- f) w pierwszym roku realizacji zobowiązania, w sytuacji odtwarzania zdegradowanych siedlisk (łąki nieużytkowane od wielu lat lub łąki z gatunkami niepożądanymi określonymi w metodyce, o której mowa w § 5 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia), w uzasadnionych i określonych przez eksperta przyrodniczego przypadkach dopuszcza się zwiększenie obsady wypasanych zwierząt do 3 DJP/ha (obciążenie do 10 DJP/ha) gruntów objętych płatnościami rolno-środowiskowo-klimatycznymi w ramach wariantu.

10. Wymogi dla wariantów wymienionych w § 3 pkt 1 lit. i oraz pkt 2 lit. i rozporządzenia w zakresie ochrony siedlisk łągowych dubelta i kulika wielkiego (użytkowanie kośne, użytkowanie kośno-pastwiskowe, użytkowanie pastwiskowe albo użytkowanie naprzemienne):

- 1) wymogi obowiązkowe dla wszystkich typów użytkowania:
  - a) nie wałuje się, nie włókuje i nie stosuje gnojowicy w terminie od dnia 1 marca do dnia 1 sierpnia,
  - b) dopuszcza się wapnowanie,
  - c) dopuszcza się ograniczone nawożenie azotem (do 60 kg/ha/rok) – w przypadku użytkowania kośnego, z wyłączeniem obszarów nawożonych przez namuły rzeczne,
  - d) nie stosuje się zabiegów agrotechnicznych i pielęgnacyjnych innych niż wymienione w lit. a w terminie od dnia 1 kwietnia do terminu pierwszego pokosu lub do dnia 10 lipca w przypadku użytkowania pastwiskowego;
- 2) wymogi obowiązkowe przy użytkowaniu kośnym i kośno-pastwiskowym:
  - a) przy użytkowaniu kośnym:
    - dwa pokosy w roku:
      - w przypadku ostoi kulika wielkiego – pierwszy pokos po dniu 30 czerwca do dnia 31 lipca oraz drugi pokos od dnia 15 sierpnia do dnia 31 października,
      - w przypadku ostoi dubelta – pierwszy pokos od dnia 10 lipca do dnia 31 lipca oraz drugi pokos od dnia 15 sierpnia do dnia 31 października,
      - dopuszcza się stosowanie jednego pokosu w roku w terminie od dnia 30 czerwca do dnia 31 października – w przypadku ostoi kulika wielkiego, albo od dnia 10 lipca do dnia 31 października – w przypadku ostoi dubelta, w przypadku siedlisk o podłożu torfowym, jeżeli ekspert przyrodniczy dopuści i uzasadni taką możliwość,

- b) przy użytkowaniu kośno-pastwiskowym jeden pokos w roku w terminie od dnia 30 czerwca do dnia 31 października – w przypadku ostoi kulika wielkiego, albo od dnia 10 lipca do dnia 31 października – w przypadku ostoi dubelta,
- c) pozostawienie nieskoszonego fragmentu działki rolnej lub działki przyrodniczej o powierzchni wynoszącej 5–10 % powierzchni tej działki; w przypadku stosowania dwóch pokosów w okresie roku pozostawia się te same fragmenty działki rolnej lub działki przyrodniczej nieskoszone, a w dwóch kolejnych latach pozostawia się inne fragmenty nieskoszone,
- d) dla działek rolnych lub działek przyrodniczych nieprzekraczających powierzchni 1 ha jest dopuszczalne zrezygnowanie z pozostawiania powierzchni nieskoszonej i koszenie co roku całej działki rolnej lub działki przyrodniczej, jeżeli ekspert przyrodniczy dopuści i uzasadni taką możliwość,
- e) w odniesieniu do siedlisk o podłożu torfowym w przypadku ostoi dubelta dopuszcza się pozostawianie 50 % działki rolnej nieskoszonej lub koszenie całej powierzchni działki rolnej co 2 lata, jeżeli ekspert przyrodniczy określi i uzasadni taką możliwość,
- f) obowiązek zebrania i usunięcia skoszonej biomasy (w tym niepozostawianie rozdrobnionej biomasy) w terminie do 2 tygodni po pokosie; biomasa powinna zostać usunięta z działki rolnej lub działki przyrodniczej lub ułożona w pryzmy, w tym pryzmy balotowe, stogi lub brogi; w przypadku ułożenia biomasy w pryzmy, w tym pryzmy balotowe, stogi lub brogi powinna ona zostać usunięta z działki rolnej lub działki przyrodniczej nie później niż do dnia 1 marca kolejnego roku,
- g) przy użytkowaniu kośno-pastwiskowym – wypas po pokosie nie później niż do dnia 31 października przy obsadzie od 0,3 do 2 DJP/ha lub od 0,2 do 1 DJP/ha, w przypadku siedlisk o podłożu torfowym, oraz obciążeniu do 10 DJP/ha gruntów objętych płatnościami rolno-środowiskowo-klimatycznymi w ramach wariantu,
- h) przy użytkowaniu kośnym i kośno-pastwiskowym w pierwszym roku realizacji zobowiązania, w sytuacji odtwarzania zdegradowanych siedlisk (łąki nieużytkowane od wielu lat lub łąki z gatunkami niepożądanymi) w uzasadnionych i określonych przez eksperta przyrodniczego przypadkach dopuszcza się:
  - wykonanie do 3 pokosów w roku w okresie od dnia 10 lipca do dnia 31 października,
  - niepozostawienie nieskoszonego fragmentu działki rolnej;

- 3) wymogi obowiązkowe przy użytkowaniu pastwiskowym:
- a) sezon pastwiskowy – od dnia 30 maja do dnia 30 listopada,
  - b) w okresie do 20 lipca wypas przy obsadzie zwierząt od 0,2 do 1 DJP/ha i obciążeniu do 10 DJP/ha, a po dniu 20 lipca przy obsadzie do 2 DJP/ha i obciążeniu do 10 DJP/ha gruntów objętych płatnościami rolno-środowiskowo-klimatycznymi w ramach wariantu,
  - c) dopuszczalny jest wypas przez cały rok koników polskich i koni huculskich, jeżeli ekspert przyrodniczy dopuści i uzasadni taką możliwość; w okresie od dnia 10 kwietnia do dnia 20 lipca wypas przy obsadzie zwierząt od 0,2 do 1 DJP/ha i obciążeniu do 10 DJP/ha, a po dniu 20 lipca wypas przy obsadzie zwierząt do 2 DJP/ha i obciążeniu do 10 DJP/ha, przy czym w przypadku ostoi dubelta – z wyłączeniem takiego wypasu w terminie od dnia 10 kwietnia do dnia 10 lipca,
  - d) obowiązek wykoszenia niedojadów nie rzadziej niż raz na 2 lata w terminie od dnia 1 sierpnia do dnia 15 listopada,
  - e) w przypadku niedojadów – zebranie i usunięcie skoszonej biomasy (w tym niepozostawianie rozdrobnionej biomasy); w terminie do 2 tygodni po pokosie biomasa powinna zostać usunięta z działki rolnej lub działki przyrodniczej lub ułożona w przyzmy, w tym przyzmy balotowe, stogi lub brogi; w przypadku ułożenia biomasy w przyzmy, w tym przyzmy balotowe, stogi lub brogi, biomasa powinna zostać usunięta z działki rolnej lub działki przyrodniczej nie później niż do dnia 1 marca kolejnego roku,
  - f) w pierwszym roku realizacji zobowiązania, w sytuacji odtwarzania zdegradowanych siedlisk (łąki nieużytkowane od wielu lat lub łąki z gatunkami niepożądanymi określonymi w metodyce, o której mowa w § 5 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia) w uzasadnionych i określonych przez eksperta przyrodniczego przypadkach dopuszcza się zwiększenie obsady zwierząt do 3 DJP/ha i obciążeniu do 10 DJP/ha gruntów objętych płatnościami rolno-środowiskowo-klimatycznymi w ramach wariantu.

11. Wymogi dla wariantów wymienionych w § 3 pkt 1 lit. j oraz pkt 2 lit. j rozporządzenia w zakresie ochrony siedlisk łąkowych wodniczki (użytkowanie kośne, użytkowanie kośno-pastwiskowe albo użytkowanie naprzemienne):

- 1) wymogi obowiązkowe dla wszystkich typów użytkowania:
- a) nie nawozi i nie wapnuje,
  - b) nie stosuje jakichkolwiek zabiegów agrotechnicznych i pielęgnacyjnych w terminie od dnia 1 marca do terminu pierwszego pokosu;

- 2) wymogi obowiązkowe przy użytkowaniu kośnym i kośno-pastwiskowym:
  - a) częstotliwość koszenia określona przez eksperta przyrodniczego:
    - jeden pokos w roku lub
    - koszenie całej powierzchni działki rolnej co 2 lata,
  - b) koszenie w terminie od dnia 15 sierpnia do dnia 15 lutego kolejnego roku,
  - c) w przypadku corocznego koszenia – pozostawienie nieskoszonego fragmentu działki rolnej lub działki przyrodniczej o powierzchni wynoszącej 15–85 % powierzchni tej działki; w dwóch kolejnych latach należy pozostawić nieskoszone inne fragmenty działki rolnej, przy czym gdy w danym roku powierzchnia nieskoszonego fragmentu działki rolnej lub działki przyrodniczej jest większa niż powierzchnia fragmentu tej działki skoszonego w poprzednim roku, w danym roku należy pozostawić nieskoszony fragment tej działki, który obejmuje w całości również ten jej fragment, który został skoszony w poprzednim roku,
  - d) zebranie i usunięcie skoszonej biomasy (w tym niepozostawianie rozdrobnionej biomasy); w terminie do 2 tygodni po pokosie biomasa powinna zostać usunięta z działki rolnej lub działki przyrodniczej lub ułożona w przyzmy, w tym przyzmy balotowe, stogi lub brogi; w przypadku ułożenia biomasy w przyzmy, w tym przyzmy balotowe, stogi lub brogi powinna ona zostać usunięta z działki rolnej lub działki przyrodniczej nie później niż do dnia 1 marca kolejnego roku,
  - e) przy użytkowaniu kośno-pastwiskowym – wypas w terminie od dnia 15 maja do dnia 31 października, przy czym w terminie od dnia 15 maja do dnia 31 lipca przy obsadzie zwierząt do 0,5 DJP/ha oraz obciążeniu do 10 DJP/ha gruntów objętych płatnościami rolno-środowiskowo-klimatycznymi w ramach wariantu, a w terminie od dnia 1 sierpnia do dnia 31 października przy obsadzie zwierząt do 1 DJP/ha oraz obciążeniu do 10 DJP/ha gruntów objętych płatnościami rolno-środowiskowo-klimatycznymi w ramach wariantu.

12. Wymogi dla wariantów wymienionych w § 3 pkt 1 lit. k oraz pkt 2 lit. k rozporządzenia w zakresie ochrony siedlisk lęgowych derkacza (użytkowanie kośne, użytkowanie kośno-pastwiskowe albo użytkowanie naprzemienne):

- 1) wymogi obowiązkowe dla wszystkich typów użytkowania:
  - a) nie wałuje się, nie włókuje i nie stosuje się gnojowicy w terminie od dnia 1 marca do dnia 1 września,
  - b) dopuszcza się wapnowanie,

- c) dopuszcza się ograniczone nawożenie azotem (do 60 kg/ha/rok), w przypadku użytkowania kośnego, z wyłączeniem obszarów nawożonych przez namuły rzeczne,
  - d) nie stosuje się zabiegów agrotechnicznych i pielęgnacyjnych innych niż wymienione w lit. a w terminie od dnia 1 kwietnia do terminu pierwszego pokosu;
- 2) wymogi obowiązkowe przy użytkowaniu kośnym i kośno-pastwiskowym:
- a) jeden pokos w roku w terminie od dnia 1 sierpnia do dnia 31 października,
  - b) pozostawienie nieskoszonego fragmentu działki rolnej lub działki przyrodniczej o powierzchni wynoszącej 5–10 % powierzchni tej działki; w kolejnych pokosach należy pozostawić inne fragmenty nieskoszone,
  - c) dla działek rolnych lub działek przyrodniczych nieprzekraczających powierzchni 1 ha jest dopuszczalne zrezygnowanie z pozostawiania powierzchni nieskoszonej i koszenie co roku całej działki rolnej lub działki przyrodniczej, jeżeli ekspert przyrodniczy dopuści i uzasadni taką możliwość,
  - d) obowiązek zebrania i usunięcia skoszonej biomasy (w tym niepozostawiania rozdrobnionej biomasy) w terminie do 2 tygodni po pokosie; biomasa powinna zostać usunięta z działki rolnej lub działki przyrodniczej lub ułożona w przyzmy, w tym przyzmy balotowe, stogi lub brogi; w przypadku ułożenia biomasy w przyzmy, w tym przyzmy balotowe, stogi lub brogi powinna ona zostać usunięta z działki rolnej lub działki przyrodniczej nie później niż do dnia 1 marca kolejnego roku,
  - e) przy użytkowaniu kośno-pastwiskowym wypas po pokosie nie później niż do dnia 31 października przy obsadzie zwierząt do 1 DJP/ha oraz obciążeniu do 10 DJP/ha gruntów objętych płatnościami rolno-środowiskowo-klimatycznymi w ramach wariantu,
  - f) przy użytkowaniu kośnym i kośno-pastwiskowym w pierwszym roku realizacji zobowiązania, w sytuacji odtwarzania zdegradowanych siedlisk (łąki nieużytkowane od wielu lat lub łąki z gatunkami niepożądanymi określonymi w metodyce, o której mowa w § 5 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia) w uzasadnionych i określonych przez eksperta przyrodniczego przypadkach dopuszcza się:
    - wykonanie 2 pokosów w roku w okresie od dnia 1 sierpnia do dnia 31 października,
    - niepozostawianie nieskoszonego fragmentu działki rolnej.

13. Współczynniki przeliczania zwierząt na DJP stosowane w przypadku wymogów dotyczących użytkowania pastwiskowego lub kośno-pastwiskowego trwałych użytków zielonych lub obszarów przyrodniczych.

Lp.	Rodzaj zwierząt	Współczynnik przeliczania zwierząt na DJP	Lp.	Rodzaj zwierząt	Współczynnik przeliczania zwierząt na DJP
Konie ras dużych/konie pozostałe			Kozy		
1	Ogiery, klacze lub wałachy	1,2	29	Kozy matki	0,15
2	Żrebaki powyżej 2 lat	1	30	Koźłeta do 3,5 miesiąca	0,05
3	Żrebaki powyżej 1 roku do 2 lat	0,8	31	Koźłeta powyżej 3,5 miesiąca do 1,5 roku	0,08
4	Żrebaki powyżej 6 miesięcy do 1 roku	0,5	32	Pozostałe kozy	0,1
5	Żrebięta do 6 miesięcy	0,3	Owce		
Konie ras małych (m.in. hucuł, konik polski)			33	Owce powyżej 1,5 roku	0,1
6	Ogiery, klacze lub wałachy	0,6	34	Tryki powyżej 1,5 roku	0,12
7	Żrebaki powyżej 2 lat	0,5	35	Jagnięta do 3,5 miesiąca	0,05
8	Żrebaki powyżej 1 roku do 2 lat	0,35	36	Tryczki	0,08
9	Żrebaki powyżej 6 miesięcy do 1 roku	0,2	37	Maciorki	0,1
10	Żrebięta do 6 miesięcy	0,12	Drób		

Lp.	Rodzaj zwierząt	Współczynnik przeliczania zwierząt na DJP	Lp.	Rodzaj zwierząt	Współczynnik przeliczania zwierząt na DJP
Bydło			38	Gęsi	0,008
11	Buhaje	1,4	Jelenie szlachetne		
12	Krowy	1	39	Byki	0,42
			40	Łanie	0,24
13	Jałówki cielne	1	41	Pozostałe	0,1
14	Jałówki powyżej 1 roku	0,8	Daniele		
15	Jałówki powyżej 6 miesięcy do 1 roku	0,3	42	Byki	0,22
16	Opasy powyżej 1 roku	0,9	43	Łanie	0,13
17	Opasy powyżej 6 miesięcy do 1 roku	0,36	44	Pozostałe	0,06
18	Cielęta do 6 miesięcy	0,15	45	Króliki	0,007
Lamy			Bawół domowy		
19	Samice powyżej 1 roku	0,20	46	Bawół domowy powyżej 2 lat	0,7
20	Samce powyżej 1 roku	0,19	47	Bawół domowy od 1 roku do 2 lat	0,4
21	Młode powyżej 6 miesięcy do 1 roku	0,12	48	Bawół domowy powyżej 6 miesięcy do 1 roku	0,3
22	Cielęta/cria do 6 miesięcy	0,05	49	Bawół domowy do 6 miesięcy	0,13

Lp.	Rodzaj zwierząt	Współczynnik przeliczania zwierząt na DJP	Lp.	Rodzaj zwierząt	Współczynnik przeliczania zwierząt na DJP
Muł			Alpaki		
23	Muł powyżej 2 lat	0,6	50	Samice powyżej 1 roku	0,11
24	Muł od 1 roku do 2 lat	0,3	51	Samce powyżej 1 roku	0,12
25	Muł do 1 roku	0,1	52	Młode powyżej 6 miesięcy do 1 roku	0,05
Osioł			53	Cielęta/cria do 6 miesięcy	0,03
26	Osioł powyżej 2 lat	0,5			
27	Osioł od 1 roku do 2 lat	0,25			
28	Osioł do 1 roku	0,07			

II. Interwencja wymieniona w § 3 pkt 3 rozporządzenia (użytkowanie kośne, użytkowanie kośno-pastwiskowe, użytkowanie pastwiskowe albo użytkowanie naprzemienne)

1. Wymogi obowiązkowe dla wszystkich typów użytkowania:

- 1) nie wałuje się, nie stosuje się: komunalnych osadów ściekowych, podsiewu oraz mechanicznego niszczenia struktury gleby, w tym bronowania i przeorywania;
- 2) nie włókuje się w okresie od dnia:
  - a) 1 kwietnia do dnia 1 września na obszarach nizinnych (poniżej 300 m n.p.m.),
  - b) 15 kwietnia do dnia 1 września na obszarach wyżynnych i górskich (powyżej 300 m n.p.m.);
- 3) nie stosuje się środków ochrony roślin, z wyłączeniem selektywnego i miejscowego niszczenia niepożądanych gatunków roślin określonych w metodyce, o której mowa w § 5 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia, w szczególności inwazyjnych, z zastosowaniem odpowiedniego sprzętu (np. mazaczy herbicydowych);

- 4) nie tworzy się nowych urządzeń melioracji wodnych oraz rozbudowy, przebudowy i odtwarzania istniejących urządzeń melioracji wodnych, chyba, że takie działania:
  - a) wynikają z planu ochrony albo planu zadań ochronnych ustanowionych dla danego obszaru Natura 2000 lub
  - b) dotyczą dostosowania tych urządzeń do potrzeb związanych z poprawą warunków siedliskowych gatunków lub siedlisk, jeżeli takie działania zostaną dopuszczone i uzasadnione przez doradcę rolnośrodowiskowego;
- 5) nie składa się biomasy wśród kęp drzew i zarośli, w rowach, jarach i innych obniżeniach terenu (położonych na działkach zadeklarowanych we wniosku o przyznanie płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej);
- 6) dopuszczalne jest ograniczone nawożenie do 60 kg N/ha/rok, z wyłączeniem obszarów nawożonych przez namuły rzeczne.

2. Wymogi obowiązkowe przy użytkowaniu kośnym i kośno-pastwiskowym:

- 1) częstotliwość koszenia:
  - a) nie więcej niż dwa pokosy w roku, w przypadku użytkowania kośnego; liczba pokosów określona przez doradcę rolnośrodowiskowego,
  - b) jeden pokos w roku, w przypadku użytkowania kośno-pastwiskowego;
- 2) koszenie w terminie od dnia 15 czerwca do dnia 30 września;
- 3) pozostawienie nieskoszonego fragmentu działki rolnej o powierzchni wynoszącej 5–20 % powierzchni tej działki; w przypadku stosowania dwóch pokosów w roku należy pozostawić te same fragmenty działki rolnej nieskoszone, a w przypadku pokosów w dwóch kolejnych latach należy pozostawić inne fragmenty nieskoszone;
- 4) zebranie i usunięcie skoszonej biomasy (w tym niepozostawianie rozdrobnionej biomasy); w terminie do 2 tygodni po pokosie biomasa powinna zostać usunięta z działki rolnej lub ułożona w przyzmy, w tym przyzmy balotowe, stogi lub brogi; w przypadku ułożenia biomasy przyzmy, w tym przyzmy balotowe, stogi lub brogi, biomasa powinna zostać usunięta z działki rolnej nie później niż do dnia 1 marca kolejnego roku;
- 5) dla działek rolnych nieprzekraczających powierzchni 1 ha jest dopuszczalne zrezygnowanie z pozostawiania powierzchni nieskoszonych i koszenie co roku całej działki rolnej, jeżeli doradca rolnośrodowiskowy dopuści taką możliwość;
- 6) przy użytkowaniu kośno-pastwiskowym – wypas po pokosie nie później niż dnia 31 października przy obsadzie zwierząt do 1,5 DJP/ha i obciążeniu do 10 DJP/ha gruntów objętych płatnościami rolno-środowiskowo-klimatycznymi w ramach interwencji.

3. Wymogi obowiązkowe przy użytkowaniu pastwiskowym:

- 1) wypas w terminie od dnia 1 maja i do dnia 31 października na obszarach do 300 m n.p.m. lub od dnia 20 maja do dnia 1 października na obszarach powyżej 300 m n.p.m.;
- 2) wypas przy obsadzie zwierząt od 0,3 DJP/ha do 1,5 DJP/ha i obciążeniu do 10 DJP/ha gruntów objętych płatnościami rolno-środowiskowo-klimatycznymi w ramach interwencji;
- 3) dopuszcza się wypas przez cały rok koników polskich i koni huculskich, przy obsadzie zwierząt do 1 DJP/ha i obciążeniu do 10 DJP/ha gruntów objętych płatnościami rolno-środowiskowo-klimatycznymi w ramach interwencji, jeżeli doradca rolnośrodowiskowy dopuści taką możliwość;
- 4) w przypadku niedojadów – wykaszanie niedojadów raz w roku w terminie określonym przez doradcę rolnośrodowiskowego, nie później niż w dniu 15 listopada, oraz zebranie i usunięcie skoszonej biomasy (w tym niepozostawianie rozdrobnionej biomasy); w terminie do 2 tygodni po pokosie biomasa powinna zostać usunięta z działki rolnej lub ułożona w przyzmy, w tym przyzmy balotowe, stogi lub brogi; w przypadku ułożenia biomasy w przyzmy, w tym przyzmy balotowe, stogi lub brogi, biomasa powinna zostać usunięta z działki rolnej nie później niż do dnia 1 marca kolejnego roku.

4. Do przeliczania zwierząt na DJP stosuje się współczynniki określone w ust. 13 w części I.

III. Interwencja wymieniona w § 3 pkt 4 rozporządzenia

- 1) zachowanie sadu tradycyjnych odmian drzew owocowych, który obejmuje co najmniej 12 drzew:
  - a) rozmnażanych na silnie rosnących podkładkach,
  - b) prowadzonych jako pienne drzewa,
  - c) w wieku od 15 lat,
  - d) reprezentujących nie mniej niż 4 odmiany lub gatunki;
- 2) liczba drzew w przeliczeniu na 1 ha powierzchni sadu jest nie mniejsza niż 90, przy czym istnieje możliwość uzupełnienia wypadów w sadzie. Uzupełniania dokonuje się drzewami odmian wymienionych w ust. 2 załącznika nr 4 do rozporządzenia lub odmian tradycyjnie uprawianych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej przed 1950 r., rozmnażanymi na silnie rosnących podkładkach i prowadzonymi jako pienne drzewa;
- 3) co najmniej 75 % drzew ma minimalną wysokość pnia 1,20 m (pozostałe 25 % drzew, które są niższe, są wliczane do obsady);
- 4) sad nie jest prowadzony jako uprawa jednorzędowa;

- 5) nie stosuje się środków ochrony roślin, z wyłączeniem dopuszczonych do stosowania w rolnictwie ekologicznym;
- 6) wykonywanie, zgodnie ze wskazaniem doradcy rolnośrodowiskowego, podstawowych zabiegów pielęgnacyjnych w sadzie:
  - a) cięcie formujące i sanitarne drzew oraz prześwietlające nadmiernie zagęszczone korony,
  - b) usuwanie odrostów i samosiewów,
  - c) bielienie pni drzew starszych i zabezpieczanie pni młodych drzew przed ogryzaniem przez gryzonie i zającokształtne;
- 7) koszenie trawy co najmniej raz w sezonie wegetacyjnym nie później niż do dnia 31 sierpnia lub wypasanie w okresie wegetacyjnym;
- 8) zebranie i usunięcie skoszonej biomasy (możliwe pozostawienie rozdrobnionej biomasy); w terminie do 2 tygodni po pokosie biomasa powinna zostać usunięta z działki rolnej lub ułożona w przyzmy, w tym przyzmy balotowe, stogi lub brogi.

IV. Interwencja wymieniona w § 3 pkt 5 rozporządzenia

1. W ramach wariantu wymienionego w § 3 pkt 5 lit. a rozporządzenia – uprawa roślin odmian regionalnych lub odmian amatorskich wpisanych do krajowego rejestru lub odmian marginalnych gatunków roślin rolniczych:

- 1) w pierwszym i czwartym roku uprawy danej odmiany z materiału siewnego kategorii kwalifikowany lub standard, natomiast w drugim, trzecim i piątym roku uprawy tej odmiany jest dopuszczalna uprawa z materiału siewnego uzyskanego ze zbioru w poprzednim roku – w przypadku uprawy roślin jednorocznych i dwuletnich;
- 2) w pierwszym roku uprawy danej odmiany z materiału siewnego kategorii kwalifikowany lub standard – w przypadku uprawy bylin.

2. W ramach wariantu wymienionego w § 3 pkt 5 lit. b rozporządzenia:

- 1) wytwarza się materiał siewny odmian regionalnych lub odmian amatorskich wpisanych do krajowego rejestru lub odmian marginalnych gatunków roślin rolniczych, zgodnie z przepisami o nasiennictwie (przy utrzymaniu czystości i tożsamości odmianowej, prowadzeniu dokumentacji plantacji oraz wykonywanych zabiegów i uzyskaniu świadectwa oceny laboratoryjnej), lub
- 2) wytwarza się materiał siewny gatunków rzadko uprawianych roślin rolniczych i warzywnych wymienionych w ust. 3 pkt 2 załącznika nr 4 do rozporządzenia, spełniający minimalne wymagania jakościowe określone w tabeli I i II, oraz jest się w posiadaniu wyników badań laboratoryjnych w tym zakresie.

**TABELA I. WYMAGANIA JAKOŚCIOWE DLA MATERIAŁU SIEWNEGO
POZOSTAŁYCH GATUNKÓW ROŚLIN ZAGROŻONYCH EROZJĄ
GENETYCZNĄ (ZBOŻA)**

Lp.	Gatunki	Minimalna czystość analityczna (nasiona czyste)	Maksymalna zawartość nasion innych gatunków (nasiona innych gatunków roślin)	Minimalna zdolność kielkowania (siewki normalne i nasiona twarde)
		% wagowy	szt./500g	% liczbowy
1	Pszenica płaskurka (<i>Triticum diccocum</i> Schrank ex Schubl.)	98	60 ¹⁾	85
2	Pszenica samopsza (<i>Triticum monococcum</i> L.)	98	60 ^{1), 2)}	85
3	Żyto krzyca (<i>Secale cereale</i> var. <i>multicaule</i> Metzg. ex Alef.)	98	60	85

¹⁾ Niedopuszczalna obecność nasion owsa głuchego (*Avena fatua*) i owsa płonnego (*Avena sterilis*).

²⁾ Wielkość próby do badań wynosi 1 kg.

**TABELA II. WYMAGANIA JAKOŚCIOWE DLA MATERIAŁU SIEWNEGO
POZOSTAŁYCH GATUNKÓW ROŚLIN ZAGROŻONYCH EROZJĄ
GENETYCZNĄ (INNE GATUNKI)**

Lp.	Gatunki	Minimalna czystość analityczna (nasiona czyste)	Maksymalna zawartość nasion innych gatunków (nasiona innych gatunków roślin)	Minimalna zdolność kielkowania (siewki normalne i nasiona twarde)
		% wagowy		% liczbowy
1	Lnianka siewna (Lnicznik siewny) (<i>Camelina sativa</i> (L.) Crantz)	98	0,3	80
2	Nostrzyk biały (<i>Melilotus albus</i> Medik.)	96	2,5 ¹⁾	80 ²⁾
2a	Nostrzyk żółty (lekarski) (<i>Melilotus officinalis</i> (L.) Pall.)	96	2,5 ¹⁾	80 ²⁾
3	Lędźwian siewny (<i>Lathyrus sativus</i> L.)	98	1,5	80
4	Soczewica jadalna (<i>Lens culinaris</i> Medik.)	98	1,5	80
5	Pasternak zwyczajny (<i>Pastinaca sativa</i> L.)	97	0,5	70
6	Przelot pospolity (<i>Anthyllis vulneraria</i> L.)	96	0,7	75 ³⁾
7	Gryka tatarska (<i>Fagopyrum tataricum</i> L. Gaertn.)	96	1,5	80

Lp.	Gatunki	Minimalna czystość analityczna (nasiona czyste)	Maksymalna zawartość nasion innych gatunków (nasiona innych gatunków roślin)	Minimalna zdolność kiełkowania (siewki normalne i nasiona twarde)
		% wagowy		% liczbowy
8	Komonica błotna (<i>Lotus uliginosus</i> Schkuhr)	95	1,8 ¹⁾	75 ³⁾
9	Sałata łodygowa (głębiki krakowskie) (<i>Lactuca sativa</i> var. <i>Angustana</i>)	95	0,5	75

¹⁾ Niedopuszczalna obecność nasion kianiarki (*Cuscuta*).

²⁾ Do 30 % nasion twardych uznaje się za zdolne do kiełkowania.

³⁾ Do 40 % nasion twardych uznaje się za zdolne do kiełkowania.

V. Interwencja wymieniona w § 3 pkt 7 rozporządzenia

1. W ramach wariantu wymienionego w § 3 pkt 7 lit. a rozporządzenia:

- 1) założenie na gruncie ornym pasa kwietnego o szerokości od 3 do 20 m i powierzchni co najmniej 0,1 ha przez wysiew w terminie od dnia 15 sierpnia do dnia 31 października roku poprzedzającego rok rozpoczęcia realizacji zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego lub od dnia 1 kwietnia do dnia 15 maja pierwszego roku realizacji zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego mieszanki nasion, przy czym ta mieszanka:
  - a) zawiera co najmniej 8 gatunków roślin określonych w ust. 5 pkt 1 załącznika nr 4 do rozporządzenia, w tym co najmniej jeden gatunek jednoroczny i co najmniej 4 gatunki wieloletnie,
  - b) zawiera gatunki uprawne i gatunki dziko rosnące, w tym co najmniej jeden gatunek dziko rosnący wieloletni,
  - c) nie zawiera gatunków niepożądanych w wieloletnich pasach kwietnych wskazanych w wykazie gatunków niepożądanych w wieloletnich pasach kwietnych;
- 2) w pierwszym roku realizacji zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego na pasie kwietnym założonym zgodnie z pkt 1 udział powierzchniowy roślin z gatunków z rodziny traw, wymienionych w ust. 5 pkt 1 załącznika nr 4 do rozporządzenia, wynosi nie więcej niż 20 %;

- 3) utrzymanie w okresie realizacji zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego pasa kwietnego założonego zgodnie z pkt 1;
- 4) w przypadku zakładania i utrzymywania na gruntach ornych więcej niż jednego pasa kwietnego odległość między położonymi najbliżej siebie punktami znajdującymi się na granicach tych pasów powinna wynosić co najmniej 50 m;
- 5) dopuszcza się podsiew pasa kwietnego w miejscach wypadów roślin gatunkami roślin określonymi w ust. 5 pkt 1 załącznika nr 4 do rozporządzenia, z wyłączeniem gatunków z rodziny traw;
- 6) obowiązkowy podsiew pasa kwietnego gatunkami roślin określonymi w ust. 5 pkt 1 załącznika nr 4 do rozporządzenia, z wyłączeniem gatunków z rodziny traw, w przypadku gdy liczba gatunków określonych w ust. 5 pkt 1 załącznika nr 4 do rozporządzenia w tym pasie kwietnym wynosi mniej niż 4;
- 7) koszenie 50 % powierzchni pasa kwietnego raz w roku w terminie od dnia 1 września do dnia 31 października; w dwóch kolejnych latach pozostawia się nieskoszony inny fragment pasa kwietnego; zebranie i usunięcie skoszonej biomasy (w tym niepozostawianie rozdrobnionej biomasy); w terminie do 14 dni po pokosie biomasa powinna zostać usunięta z powierzchni pasa;
- 8) w uzasadnionych przypadkach, w sytuacji rozwoju w obrębie pasa kwietnego roślin gatunków niepożądanych określonych w wykazie gatunków niepożądanych w wieloletnich pasach kwietnych, jeżeli doradca rolnośrodowiskowy dopuści i uzasadni taką możliwość, jest możliwe dodatkowe jednorazowe koszenie przed dniem 1 września powierzchni, na której występują te gatunki, z obowiązkiem usunięcia skoszonej biomasy (w tym niepozostawianie rozdrobnionej biomasy); w terminie do 14 dni po pokosie biomasa powinna zostać usunięta z powierzchni pasa kwietnego;
- 9) obowiązek zachowania istniejących drzew i krzewów w obrębie pasa kwietnego;
- 10) w obrębie pasa kwietnego nie dokonuje się:
  - a) przeorywania,
  - b) wypasu,
  - c) stosowania nawozów mineralnych i naturalnych,
  - d) stosowania osadów ściekowych,
  - e) stosowania środków ochrony roślin,
  - f) składowania obornika, siana, słomy lub odpadów,
  - g) wykorzystywania pasów kwietnych jako dróg dojazdowych,
  - h) pozostawiania maszyn i urządzeń rolniczych.

**WYKAZ GATUNKÓW NIEPOŻĄDANYCH W WIELOLETNICH PASACH
KWIETNYCH:**

Nazwa polska	Nazwa łacińska
Akebia pięciolistkowa	<i>Akebia quinata</i>
Ambrosia bylicolistna	<i>Ambrosia artemisiifolia</i>
Barszcz Mantegazziego	<i>Heracleum mantegazzianum</i>
Barszcz perski	<i>Heracleum persicum</i>
Barszcz Sosnowskiego	<i>Heracleum sosnowskyi</i>
Bożodrzew gruczołkowaty	<i>Ailanthus altissima</i>
Chwastnica jednostronna	<i>Echinochloa crus-galli</i>
Czeremcha amerykańska	<i>Padus (Prunus) serotina</i>
Dereń rozłogowy	<i>Cornus sericea</i>
Dogłędka nastroszona	<i>Grindelia squarrosa</i>
Jesion pensylwański	<i>Fraxinus pennsylvanica</i>
Klon jesionolistny	<i>Acer negundo</i>
Kolcolist zachodni	<i>Ulex europaeus</i>
Kolczurka klapowana	<i>Echinocystis lobata</i>
Mozga trzcinowata	<i>Phalaris arundinacea</i>
Nawłóć kanadyjska	<i>Solidago canadensis</i>
Nawłóć późna	<i>Solidago gigantea</i>
Nawłóć wąskolistna	<i>Solidago graminifolia</i>
Niecierpek gruczołowaty	<i>Impatiens glandulifera</i>
Owies głuchy	<i>Avena fatua</i>
Perz zwyczajny	<i>Elymus repens</i>
Przetacznik perski	<i>Veronica persica</i>
Rdestowiec	<i>Fallopia sachalinensis 'Igniscum'</i>
Rdestowiec czeski	<i>Fallopia × bohémica</i>
Rdestowiec ostrokończysty	<i>Fallopia japonica</i>
Rdestowiec sachaliński	<i>Fallopia sachalinensis</i>
Robinia akacyjowa	<i>Robinia pseudoacacia</i>

Nazwa polska	Nazwa łacińska
Róża pomarszczona	<i>Rosa rugosa</i>
Rudbekia naga	<i>Rudbeckia laciniata</i>
Rutwica wschodnia	<i>Galega orientalis</i>
Rzepień włoski	<i>Xanthium albinum</i>
Spartyna	<i>Spartina alternifolia (Sporobolus alternifolus)</i>
Spartyna angielska	<i>Spartina anglica (Sporobolus anglicus)</i>
Starzec nierównozębny	<i>Senecio inaequidens</i>
Stokłosa spłaszczona	<i>Bromus carinatus</i>
Szarłat szorstki	<i>Amaranthus retroflexus</i>
Śmiełek darniowy	<i>Deschampsia caespitosa</i>
Świdośliwa kłosowa	<i>Amelanchier spicata</i>
Świdośliwa lamarcka	<i>Amelanchier lamarckii</i>
Tawuła kutnerowata	<i>Spiraea tomentosa</i>
Tomka oścista	<i>Anthoxanthum aristatum</i>
Trojeść amerykańska	<i>Asclepias syriaca</i>
Trybula leśna	<i>Anthriscus sylvestris</i>
Trzcina pospolita	<i>Phragmites australis</i>
Trzcinnik piaskowy	<i>Calamagrostis epigeios</i>
Tulejnik amerykański	<i>Lysichiton americanus</i>
Włośnica sina	<i>Setaria pumila</i>
Włośnica zielona	<i>Setaria viridis</i>
Wyczyniec polny	<i>Alopecurus myosoroides</i>
Żółtlica drobnokwiatowa	<i>Galinsoga parviflora</i>
Żółtlica owłosiona	<i>Galinsoga ciliata</i>

2. W ramach wariantu wymienionego w § 3 pkt 7 lit. b rozporządzenia:
- 1) założenie i utrzymanie w okresie realizacji zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego ogródka bioróżnorodności, w którym jest uprawianych co najmniej 15 gatunków roślin (w ramach jednego gatunku dopuszcza się uprawę kilku odmian, form, populacji lub genotypów), przy czym:
    - a) przynajmniej jeden z uprawianych gatunków roślin to gatunek roślin warzywnych wymieniony w ust. 5 pkt 2 lit. b załącznika nr 4 do rozporządzenia i jeden z uprawianych gatunków roślin to gatunek roślin zielarskich wymieniony w ust. 5 pkt 2 lit. a załącznika nr 4 do rozporządzenia,
    - b) przynajmniej jeden z uprawianych gatunków roślin lub jedna z odmian roślin to:
      - odmiana regionalna lub odmiana amatorska wpisana do krajowego rejestru lub
      - odmiana marginalnych gatunków roślin rolniczych, lub
      - gatunek rzadko uprawianych roślin rolniczych i warzywnych wymieniony w ust. 3 pkt 2 załącznika nr 4 do rozporządzenia,
    - c) powierzchnia uprawy któregośkolwiek z uprawianych gatunków roślin lub którejkolwiek z uprawianych odmian roślin nie może przekraczać 50 % powierzchni ogródka bioróżnorodności;
  - 2) w przypadku:
    - a) uprawy odmian regionalnych lub odmian amatorskich wpisanych do krajowego rejestru lub odmian marginalnych gatunków roślin rolniczych:
      - w pierwszym i czwartym roku uprawy danej odmiany ta uprawa jest prowadzona z wykorzystaniem kwalifikowanego materiału siewnego lub materiału siewnego kategorii standard; w drugim, trzecim i piątym roku jest dopuszczalna uprawa z materiału uzyskanego ze zbioru w poprzednim roku – w przypadku uprawy roślin jednorocznych i dwuletnich,
      - w pierwszym roku uprawy danej odmiany ta uprawa jest prowadzona z wykorzystaniem kwalifikowanego materiału siewnego lub materiału siewnego kategorii standard – w przypadku uprawy bylin,
    - b) uprawy roślin z materiału pozyskanego z kolekcji banku genów – w pierwszym roku uprawa jest zakładana z tego materiału na podstawie protokołu przekazania przez bank genów;

- 3) w kolejnych latach realizacji zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego dopuszcza się:
  - a) zmianę składu gatunkowego lub liczby uprawianych gatunków, przy zachowaniu minimalnej liczby 15 gatunków,
  - b) dodanie nowych odmian, form, populacji lub genotypów;
- 4) nie stosuje się herbicydów.

ZAWARTOŚĆ PLANU DZIAŁALNOŚCI ROLNOŚRODOWISKOWEJ

1. Część ogólna – dotyczy wszystkich interwencji i zawiera w szczególności:

- 1) następujące dane rolnika lub zarządcy realizujących zobowiązanie rolno-środowiskowo-klimatyczne: imię i nazwisko, numer identyfikacyjny, adres zamieszkania albo siedziby, adres korespondencyjny, numer telefonu, adres poczty elektronicznej oraz ich podpis;
- 2) następujące dane doradcy rolnośrodowiskowego, przy którego udziale został sporządzony plan działalności rolnośrodowiskowej, a w przypadku gdy ten plan został sporządzony również przy udziale eksperta przyrodniczego – dane tego eksperta: imię i nazwisko, numer uprawnień, numer telefonu, adres poczty elektronicznej i ich podpis;
- 3) oświadczenie eksperta przyrodniczego o sporządzeniu dokumentacji przyrodniczej, gdy w ramach zobowiązania jest wymagane posiadanie dokumentacji przyrodniczej;
- 4) informację o latach realizacji zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego, w formie wykazu;
- 5) informację o realizowanych przez rolnika lub zarządcę zobowiązaniach rolno-środowiskowo-klimatycznych w ramach interwencji lub wariantów interwencji, w formie wykazu;
- 6) oświadczenie rolnika lub zarządcy o przekazaniu pełnych i prawdziwych danych niezbędnych do sporządzenia planu działalności rolnośrodowiskowej;
- 7) datę sporządzenia planu działalności rolnośrodowiskowej.

2. Część szczegółowa – dotyczy poszczególnych interwencji lub wariantów interwencji i zawiera:

- 1) informacje niezbędne do prawidłowej realizacji zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego, w tym:
  - a) informacje, w formie wykazu, o działkach rolnych lub działkach przyrodniczych zlokalizowanych na określonych działkach referencyjnych i realizowanych na nich interwencjach lub wariantach interwencji,
  - b) informacje o wymogach w ramach realizowanego zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego, w tym także tych doprecyzowanych przez eksperta przyrodniczego lub doradcę rolnośrodowiskowego, które powinny odpowiadać stanowi faktycznemu i deklaracji zawartej we wniosku o przyznanie płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej,

⁸²⁾ Ze zmianami wprowadzonymi przez § 1 pkt 22 rozporządzenia, o którym mowa w odnośniku 4, oraz przez § 1 pkt 11 rozporządzenia, o którym mowa w odnośniku 7.

- c) oświadczenie eksperta przyrodniczego dotyczące działek rolnych lub działek przyrodniczych zadeklarowanych we wniosku o przyznanie pierwszej płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej w ramach wariantów interwencji wymienionych w § 3 pkt 1 i 2 rozporządzenia:
- o stwierdzeniu występowania siedliska przyrodniczego lub siedliska lęgowego ptaków objętych płatnościami rolno-środowiskowo-klimatycznymi w ramach danego wariantu na tych działkach rolnych lub działkach przyrodniczych:
    - w wyniku przeprowadzonej inwentaryzacji, która stanowi podstawę do sporządzenia dokumentacji przyrodniczej, lub
    - na podstawie przebiegu granic warstw cyfrowych GIOŚ – w przypadku wariantów wymienionych w § 3 pkt 1 lit. i lub pkt 2 lit. i rozporządzenia – w zakresie ochrony siedlisk lęgowych dubelta – lub § 3 pkt 1 lit. j lub pkt 2 lit. j rozporządzenia, lub
    - (uchylone),
    - na podstawie przebiegu granic warstw cyfrowych GDOŚ, lub
    - na podstawie informacji o zobowiązaniu rolno-środowiskowo-klimatycznym PROW w ramach Pakietu 5. Cenne siedliska poza obszarami Natura 2000 w zakresie tożsamyh siedlisk przyrodniczych, które było realizowane na tych działkach rolnych lub działkach przyrodniczych, a którego realizacja zakończyła się w dniu 14 marca roku, w którym został złożony wniosek o przyznanie pierwszej płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej w ramach danego wariantu – zawierające informację, że typ siedliska przyrodniczego występujący na tych działkach rolnych lub działkach przyrodniczych jest taki, jaki występował na tych działkach w czasie realizacji tego zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego PROW,
  - o braku potrzeby sporządzenia dokumentacji przyrodniczej w ramach danego zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego ze względu na wystąpienie okoliczności, o których mowa w § 5 ust. 2 rozporządzenia,
  - o tym, że wymogi realizowanego wariantu różnią się od działań ochronnych obligatoryjnych lub fakultatywnych określonych w planie ochrony albo w planie zadań ochronnych ustanowionych dla danego obszaru Natura 2000 w ich brzmieniu obowiązującym w dniu 15 marca pierwszego roku realizacji zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego lub są z nimi sprzeczne albo

nie różnią się od tych działań lub nie są z nimi sprzeczne – w przypadku wariantów interwencji wymienionej w § 3 pkt 1 rozporządzenia,

d) oświadczenie doradcy rolnośrodowiskowego dotyczące działek rolnych zadeklarowanych we wniosku o przyznanie pierwszej płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej w ramach interwencji wymienionej w § 3 pkt 3 rozporządzenia, że:

- cała działka rolna, do której rolnik ubiega się o przyznanie płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej w ramach tej interwencji, znajduje się poza:
  - granicami warstw cyfrowych GIOŚ lub granicami warstw cyfrowych GDOŚ,
  - (uchylone),
- wymogi realizowanego zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego różnią się od działań ochronnych obligatoryjnych lub fakultatywnych określonych w planie ochrony albo w planie zadań ochronnych ustanowionych dla danego obszaru Natura 2000 w ich brzmieniu obowiązującym w dniu 15 marca pierwszego roku realizacji tego zobowiązania lub są z nimi sprzeczne albo nie różnią się od tych działań lub nie są z nimi sprzeczne;

2) szkic gospodarstwa z:

- a) naniesionymi na niego oznaczeniami poszczególnych działek rolnych lub działek przyrodniczych, na których mają być realizowane interwencje lub warianty interwencji,
- b) zaznaczonymi na nim wszystkimi miejscami na działce rolnej, w których są zasadzone poszczególne drzewa odmian wymienionych w ust. 2 załącznika nr 4 do rozporządzenia lub odmian tradycyjnie uprawianych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej przed 1950 r. – w przypadku interwencji wymienionej w § 3 pkt 4 rozporządzenia,
- c) zaznaczonymi częściami działki rolnej lub działki przyrodniczej, które mają pozostać nieskoszone w poszczególnych latach – w przypadku wariantów interwencji wymienionych w § 3 pkt 1 i 2 rozporządzenia, interwencji wymienionej w § 3 pkt 3 rozporządzenia lub wariantu wymienionego w § 3 pkt 7 lit. a rozporządzenia,
- d) zaznaczonymi istniejącymi w obrębie wieloletniego pasa kwietnego drzewami i krzewami podlegającymi obowiązkowi zachowania w ramach wariantu wymienionego w § 3 pkt 7 lit. a rozporządzenia.

3. (uchylony).

WYKAZ UPRAW, GRUP UPRAW, GATUNKÓW I ODMIAN ROŚLIN, GATUNKÓW PTAKÓW,
SIEDLISK PRZYRODNICZYCH ORAZ RAS ZWIERZĄT OBJĘTYCH PŁATNOŚCIĄ
ROLNO-ŚRODOWISKOWO-KLIMATYCZNĄ

1. Interwencje wymienione w § 3 pkt 1 i 2 rozporządzenia:

- 1) ochrona cennych siedlisk przyrodniczych – typy siedlisk przyrodniczych:
  - a) warianty wymienione w § 3 pkt 1 lit. a oraz pkt 2 lit. a rozporządzenia obejmują zbiorowiska związku Molinion oraz nawiązujące do nich, na których udokumentowana zostanie obecność gatunków wskaźnikowych, zgodnie z metodyką, o której mowa w § 5 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia, to jest siedliska: 6410 Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe oraz siedliska nawiązujące do wymienionego powyżej,
  - b) warianty wymienione w § 3 pkt 1 lit. b oraz pkt 2 lit. b rozporządzenia obejmują zbiorowiska ze związku Cnidion, zespół Sanguisorbo-Silaetum, zbiorowiska klas Asteretea tripolium i Thero-Salicornietea, zespół Potentillo-Festucetum i Scirpetum maritimi oraz nawiązujące do nich, na których udokumentowana zostanie obecność gatunków wskaźnikowych, zgodnie z metodyką, o której mowa w § 5 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia, to jest siedliska: 6440 Łąki selernicowe, 1330 Solniska nadmorskie, 1310 Śródładowe błotniste solniska z solirodem, 1340 Śródładowe słone łąki, pastwiska i szuwary oraz siedliska nawiązujące do wymienionych powyżej,
  - c) warianty wymienione w § 3 pkt 1 lit. c oraz pkt 2 lit. c rozporządzenia obejmują: zbiorowiska klas Festuco-Brometea, Koelerio glaucae-Corynephoretea canescentis, Nardo-Callunetea, Violetea calaminariae, zbiorowiska okrajkowe z klasy Trifolio-Geranietea oraz zbiorowiska nawiązujące do wymienionych jednostek, na których udokumentowana zostanie obecność gatunków wskaźnikowych, zgodnie z metodyką, o której mowa w § 5 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia, to jest siedliska: 6120 ciepłolubne śródładowe murawy napiaskowe, 6210 murawy kserotermiczne, 6230 murawy bliźniczkowe, 6130 murawy galmanowe, 2330 wydmy śródładowe z murawami napiaskowymi, 5130 formacje z jałowcem pospolitym na wrzosowiskach lub nawapiennych murawach, 4010 wilgotne wrzosowiska z wrzoścem bagiennym, 4030 suche wrzosowiska, murawy zawciągowe oraz siedliska nawiązujące do wymienionych powyżej,

⁸³⁾ Ze zmianami wprowadzonymi przez § 1 pkt 23 rozporządzenia, o którym mowa w odnośniku 4, oraz przez § 1 pkt 12 rozporządzenia, o którym mowa w odnośniku 7.

- d) warianty wymienione w § 3 pkt 1 lit. d oraz pkt 2 lit. d rozporządzenia obejmują zbiorowiska związku Calthion oraz nawiązujące do nich zbiorowiska, na których udokumentowana zostanie obecność gatunków wskaźnikowych, zgodnie z metodyką, o której mowa w § 5 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia, z wyłączeniem zbiorowisk kadłubowych,
  - e) warianty wymienione w § 3 pkt 1 lit. e oraz pkt 2 lit. e rozporządzenia obejmują bogate gatunkowo zbiorowiska związków Arrhenatherion Cynosurion i Polygono-Trisetion oraz zbiorowiska nawiązujące do wymienionych jednostek fitooscjologicznych, na których udokumentowana zostanie obecność gatunków wskaźnikowych, zgodnie z metodyką, o której mowa w § 5 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia, to jest siedliska: 6510 niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie, 6520 górskie łąki konietlicowe użytkowane ekstensywnie oraz siedliska nawiązujące do wymienionych powyżej,
  - f) warianty wymienione w § 3 pkt 1 lit. f oraz g i pkt 2 lit. f oraz g rozporządzenia obejmują: zbiorowiska klas Scheuzerio-Caricetea nigrae, Oxycocco-Sphagnetea, wybrane zbiorowiska związku Magnocaricion (*Caricetum buxbaumii*, *Cladietum marisci*), *Cratoneurion commutati*, *Rhynchosporion* oraz zbiorowiska nawiązujące do wymienionych jednostek, na których udokumentowana zostanie obecność gatunków wskaźnikowych, zgodnie z metodyką, o której mowa w § 5 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia, to jest siedliska: 7110 torfowiska wysokie z roślinnością torfotwórczą (żywe), 7120 torfowiska wysokie zdegradowane, ale zdolne do naturalnej i stymulowanej regeneracji, 7140 torfowiska przejściowe i trzęsawiska, 7150 obniżenia na podłożu torfowym, 7210 torfowiska nakredowe, 7230 górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk, 7220 źródliska wapienne oraz siedliska nawiązujące do wymienionych powyżej i inne mszyste zbiorowiska wielkoturzycowe;
- 2) warianty wymienione w § 3 pkt 1 lit. h–k oraz pkt 2 lit. h–k rozporządzenia obejmują następujące gatunki:
- a) rycyk (*Limosa limosa*),
  - b) kszczyk (*Gallinago gallinago*),
  - c) krwawodziób (*Tringa totanus*),
  - d) czajka (*Vanellus vanellus*),
  - e) dubelt (*Gallinago media*),

- f) kulik wielki (*Numenius arquata*),
- g) wodniczka (*Acrocephalus paludicola*),
- h) derkacz (*Crex crex*).

2. Interwencja wymieniona w § 3 pkt 4 rozporządzenia obejmuje następujące gatunki drzew owocowych:

Gatunek	Odmiana
Jabłonie	<p>Ananas Berżenicki, Anis, Antonówka Półtorafuntowa (Antonówka Śmietankowa, Antonówka Biała, Śmietankowe, Antonówka Zwykła), Arkad Zimowy, Babuszkino, Bankroft, Beforest, Berlepsch, Berner Rosen (Różanka Berneńska), Bismark (Jabłko Bismarka), Blutroter Kardinal, Boiken, Boskoop, Brzęczka, Bukówka, Calville Blanc d'Hiver, Carpentin Cellini, Cesarz Aleksander (Aporta), Cesarz Wilhelm, Charłamowska, Cox's Pomona, Cukrówka Litewska (Białe Słodkie), Cyganka, Cytrynowka, Czarnodrzewne, Czarnoguz, Deans' Codlin, Dr. Oldenburg, Fameuse, Fiessers Erstling, Filippa, Freiherr von Hausen, Gaskońskie Szkarłatne, Gewürzluiken, Glogierówka (Pepinka Litewska), Gloria Mundi, Gołąbek Nathusiusa, Grafsztynek Czerwony, Grafsztynek Inflancki, Grafsztynek Prawdziwy, Grahama Jubileuszowe, Grochówka (Bohnafel), Gruchoty, Jakub Lebel, James Grieve, Jonathan, Kalwila Aderslebeńska, Kalwila Czerwona Jesienna, Kalwila Letnia Fraasa, Kandil Sinap, Kantówka Gdańska, Kardynalskie (Kardynalskie Płomieniste), Koksa Pomarańczowa (Cox's Orange Pippin), Korobówka, Kosztela (Kosztylka), Kronselska (Jaśnie Pańskie), Królowa, Krótkonóżka Królewska, Krzywonóżka Reńska, Książę Albert, Książę Albrecht Pruski, Książęca, Kuzynek Buraczek (Kuzynek Czerwony), Landsberska (Reneta Landsberska), Lord Lambourne, Luiken, Malinowa Oberlandzka, Manks Küchenapfel, Niezrównane Peasgooda, Montwiłłowka, Oliwka Czerwona, Oliwka Inflancka (Papierówka Słodka), Ontario, Panieńskie (Czeskie Panieńskie), Pepina Galloway, Pepina Linneusza, Pepina Parkera, Pepina Ribstona, Piękna z Barnaku, Piękna z Boskoop, Piękna z Herrnhut, Piękna z Rept, Pitmaston Pineapple, Rajewskie, Rarytas Śląski, Reders Goldrenette, Reneta Ananasowa, Reneta Baumana, Reneta Blenheimska, Reneta Brownlees, Reneta Gwiazdkowa, Reneta Harberta, Reneta Kanadyjska, Reneta</p>

Gatunek	Odmiana
	Karmelicka, Reneta Kasselska, Reneta Kulona, Reneta Muszkatołowa (Muskatka), Reneta Orleańska, Reneta Sudecka, Reneta Szampańska, Reneta Szara, Reneta Żłota (Królowa Renet), Reneta Zuccalmaglio, Roter Trier'scher Weinapfel, Różanka Polska, Różanka Wirgińska, Ryszard Żółty, Schieblers Taubenapfel, Signe Tillisch, St. Edmunds Russet, Starking, Strumiłówka, Suislepper, Sztetyna Czerwona, Sztetyna Zielona, Tiefblüte, Titówka, Truskawkowe Nietschnera, Wealthy, Weisse Winter Tafetapfel, Weisskante, Węgierczyk, Żłotka Kwidzyńska, Żłota Szlachetna, Zorza, Żeleźniak (Żelazne Jabłko).
Grusze	Amanlisa, Bera Biała, Bera Boska (Kaiser Alexander, Apremontka), Bera Diela, Bera Liońska, Bergamota Letnia, Bergamota Złocista, Bergamota Żółta, Bera Szara, Bera Ulmska, Bergamota Czerwona Jesienna, Bojka, Bonkreta Williamsa (Bera Świętomichalska), Cytrynowka, Diuszesa Wczesna, Dobra Ludwika, Dobra Szara, Dr Jules Guyot, Dziekanka Jesienna, Dziekanka Lipcowa, Flamandka (Topka Pękata), Jakubówka, Józefinka, Kalebasa Płocka, Klapsa (Faworytka), Komisówka, Konferencja, Kongresówka, Koźlarka Stuttgarcka, Król Sobieski, Królowna, Krzywka, Księżna Elza, Lipcówka Kolorowa, Marguerite Marillat, Nagewitzbirne, Napoleonka, Oliwierka, Panienska, Paryżanka, Patawinka, Patten, Petersbirne, Proboszczówka (Plebanka), Pstrągówka Jesienna, Pstrągówka Zimowa, Salisbury Princesse (Marianne), Solanka, Szarnea, Tongrówka (Beurré Durondeau), Urbanistka, Wczesna z Trevoux (Trewinka), Winiówka Francuska, Żyfardka.
Czereśnie	Bładoróżowa, Büttnera Czerwona (Poznańska), Czarna Późna, Czarna Późna z Turwi, Dönissena Żółta, Fromma Czarna, Germersdorfska, Gubińska Czarna, Hedelfińska, Kanarkowa, Kassina, Kunzego, Lotka Trzebnicka, Przybrodzka, Różowa Wielka (Miodówka), Schneidera Późna (Kasztany, Kasztanioki, Kozerska), Sercówka Nieszawska, Wczesna Riversa, Wolska.
Wiśnie	Gubeńska Czerecha (Gubeńska), Hiszpanka, Hortensja, Książęca, Kerezer, Minister Podbielski, Nadwiślanka, Ostheimska, Pożóg 29, Sokówka Nowotomyska, Szklanka Polska, Szklanka Wielka, Wczesna Ludwika, wiśnie odroślowe lokalne, Włoszakowice, Wróble, Włodzimierska, Wołyńska.

Gatunek	Odmiana
Śliwy	Anna Späth, Biała Śliwa (Węgierka Biała), Brzoskwiniowa, Damacha, Fryga, Kirka, Królowa Wiktoria, Lowanka, Lubaszka, Mirabelka Flotowa, Mirabelka z Nancy, Opal, Renkloda Althana, Renkloda Ulena, Renkloda Zielona, Ruth Gerstetter, Węgierka Łowicka, Węgierka Wczesna, Węgierka Zwykła.

3. Interwencja wymieniona w § 3 pkt 5 rozporządzenia obejmuje następujące gatunki roślin:

1) gatunki roślin rolniczych:

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Roślina jednoroczna, dwuletnia lub bylina
Rośliny zbożowe			
1	Owies szorstki (syn. owies owsik)	<i>Avena strigosa</i> Schreb.	roślina jednoroczna
2	Proso zwyczajne	<i>Panicum miliaceum</i> L.	roślina jednoroczna
3	Pszenica twarda	<i>Triticum turgidum</i> L. subsp. <i>durum</i> (Desf.) van Slageren	roślina jednoroczna
Rośliny oleiste i włókniste			
1	Gorzycza sarepska	<i>Brassica juncea</i> L. Czern.	roślina jednoroczna
2	Kminek zwyczajny	<i>Carum carvi</i> L.	roślina dwuletnia
3	Len zwyczajny – włóknisty	<i>Linum usitatissimum</i> L.	roślina jednoroczna
4	Mak	<i>Papaver somniferum</i> L.	roślina jednoroczna
5	Rzepak	<i>Brassica rapa</i> L. var. <i>silvestris</i> Lam. Briggs	roślina jednoroczna oraz roślina dwuletnia
Rośliny pastewne			
Bobowate – <i>Fabaceae</i> (<i>Leguminosae</i>)			
1	Esparceta siewna	<i>Onobrychis viciifolia</i> Scop.	bylina
2	Komonica zwyczajna	<i>Lotus corniculatus</i> L.	bylina

3	Koniczyna białoróżowa (syn. koniczyna szwedzka)	<i>Trifolium hybridum</i> L.	bylina
4	Koniczyna perska	<i>Trifolium resupinatum</i> L.	bylina
5	Lucerna chmielowa	<i>Medicago lupulina</i> L.	roślina jednoroczna
Wiechlinowate – <i>Poaceae</i> (<i>Gramineae</i>)			
1	Kostrzewa nitkowata	<i>Festuca filiformis</i> Pourr.	bylina
2	Kostrzewa owcza	<i>Festuca ovina</i> L.	bylina
3	Mietlica pospolita	<i>Agrostis capillaris</i> L.	bylina
4	Mietlica psia	<i>Agrostis canina</i> L.	bylina
5	Mietlica rozłogowa	<i>Agrostis stolonifera</i> L.	bylina
6	Rajgras wyniosły (syn. rajgras francuski)	<i>Arrhenatherum elatius</i> L. P. Beauv. ex J. Presl & C. Presl	bylina
7	Tymotka kolankowata	<i>Phleum nodosum</i> L.	bylina
8	Wiechlina błotna	<i>Poa palustris</i> L.	bylina
9	Wiechlina gajowa	<i>Poa nemoralis</i> L.	bylina
10	Wiechlina zwyczajna	<i>Poa trivialis</i> L.	bylina
11	Wyczyniec łąkowy	<i>Alopecurus pratensis</i> L.	bylina
Inne gatunki			
1	Brukiew	<i>Brassica napus</i> L. var. <i>napobrassica</i> (L.) Rchb.	roślina dwuletnia
2	Kapusta pastewna	<i>Brassica oleracea</i> L. convar. <i>acephala</i> (DC.) Alef. var. <i>medullosa</i> Thell. + var. <i>viridis</i> L.	roślina dwuletnia

2) gatunki rzadko uprawianych roślin rolniczych i warzywnych:

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Roślina jednoroczna, dwuletnia lub bylina
1	Pszenica płaskurka	<i>Triticum diccocum</i> Schrank ex Schubl.	roślina jednoroczna
2	Pszenica samopsza	<i>Triticum monococcum</i> L.	roślina jednoroczna
3	Żyto krzyca	<i>Secale cereale</i> var. <i>multicaule</i> Metzg. ex Alef.	roślina dwuletnia
4	Lnianka siewna (Inicznik siewny)	<i>Camelina sativa</i> (L.) Crantz	roślina jednoroczna
5	Nostrzyk biały	<i>Melilotus albus</i> Medik.	roślina jednoroczna oraz roślina dwuletnia
5a	Nostrzyk żółty (lekarski)	<i>Melilotus officinalis</i> (L.) Pall.	roślina jednoroczna oraz roślina dwuletnia
6	Przelot pospolity	<i>Anthylis vulneraria</i> L.	roślina dwuletnia
7	Komonica błotna	<i>Lotus uliginosus</i> Schkuhr	bylina
8	Gryka tatarska	<i>Fagopyrum tataricum</i> L. Gaertn.	roślina jednoroczna
9	Lędzwan siewny	<i>Lathyrus sativus</i> L.	roślina jednoroczna
10	Soczewica jadalna	<i>Lens culinaris</i> Medik.	roślina jednoroczna
11	Pasternak zwyczajny	<i>Pastinaca sativa</i> L.	roślina dwuletnia
12	Sałata łodygowa (głębiki krakowskie)	<i>Lactuca sativa</i> var. <i>Angustana</i>	roślina jednoroczna

3) gatunki rzadko uprawianych roślin zielarskich:

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Roślina jednoroczna, dwuletnia lub bylina
1	Bukwica zwyczajna	<i>Betonica officinalis</i> L., syn. <i>Stachys officinalis</i> L.	bylina
2	Centuria pospolita (tysiącznik)	<i>Centaurium erythraea</i> Rafn.	roślina jednoroczna lub dwuletnia
3	Czosnek niedźwiedzi	<i>Allium ursinum</i> L.	bylina
4	Fiołek trójbarwny	<i>Viola tricolor</i> L.	roślina jednoroczna lub dwuletnia
5	Goryczka żółta	<i>Gentiana lutea</i> L.	bylina
6	Pierwiosnka lekarska	<i>Primula veris</i> L.	bylina
7	Różeniec górski	<i>Rhodiola rosea</i> L.	bylina
8	Turówka leśna	<i>Hierochloë australis</i> (Schrad.) Roem. & Schult.	bylina
9	Turówka wonna	<i>Hierochloë odorata</i> (L.) P. Beauv.	bylina
10	Wiązówka bulwkowa	<i>Filipendula vulgaris</i> (Moench)	bylina
11	Arnika góraska	<i>Arnica montana</i> L.	bylina
12	Arcydzięgiel (dzięgiel) litwor	<i>Angelica archangelica</i> L. (<i>Archangelica officinalis</i> Hoffm.)	roślina dwuletnia

4. Interwencja wymieniona w § 3 pkt 6 rozporządzenia obejmuje następujące gatunki zwierząt:

Gatunek	Rasa
Bydło domowe (<i>Bos taurus</i>)	Bydło rasy polskiej czerwonej, bydło rasy białogrzbietej, bydło rasy polskiej czerwono-białej, bydło rasy polskiej czarno-białej.
Konie domowe (<i>Equus caballus</i>)	Koniki polskie, konie huculskie, konie małopolskie, konie śląskie, konie wielkopolskie, konie zimnokrwiste w typie sokólskim, konie zimnokrwiste w typie sztumskim.
Owce domowe (<i>Ovis aries</i>)	Owce rasy wrzosówka, owce rasy świniarka, owce olkuskie, polskie owce górskie odmiany barwnej, owce rasy merynos odmiany barwnej, owce uhruskie, owce wielkopolskie, owce żelaźnieńskie, owce rasy korideil (corriedale), owce kamienieckie, owce pomorskie, owce rasy cakiel podhalański, owce rasy merynos polski w starym typie, czarnogłówka, polskie owce pogórza, polska owca górka, białogłowa owca mięsna.
Świnie (<i>Sus scrofa</i>)	Świnie rasy puławskiej, świnie rasy złotnickiej białej, świnie rasy złotnickiej pstrej.
Kozy domowe (<i>Capra hircus</i>)	koza karpacka, koza kazimierzowska, koza sandomierska.

5. Interwencja wymieniona w § 3 pkt 7 rozporządzenia obejmuje następujące gatunki i odmiany roślin:

- 1) wariant wymieniony w § 3 pkt 7 lit. a rozporządzenia – wykaz gatunków roślin do wyboru do mieszanek:

Lp.	Gatunek rośliny	Forma życiowa			Kategoria użytkowa/Gatunki		
		Jednoroczna	Dwuletnia	Wieloletnia	Uprawna	Dziko rosnąca	Trawy
1	Babka lancetowata <i>Plantago lanceolata</i>			x	x		
2	Babka zwyczajna <i>Plantago major</i>			x		x	

3	Barszcz zwyczajny <i>Heracleum sphondylium</i>			X		X	
4	Bniec biały <i>Melandrium album</i>	X	X	X		X	
5	Bniec czerwony <i>Melandrium - rubrum</i>	X	X	X		X	
6	Bodziszek czerwony <i>Geranium sanguineum</i>			X		X	
7	Bodziszek łąkowy <i>Geranium pratense</i>			X		X	
8	Bylica piołun <i>Artemisia absinthium</i>			X		X	
9	Bylica <i>Artemisia vulgaris</i>			X		X	
10	Bukwica lekarska <i>Betonica officinalis</i>			X		X	
11	Chaber bławatek <i>Centaurea cyanus</i>	X				X	
12	Chaber driakiewnik <i>Centaurea scabiosa</i>			X		X	
13	Chaber łąkowy <i>Centaurea jacea</i>			X		X	
14	Chaber nadreński <i>Centaurea stoebe</i>		X	X		X	
15	Cieciorka pstra (Topornica pstra) <i>Coronilla varia (Securigera varia)</i>			X		X	
16	Cykoria podróżnik <i>Cichorium intybus</i>			X		X	
17	Czarnuszka siewna <i>Nigella sativa</i>	X			X		
18	Czosnek winnicowy <i>Allium vineale</i>			X		X	

19	Czosnek zielonawy <i>Allium oleraceum</i>			x		x	
20	Czosnek szczypiorek <i>Allium schoenoprasum</i>		x		x		
21	Dziewanna drobnokwiatowa; Dziewanna firletkowa <i>Verbascum thapsus Verbascum lychnitis</i> i inne dziewanny		x			x	
22	Dziewanna pospolita <i>Verbascum nigrum</i>		x			x	
23	Dziewanna wielkokwiatowa <i>Verbascum densiflorum</i>		x			x	
24	Dziurawiec zwyczajny <i>Hypericum perforatum</i>			x		x	
25	Dzwonek rozpierchły <i>Campanula patula</i>			x		x	
26	Dzwonek skupiony <i>Campanula glomerata</i>			x		x	
27	Facelia błękitna <i>Phacelia tanacetifolia</i>	x			x		
28	Fiołek trójbarwny <i>Viola tricolor</i>	x	x			x	
29	Firletka poszarpana <i>Lychnis flos-cuculi</i>			x		x	
30	Głowienka pospolita <i>Prunella vulgaris</i>		x	x		x	
31	Gorzycza biała <i>Sinapis alba</i>	x			x		
32	Goździk katruzek <i>Dianthus carthusianorum</i>			x		x	
33	Groszek bulwiasty <i>Lathyrus tuberosus</i>			x		x	
34	Groszek łąkowy <i>Lathyrus pratensis</i>		x	x		x	

35	Gryka zwyczajna <i>Fagopyrum esculentum</i>	x			x		
36	Hyzop lekarski <i>Hyssopus officinalis</i>			x		x	
37	Jasnota różowa <i>Lamium amplexicaule</i>	x				x	
38	Jasnota purpurowa <i>Lamium purpureum</i>	x				x	
39	Jasnota plamista <i>Lamium maculatum</i>		x	x		x	
40	Jasieniec piaskowy <i>Jasione montana</i>	x	x	x		x	
41	Jastrun właściwy <i>Leucanthemum vulgare</i>			x		x	
42	Kąkol polny <i>Agrostemma githago</i>	x				x	
43	Kminek zwyczajny <i>Carum carvi</i>		x			x	
44	Kocimiętka właściwa <i>Nepeta cataria</i>			x		x	
45	Kolendra siewna <i>Coriandrum sativum</i>	x			x		
46	Komonica zwyczajna <i>Lotus corniculatus</i>			x	x		
47	Koniczyna biała <i>Trifolium repens</i>			x	x		
48	Koniczyna krwistoczerwona <i>Trifolium incarnatum</i>	x	x		x		
49	Koniczyna łąkowa <i>Trifolium pratense</i>			x	x		
50	Koniczyna polna <i>Trifolium arvense</i>	x	x			x	

51	Koper ogrodowy <i>Anethum graveoloens</i>	x			x		
52	Kostrzewa czerwona <i>Festuca rubra</i>			x			x
53	Kostrzewa łąkowa <i>Festuca pratensis</i>			x			x
54	Kostrzewa owcza <i>Festuca ovina</i>			x			x
55	Kozibród łąkowy <i>Tragopogon pratensis</i>		x			x	
56	Krwawnica pospolita <i>Lythrum salicaria</i>			x		x	
57	Krwawnik pospolity <i>Achillea millefolium</i>			x		x	
58	Krwiściąg mniejszy <i>Sanguisorba minor</i>			x		x	
59	Krwiściąg lekarski <i>Sanguisorba officinalis</i>		x	x		x	
60	Kuklik zwisty <i>Geum rivale</i>		x	x		x	
61	Kupkówka pospolita <i>Dactylis glomerata</i>			x			x
62	Lebiodka pospolita <i>Origanum vulgare</i>			x		x	
63	Lepnica rozdęta <i>Silene vulgaris</i>			x		x	
64	Lnica pospolita <i>Linaria vulgaris</i>			x		x	
65	Lnicznik siewny <i>Camelina sativa</i>	x			x		
66	Lucerna nerkowata (Lucerna chmielowa) <i>Medicago lupulina</i>	x			x		
67	Lucerna siewna <i>Medicago sativa</i>			x	x		

68	Łubin żółty <i>Lupinus luteus</i>	x			x		
69	Macierzanka piaskowa <i>Thymus serpyllum</i>			x		x	
70	Macierzanka zwyczajna <i>Thymus pulegioides</i>			x		x	
71	Mak piaskowy <i>Papaver argemone</i>	x				x	
72	Mak wątpliwy <i>Papaver dubium</i>	x				x	
73	Mak polny <i>Papaver rhoeas</i>	x				x	
74	Marchew zwyczajna (dzika) <i>Daucus carota</i> subsp. <i>carota</i>		x			x	
74a	Marzymięta grzebieniasta (orzężona) <i>Elsholtzia ciliata</i>	x				x	
75	Mierznica czarna <i>Ballota nigra</i>			x		x	
76	Mniszek pospolity <i>Taraxacum officinale</i> agg.			x		x	
77	Mydlnica lekarska <i>Saponaria officinalis</i>			x		x	
78	Nagietek lekarski <i>Calendula officinalis</i>	x			x		
79	Nostrzyk biały <i>Melilotus albus</i>	x	x			x	
80	Nostrzyk żółty <i>Melilotus officinalis</i>	x	x			x	
81	Ogórecznik lekarski <i>Borago officinalis</i>	x			x		
82	Oman łąkowy <i>Inula britannica</i>		x	x		x	
83	Pasternak zwyczajny <i>Pastinaca sativa</i>		x			x	
84	Podbiał pospolity <i>Tussilago farfara</i>			x		x	
85	Prawoślaz lekarski <i>Althaea officinalis</i>			x		x	

86	Przelot pospolity <i>Anthyllis vulneraria</i>			x		x	
87	Przytulia biała <i>Galium album</i>			x		x	
88	Przytulia właściwa <i>Galium verum</i>			x		x	
89	Rumian polny <i>Anthemis arvensis</i>	x				x	
90	Rumianek pospolity <i>Matricaria chamomilla</i> (<i>Chamomilla recutita</i>)	x				x	
91	Rzepik pospolity <i>Agrimonia eupatoria</i>			x		x	
92	Rzeżucha łąkowa <i>Cardamine pratensis</i>		x	x		x	
92a	Rzodkiew oleista <i>Raphanus sativus</i> var. <i>oleiformis</i>	x	x		x		
93	Sadziec konopiasty <i>Eupatorium cannabinum</i>			x		x	
93a	Serdecznik pospolity <i>Leonurus cardiaca</i>			x		x	
94	Słonecznik zwyczajny <i>Helianthus annuus</i>	x			x		
95	Smółka pospolita <i>Viscaria vulgaris</i>			x		x	
96	Sparceta siewna <i>Onobrychis viciifolia</i>			x	x		
97	Szałwia lekarska <i>Salvia officinalis</i>			x	x		
98	Szałwia łąkowa <i>Salvia pratensis</i>			x		x	
99	Szczaw polny <i>Rumex acetosella</i>			x		x	

100	Szczaw zwyczajny <i>Rumex acetosa</i>			x		x	
101	Śláz dziki <i>Malva sylvestris</i>		x	x		x	
102	Śláz zygmarek <i>Malva alcea</i>			x		x	
102a	Ślázówka turyngska <i>Lavatera thuringiaca</i>			x	x	x	
103	Świerzbnica polna <i>Knautia arvensis</i>			x		x	
104	Trędownik bulwiasty <i>Scrophularia nodosa</i>			x		x	
105	Trybula ogrodowa <i>Anthriscus cerefolium</i>	x				x	
106	Wiązówka błotna <i>Filipendula ulmaria</i>			x		x	
107	Wiązówka bulwkowa <i>Filipendula vulgaris</i>		x	x		x	
108	Wiechlina łąkowa <i>Poa pratensis</i>			x			x
108a	Wierzbówka kiprzyca <i>Epilobium angustifolium</i>			x		x	
109	Wiesiołek dwuletni <i>Oenothera biennis</i> s.l.		x			x	
110	Wrotycz pospolity <i>Tanacetum vulgare</i>			x		x	
111	Wyczyniec łąkowy <i>Alopecurus pratensis</i>			x			x
111a	Wyka kosmata <i>Vicia villosa</i>	x	x			x	
112	Wyka siewna <i>Vicia sativa</i>	x			x		
113	Wyka drobnokwiatowa <i>Vicia hirsuta</i>	x				x	
114	Wyka płotowa <i>Vicia sepium</i>		x	x		x	
115	Złocień polny <i>Chrysanthemum (Glebionis) segetum</i>	x				x	

116	Żmijowiec zwyczajny <i>Echium vulgare</i>			x		x	
117	Żywokost lekarski <i>Symphytum officinale</i>			x		x	

2) wariant wymieniony w § 3 pkt 7 lit. b rozporządzenia:

a) gatunki roślin zielarskich:

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Roślina jednoroczna, dwuletnia lub bylina
1	Anyż (biedrzynek anyż)	<i>Pimpinella anisum</i> L.	roślina jednoroczna
2	Arcydzięgiel litwor	<i>Angelica archangelica</i> L. (<i>Archangelica officinalis</i> Hoffm.)	roślina dwuletnia
3	Arnika łąkowa	<i>Arnica chamissonis</i> Less.	bylina
4	Babka lancetowata	<i>Plantago lanceolata</i> L.	bylina
5	Babka płesznik	<i>Plantago psyllium</i> L.	roślina jednoroczna
6	Bazylika pospolita	<i>Ocimum basilicum</i> L.	roślina jednoroczna
7	Bluszcz kurdybanek	<i>Glechoma hederacea</i> L.	bylina
8	Bukwica zwyczajna	<i>Betonica officinalis</i> L.	bylina
9	Bylica piołun	<i>Artemisia absinthium</i> L.	bylina
10	Bylica estragon	<i>Artemisia dracunculus</i> L.	bylina
11	Centuria pospolita (tysiącznik)	<i>Centaurium erythraea</i> Rafn.	roślina jednoroczna lub dwuletnia
12	Czarnuszka siewna	<i>Nigella sativa</i> L.	roślina jednoroczna
13	Cząber górski	<i>Satureja montana</i> L.	bylina
14	Cząber ogrodowy	<i>Satureja hortensis</i> L.	roślina jednoroczna
15	Czosnek niedźwiedzi	<i>Allium ursinum</i> L.	bylina
16	Drapacz lekarski	<i>Cnicus benedictus</i> L.	roślina jednoroczna
17	Dziewanna wielkokwiatowa	<i>Verbascum thapsiforme</i> Schrad.	roślina dwuletnia
18	Dziurawiec zwyczajny	<i>Hypericum perforatum</i> L.	bylina

19	Fiołek trójbarwny	<i>Viola tricolor</i> L.	roślina jednoroczna lub dwuletnia
20	Glistnik jaskółcze ziele	<i>Chelidonium majus</i> L.	bylina
21	Goryczka żółta	<i>Gentiana lutea</i> L.	bylina
22	Hyzop lekarski	<i>Hyssopus officinalis</i> L.	bylina
23	Jeżówka purpurowa	<i>Echinacea purpurea</i> (L.) Moench	bylina
24	Kocimiętka właściwa (K. cytrynowa)	<i>Nepeta cataria</i> L. (N. <i>cataria</i> L. var. <i>citriodora</i>)	bylina
25	Kolendra siewna	<i>Coriandrum sativum</i> L.	roślina jednoroczna
26	Kozłek lekarski	<i>Valeriana officinalis</i> L.	bylina
27	Krwawnik pospolity	<i>Achillea millefolium</i> L.	bylina
28	Krwiściąg mniejszy	<i>Sanguisorba minor</i> Scop.	bylina
29	Kuklik pospolity	<i>Geum urbanum</i> L.	bylina
30	Kuklik zwisty	<i>Geum rivale</i> L.	bylina
31	Lebiodka pospolita	<i>Origanum vulgare</i> L.	bylina
32	Lnianka (lnica) pospolita	<i>Linaria vulgaris</i> Mill.	bylina
33	Lubczyk ogrodowy	<i>Levisticum officinalis</i> L.	bylina
34	Macierzanka zwyczajna	<i>Thymus pulegioides</i> L.	bylina
35	Majeranek ogrodowy	<i>Origanum majorana</i> L.	roślina jednoroczna
36	Malwa czarna	<i>Althaea rosea</i> (L.) Cav. var. <i>nigra</i>)	roślina dwuletnia
37	Marchewnik anyżowy	<i>Myrrhis odorata</i> Scop.	roślina dwuletnia lub bylina
38	Melisa lekarska	<i>Melissa officinalis</i> L.	bylina
39	Mięta kędzierzawa	<i>Mentha spicata</i> L. var. <i>crispa</i>	bylina
40	Mięta pieprzowa	<i>Mentha piperita</i> L.	bylina
41	Mięta zielona	<i>Mentha spicata</i> L.	bylina
42	Nagietek lekarski	<i>Calendula officinalis</i> L.	roślina jednoroczna
43	Nasturecja większa	<i>Tropaeolum majus</i> L.	bylina

44	Nostrzyk żółty (lekarski)	<i>Melilotus officinalis</i> (L.) Pall.	roślina jednoroczna lub dwuletnia
45	Ogórecznik lekarski	<i>Borago officinalis</i> L.	roślina jednoroczna
46	Pierwiosnka lekarska	<i>Primula veris</i> L.	bylina
47	Prawoślaz lekarski	<i>Althaea officinalis</i> L.	bylina
48	Różeniec górski	<i>Rhodiola rosea</i> L.	bylina
49	Rumian szlachetny	<i>Chamaemelum nobile</i> (L.) All. syn. <i>Anthemis nobilis</i> L.	bylina
50	Rumianek pospolity	<i>Chamomilla recutita</i> (L.) Rauch.	roślina jednoroczna
51	Ruta zwyczajna	<i>Ruta graveolens</i> L.	bylina
52	Rutwica lekarska	<i>Galega officinalis</i> L.	bylina
53	Serdecznik pospolity	<i>Leonurus cardiaca</i> L.	bylina
54	Szałwia lekarska	<i>Salvia officinalis</i> L.	bylina
55	Szanta zwyczajna	<i>Marrubium vulgare</i> L.	bylina
56	Śláz dziki	<i>Malva sylvestris</i> L.	roślina dwuletnia lub bylina
57	Trybula ogrodowa	<i>Anthriscus cerefolium</i> Hoffm.	roślina jednoroczna
58	Turówka leśna	<i>Hierochloë australis</i> (Schrad.) Roem. & Schult.	bylina
59	Turówka wonna	<i>Hierochloë odorata</i> (L.) P. Beauv.	bylina
60	Tymianek właściwy	<i>Thymus vulgaris</i> L.	bylina
61	Wiązówka bulwkowa	<i>Filipendula vulgaris</i> Moench	bylina
62	Wiesiołek dwuletni	<i>Oenothera biennis</i> L.	roślina dwuletnia
63	Wiesiołek dziwny	<i>Oenothera paradoxa</i> Hudziok	roślina jednoroczna

b) gatunki roślin warzywnych:

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Roślina jednoroczna, dwuletnia lub bylina
1	Bób	<i>Vicia faba</i> L.	roślina jednoroczna
2	Burak	<i>Beta vulgaris</i> L.	roślina dwuletnia
3	Cebula	<i>Allium cepa</i> L.	roślina dwuletnia
4	Cebula siedmiolatka	<i>Allium fistulosum</i> L.	bylina
5	Cukinia	<i>Cucurbita pepo</i> L.	bylina
6	Cykoria liściowa	<i>Cichorium intybus</i> L.	roślina jednoroczna
7	Czosnek	<i>Allium sativa</i> L.	roślina jednoroczna lub dwuletnia
8	Dynia olbrzymia	<i>Cucurbita maxima</i> L.	roślina jednoroczna
9	Dynia piżmowa	<i>Cucurbita pepo</i> L.	roślina jednoroczna
10	Dynia zwyczajna	<i>Cucurbita pepo</i> L.	roślina jednoroczna
11	Endywia	<i>Cichorium endivia</i> L.	roślina jednoroczna lub dwuletnia
12	Fasola wielokwiatowa	<i>Phaseolus coccineus</i> L.	roślina jednoroczna
13	Fasola zwykła	<i>Phaseolus vulgaris</i> L.	roślina jednoroczna
14	Groch siewny	<i>Pisum sativum</i> L. (partim)	roślina jednoroczna
15	Jarmuż	<i>Brassica oleracea</i> L.	roślina dwuletnia
16	Kalafior	<i>Brassica oleracea</i> L.	roślina dwuletnia
17	Kalarepa	<i>Brassica oleracea</i> L.	roślina dwuletnia
18	Kapusta biała	<i>Brassica oleracea</i> L.	roślina dwuletnia
19	Kapusta brukselska	<i>Brassica oleracea</i> L.	roślina dwuletnia

20	Kapusta czerwona	<i>Brassica oleracea</i> L.	roślina dwuletnia
21	Kapusta włoska	<i>Brassica oleracea</i> L.	roślina dwuletnia
22	Koper ogrodowy	<i>Anethum graveolens</i> L.	roślina jednoroczna
23	Marchew jadalna	<i>Daucus carota</i> L.	roślina dwuletnia
24	Ogórek	<i>Cucumis sativus</i> L.	roślina jednoroczna
25	Papryka	<i>Capsicum annuum</i> L.	roślina jednoroczna
26	Pietruszka	<i>Petroselinum crispum</i> (Mill.) Nyman ex. A.W. Hill	roślina dwuletnia
27	Pomidor	<i>Solanum lycopersicum</i> L.	roślina jednoroczna
28	Por	<i>Allium porrum</i> L.	roślina dwuletnia
29	Rokietta siewna / rukola	<i>Eruca sativa</i> Mill.	roślina jednoroczna
30	Roszponka warzywna	<i>Valerianella locusta</i>	roślina jednoroczna lub dwuletnia
31	Rzodkiewka	<i>Raphanus sativus</i> L.	roślina jednoroczna lub dwuletnia
32	Sałata	<i>Lactuca sativa</i> L.	roślina jednoroczna
33	Seler	<i>Apium graveolens</i> L.	roślina dwuletnia
34	Szczypiorek	<i>Allium schoenoprasum</i> L.	bylina
35	Szpinak warzywny	<i>Spinacia oleracea</i> L.	roślina jednoroczna

WYSOKOŚĆ STAWEK PŁATNOŚCI ROLNO-ŚRODOWISKOWO-KLIMATYCZNYCH
DLA POSZCZEGÓLNYCH INTERWENCJI LUB WARIANTÓW W RAMACH INTERWENCJI

Lp.	Interwencja	Wariant	Stawki płatności
1.	1. Ochrona cennych siedlisk i zagrożonych gatunków na obszarach Natura 2000	Ochrona siedlisk przyrodniczych:	
		1.1. Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe	1568 zł/ha
		1.2. Zalewowe łąki selernicowe i słonorośla	1452 zł/ha
		1.3. Murawy	1612 zł/ha
		1.4. Półnaturalne łąki wilgotne	1115 zł/ha
		1.5. Półnaturalne łąki świeże	1497 zł/ha
		Torfowiska:	
		1.6.1 Torfowiska – wymogi kluczowe	912 zł/ha
		1.6.2 Torfowiska – wymogi kluczowe i uzupełniające	1536 zł/ha
		Ochrona siedlisk łągowych ptaków:	
		1.7. Ochrona siedlisk łągowych rzadkich gatunków ptaków siewkowych (rycyk, kszczyk, krwawodziób i czajka)	1055 zł/ha
		1.8. Ochrona siedlisk łągowych dubelta i kulika wielkiego	1347 zł/ha
		1.9. Ochrona siedlisk łągowych wodniczki	1555 zł/ha
1.10. Ochrona siedlisk łągowych derkacza	1055 zł/ha		
2.	2. Ochrona cennych siedlisk i zagrożonych gatunków poza obszarami Natura 2000	Ochrona siedlisk przyrodniczych:	
		2.1. Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe	1568 zł/ha
		2.2. Zalewowe łąki selernicowe i słonorośla	1452 zł/ha
		2.3. Murawy	1612 zł/ha
		2.4. Półnaturalne łąki wilgotne	1115 zł/ha
		2.5. Półnaturalne łąki świeże	1497 zł/ha

Lp.	Interwencja	Wariant	Stawki płatności
		Torfowiska:	
		2.6.1. Torfowiska – wymogi kluczowe	912 zł/ha
		2.6.2. Torfowiska – wymogi kluczowe i uzupełniające	1536 zł/ha
		Ochrona siedlisk lęgowych ptaków:	
		2.7. Ochrona siedlisk lęgowych rzadkich gatunków ptaków siewkowych (rycyk, kszyk, krwawodziób i czajka)	1055 zł/ha
		2.8. Ochrona siedlisk lęgowych dubelta i kulika wielkiego	1347 zł/ha
		2.9. Ochrona siedlisk lęgowych wodniczki	1555 zł/ha
		2.10. Ochrona siedlisk lęgowych derkacza	1055 zł/ha
3.	3. Ekstensywne użytkowanie łąk i pastwisk na obszarach Natura 2000		836 zł/ha
4.	4. Zachowanie sadów tradycyjnych odmian drzew owocowych		2117 zł/ha
5.	5. Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych roślin w rolnictwie	5.1. Uprawa rzadkich gatunków lub odmian roślin	1411 zł/ha
		5.2. Wytwarzanie materiału siewnego rzadkich gatunków lub odmian roślin	1619 zł/ha
6.	6. Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych zwierząt w rolnictwie	6.1.1. Zachowanie lokalnych ras bydła – użytkowanie mleczne	2738 zł/szt.
		6.1.2. Zachowanie lokalnych ras bydła – użytkowanie mięsne	1752 zł/szt.
		6.2.1.1. Zachowanie lokalnych ras koni – samice (konie małopolskie i wielkopolskie)	2669 zł/szt.
		6.2.1.2. Zachowanie lokalnych ras koni – samce (konie małopolskie i wielkopolskie)	5925 zł/szt.
		6.2.2.1. Zachowanie lokalnych ras koni – samice (konie śląskie)	2461 zł/szt.
		6.2.2.2. Zachowanie lokalnych ras koni – samce (konie śląskie)	5275 zł/szt.

Lp.	Interwencja	Wariant	Stawki płatności
		6.2.3.1. Zachowanie lokalnych ras koni – samice (koniki polskie i konie huculskie)	2395 zł/szt.
		6.2.3.2. Zachowanie lokalnych ras koni – samce (koniki polskie i konie huculskie)	5130 zł/szt.
		6.2.4.1. Zachowanie lokalnych ras koni – samice (konie zimnokrwiste w typie sztumskim i sokólskim)	2185 zł/szt.
		6.2.4.2. Zachowanie lokalnych ras koni – samce (konie zimnokrwiste w typie sztumskim i sokólskim)	2513 zł/szt.
		6.3. Zachowanie lokalnych ras owiec	500 zł/szt.
		6.4. Zachowanie lokalnych ras świń	1335 zł/szt.
		6.5. Zachowanie lokalnych ras kóz	953 zł/szt.
7.	7. Bioróżnorodność na gruntach ornych	7.1. Wieloletnie pasy kwietne	3501 zł/ha
		7.2. Ogródki bioróżnorodności	2342 zł/ha

KOSZTY TRANSAKCYJNE I WYSOKOŚĆ KWOTY PRZEZNACZONEJ NA REFUNDACJĘ TYCH KOSZTÓW

1. Koszty transakcyjne dla interwencji wymienionych w § 3 pkt 1 i 2 rozporządzenia:

1) w związku ze sporządzeniem dokumentacji przyrodniczej:

Koszty transakcyjne		Wysokość kwoty przeznaczanej na refundację kosztów transakcyjnych
Koszty transakcyjne w związku ze sporządzeniem dokumentacji przyrodniczej dla siedliska przyrodniczego lub siedliska lęgowego ptaków o powierzchni:	do 1 ha	400 zł
	powyżej 1 ha do 5 ha	917 zł
	powyżej 5 ha do 20 ha	1834 zł
	powyżej 20 ha do 50 ha	2751 zł
	powyżej 50 ha	3669 zł

2) w związku ze sporządzeniem szczegółowej części planu działalności rolnośrodowiskowej:

Koszty transakcyjne		Wysokość kwoty przeznaczanej na refundację kosztów transakcyjnych
Koszty transakcyjne w związku ze sporządzeniem szczegółowej części planu działalności rolnośrodowiskowej dla siedliska przyrodniczego lub siedliska lęgowego ptaków o powierzchni:	do 1 ha	100 zł
	powyżej 1 ha do 5 ha	393 zł
	powyżej 5 ha do 20 ha	786 zł
	powyżej 20 ha do 50 ha	1179 zł
	powyżej 50 ha	1572 zł

⁸⁴⁾ Ze zmianą wprowadzoną przez § 1 pkt 24 rozporządzenia, o którym mowa w odnośniku 4.

2. Koszty transakcyjne dla wariantu wymienionego w § 3 pkt 5 lit. b rozporządzenia:

Koszty transakcyjne		Wysokość kwoty przeznaczonej na refundację kosztów transakcyjnych
1. Koszt wykonania oceny wytworzonego materiału siewnego w laboratoriach urzędowych lub akredytowanych – w przypadku wytwarzania materiału siewnego gatunków roślin wymienionych w ust. 3 pkt 2 załącznika nr 4 do rozporządzenia	za jeden z następujących gatunków roślin: Inianka siewna (Inicznik siewny) (<i>Camelina sativa</i> (L.) Crantz), nostrzyk biały (<i>Melilotus albus</i> Medik.), nostrzyk żółty (lekarski) (<i>Melilotus officinalis</i> (L.) Pall.), przelot pospolity (<i>Anthyllis vulneraria</i> L.), komonica błotna (<i>Lotus uliginosus</i> Schkuhr), lędźwian siewny (<i>Lathyrus sativus</i> L.), soczewica jadalna (<i>Lens culinaris</i> Medik.), pasternak zwyczajny (<i>Pastinaca sativa</i> L.), sałata łodygowa (głębiki krakowskie) (<i>Lactuca sativa</i> var. <i>Angustana</i>)	330 zł
	za jeden z następujących gatunków roślin: pszenica płaskurka (<i>Triticum diccoccum</i> Schrank ex Schubl.), pszenica samopsza (<i>Triticum monococcum</i> L.), żyto krzyca (<i>Secale cereale</i> var. <i>multicaule</i> Metzg. ex Alef.), gryka tatarka (<i>Fagopyrum tataricum</i> L. Gaertn.)	295 zł

Koszty transakcyjne		Wysokość kwoty przeznaczonej na refundację kosztów transakcyjnych
2. Koszt wykonania oceny wytworzonego materiału siewnego w laboratoriach urzędowych lub akredytowanych – w przypadku wytwarzania materiału siewnego roślin odmian regionalnych lub odmian amatorskich wpisanych do krajowego rejestru lub odmian marginalnych gatunków roślin rolniczych	za każdą odmianę rośliny	322 zł

WYSOKOŚĆ WSPÓLCZYNNIKÓW DOTKLIWOŚCI UCHYBIENIA ORAZ WSPÓLCZYNNIKÓW TRWAŁOŚCI
UCHYBIENIA STOSOWANYCH DO DOKONYWANIA ZMNIĘSZEŃ PŁATNOŚCI
ROLNO-ŚRODOWISKOWO-KLIMATYCZNYCH

Lp.	Rodzaj uchybienia	Współ- czynnik dotkliwo- ści uchybie- nia	Współczynnik trwałości uchybienia			Iloczyn współ- czynników dotkliwości uchybienia i trwałości uchybienia
			Odwra- calna krótko- trwała	Odwra- calna długo- trwała	Nie- odwra- calna	
			1,25	1,5	1,75	
I. Interwencje wymienione w § 3 pkt 1 i 2 rozporządzenia						
Warianty wymienione w § 3 pkt 1 lit. a–g oraz pkt 2 lit. a–g rozporządzenia:						
1	Zastosowanie wałowania	50 %	–	1,5	–	75 %
2	Zastosowanie komunalnych osadów ściekowych	25 %	–	1,5	–	38 %
3	Zastosowanie podsiewu bez uprawy powierzchniowej gleby	25 %	–	1,5	–	38 %
4	Zastosowanie podsiewu z zastosowaniem uprawy powierzchniowej gleby	33 %	–	1,5	–	50 %
5	Mechaniczne zniszczenie struktury gleby, w tym przez bronowanie lub przyorywanie	50 %	–	1,5	–	75 %

⁸⁵⁾ Ze zmianami wprowadzonymi przez § 1 pkt 8 i 25 rozporządzenia, o którym mowa w odnośniku 4, oraz przez § 1 pkt 13 rozporządzenia, o którym mowa w odnośniku 7.

6	Zastosowanie włókwania w okresie: – od dnia 1 kwietnia do dnia 1 września na obszarach nizinnych (do 300 m n.p.m.), – od dnia 15 kwietnia do dnia 1 września na obszarach wyżynnych i górskich (powyżej 300 m n.p.m.)	20 %	–	1,5	–	30 %
7	Zastosowanie środków ochrony roślin, z wyłączeniem selektywnego i miejscowego niszczenia niepożądanych gatunków roślin określonych w metodyce, o której mowa w § 5 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia, w szczególności inwazyjnych, z zastosowaniem odpowiedniego sprzętu (np. mazaczy herbicydowych)	15 %	–	1,5	–	23 %
8	Utworzenie nowych urządzeń melioracji wodnych oraz rozbudowa, przebudowa i odtworzenie istniejących urządzeń melioracji wodnych, chyba, że takie działania: – wynikają z planu ochrony albo planu zadań ochronnych ustanowionych dla danego obszaru Natura 2000 lub – dotyczą dostosowania tych urządzeń do potrzeb	57 %	–	–	1,75	100 %

	związanych z utrzymaniem lub poprawą warunków siedliskowych gatunków lub siedlisk, jeżeli takie działania zostaną dopuszczone, szczegółowo określone i uzasadnione przez eksperta przyrodniczego					
9	Składowanie biomasy wśród kęp drzew i zarośli, w rowach, jarach i innych obniżeniach terenu (położonych na działkach zadeklarowanych we wniosku o przyznanie płatności rolno-środowiskowo-klimatycznych)	10 %	1,25	–	–	13 %
Warianty wymienione w § 3 pkt 1 lit. a oraz pkt 2 lit. a rozporządzenia:						
10	Zastosowanie pastwiskowego sposobu użytkowania	57 %	–	–	1,75	100 %
11	Zastosowanie kośno-pastwiskowego sposobu użytkowania – w przypadku niedopuszczenia takiego sposobu użytkowania przez eksperta przyrodniczego	33 %	–	1,5	–	50 %
12	Zastosowanie nawożenia lub wapnowania	10 %	–	1,5	–	15 %
13	Zastosowanie innej niż określona przez eksperta przyrodniczego częstotliwości koszenia lub niewykoszenie,	33 %	–	1,5	–	50 %

	lub wykoszenie w nieodpowiednim terminie lub w terminie innym niż określony przez eksperta przyrodniczego					
14	Niezłożenie skoszonej biomasy w przyzmy, w tym przyzmy balotowe stogi lub brogi, lub jej nieusunięcie w odpowiednim terminie lub pozostawienie na działce	33 %	–	1,5	–	50 %
15	Nieusunięcie z działki do dnia 1 marca kolejnego roku biomasy ułożonej w przyzmy, w tym przyzmy balotowe, stogi lub brogi	25 %	1,25	–	–	31 %
16	Pozostawienie mniejszej niż 5 % nieskoszonej powierzchni działki, chyba że tak określił ekspert przyrodniczy	5 %	1,25	–	–	6 %
17	Pozostawienie większej niż 20 %, ale mniejszej niż 50 % lub równej 50 % nieskoszonej powierzchni działki, chyba że tak określił ekspert przyrodniczy	10 %	1,25	–	–	13 %
18	Pozostawienie większej niż 50 % nieskoszonej powierzchni działki, chyba że tak określił ekspert przyrodniczy	25 %	1,25	–	–	31 %

19	Pozostawienie innej wielkości nieskoszonej powierzchni działki niż określona przez eksperta przyrodniczego	10 %	1,25	–	–	13 %
20	Pozostawienie w danym roku realizacji zobowiązania nieskoszonego fragmentu działki, który przynajmniej częściowo pokrywa się z fragmentem działki nieskoszonym w poprzednim roku realizacji zobowiązania	10 %	1,25	–	–	13 %
21	Wypas w nieodpowiednim terminie lub w terminie innym niż określony przez eksperta przyrodniczego	15 %	1,25	–	–	19 %
22	Nieprzestrzeganie dozwolonego poziomu obsady zwierząt lub obciążenia gruntów objętych płatnościami rolno-środowiskowo-klimatycznymi	10 %	–	1,5	–	15 %
Wariant wymieniony w § 3 pkt 1 lit. b oraz pkt 2 lit. b rozporządzenia:						
23	Zastosowanie nawożenia lub wapnowania	10 %	–	1,5	–	15 %
Użytkowanie kośne i kośno-pastwiskowe						
24	Zastosowanie innej niż określona przez eksperta przyrodniczego częstotliwości koszenia lub niewykoszenie, lub wykoszenie w nieodpowiednim terminie	33 %	–	1,5	–	50 %

	lub w terminie innym niż określony przez eksperta przyrodniczego					
25	Niełożenie skoszonej biomasy w pryzmy, w tym pryzmy balotowe stogi lub brogi, lub jej nieusunięcie w odpowiednim terminie, lub pozostawienie na działce rozdrobnionej biomasy	33 %	–	1,5	–	50 %
26	Nieusunięcie z działki do dnia 1 marca kolejnego roku biomasy ułożonej w pryzmy, w tym pryzmy balotowe, stogi lub brogi	25 %	1,25	–	–	31 %
27	Pozostawienie mniejszej niż 5 % nieskoszonej powierzchni działki, chyba że tak określił ekspert przyrodniczy	5 %	1,25	–	–	6 %
28	Pozostawienie większej niż 20 %, ale mniejszej niż 50 % lub równej 50 % nieskoszonej powierzchni działki, chyba że tak określił ekspert przyrodniczy	10 %	1,25	–	–	13 %
29	Pozostawienie większej niż 50 % nieskoszonej powierzchni działki, chyba że tak określił ekspert przyrodniczy	25 %	1,25	–	–	31 %
30	Pozostawienie innej wielkości nieskoszonej powierzchni działki niż określona przez eksperta przyrodniczego	10 %	1,25	–	–	13 %

31	Pozostawienie w danym roku realizacji zobowiązania nieskoszonego fragmentu działki, który przynajmniej częściowo pokrywa się z fragmentem działki nieskoszonym w poprzednim roku realizacji zobowiązania	10 %	1,25	–	–	13 %
32	Wypas w nieodpowiednim terminie lub w terminie innym niż określony przez eksperta przyrodniczego	15 %	1,25	–	–	19 %
33	Nieprzestrzeganie dozwolonego poziomu obsady zwierząt lub obciążenia gruntów objętych płatnościami rolno-środowiskowo-klimatycznymi	10 %	1,25	–	–	13 %
Użytkowanie pastwiskowe						
34	Niewypasanie lub wypas w nieodpowiednim terminie lub w terminie innym niż określony przez eksperta przyrodniczego	33 %	–	1,5	–	50 %
35	Nieprzestrzeganie dozwolonego poziomu obsady zwierząt lub obciążenia gruntów objętych płatnościami rolno-środowiskowo-klimatycznymi	20 %	–	1,5	–	30 %
36	Niewykoszenie niedojadów lub wykoszenie niedojadów	5 %	1,25	–	–	6 %

	w nieodpowiednim terminie lub w terminie innym niż określony przez eksperta przyrodniczego					
37	Nieżłózenie skoszonej biomasy z niedojadów w przyzmy, w tym przyzmy balotowe stogi lub brogi, lub jej nieusunięcie w odpowiednim terminie lub pozostawienie na działce rozdrobnionej biomasy z niedojadów	33 %	–	1,5	–	50 %
38	Nieusunięcie z działki rolnej lub działce przyrodniczej do dnia 1 marca kolejnego roku biomasy z niedojadów ułożonej w przyzmy, w tym przyzmy balotowe, stogi lub brogi	25 %	1,25	–	–	31 %
Wariant wymieniony w § 3 pkt 1 lit. c oraz pkt 2 lit. c rozporządzenia:						
39	Zastosowanie kośnego lub kośno-pastwiskowego sposobu użytkowania – w przypadku niedopuszczenia takiego użytkowania przez eksperta przyrodniczego	33 %	–	1,5	–	50 %
40	Zastosowanie nawożenia lub wapnowania	10 %	–	1,5	–	15 %
Użytkowanie pastwiskowe						
41	Niewypasanie lub wypas w nieodpowiednim terminie	33 %	–	1,5	–	50 %

	lub w terminie innym niż określony przez eksperta przyrodniczego					
42	Nieprzestrzeżenie dozwolonego poziomu obsady zwierząt lub obciążenia gruntów objętych płatnościami rolno-środowiskowo-klimatycznymi	20 %	–	1,5	–	30 %
43	Niewykoszenie niedojadów lub wykoszenie ich z zastosowaniem innej niż określona częstotliwości lub innej niż określona przez eksperta przyrodniczego lub w nieodpowiednim terminie lub w terminie innym niż określony przez eksperta przyrodniczego	5 %	1,25	–	–	6 %
44	Niezłożenie skoszonej biomasy z niedojadów w przyzmy, w tym przyzmy balotowe, stogi lub brogi, lub jej nieusunięcie w odpowiednim terminie lub pozostawienie na działce	33 %	–	1,5	–	50 %
45	Nieusunięcie z działki do dnia 1 marca kolejnego roku biomasy z niedojadów ułożonej w przyzmy, w tym przyzmy balotowe, stogi lub brogi	25 %	1,25	–	–	31 %

Użytkowanie kośne i kośno-pastwiskowe						
46	Zastosowanie innej niż określona przez eksperta przyrodniczego częstotliwości koszenia lub niewykoszenie lub wykoszenie w nieodpowiednim terminie lub w terminie innym niż określony przez eksperta przyrodniczego	33 %	–	1,5	–	50 %
47	Pozostawienie mniejszej niż 5 % nieskoszonej powierzchni działki, chyba że tak określił ekspert przyrodniczy	5 %	1,25	–	–	6 %
48	Pozostawienie większej niż 20 %, ale mniejszej niż 50 % lub równej 50 % nieskoszonej powierzchni działki, chyba że tak określił ekspert przyrodniczy	10 %	1,25	–	–	13 %
49	Pozostawienie większej niż 50 % nieskoszonej powierzchni działki, chyba że tak określił ekspert przyrodniczy	25 %	1,25	–	–	31 %
50	Pozostawienie innej wielkości nieskoszonej powierzchni działki niż określona przez eksperta przyrodniczego	10 %	1,25	–	–	13 %
51	Pozostawienie w danym roku realizacji zobowiązania nieskoszonego fragmentu	10 %	1,25	–	–	13 %

	działki, który przynajmniej częściowo pokrywa się z fragmentem działki nieskoszonym w poprzednim roku realizacji zobowiązania					
52	Nieżłożenie skoszonej biomasy w przyzmy, w tym przyzmy balotowe stogi lub brogi, lub jej nieusunięcie w odpowiednim terminie lub pozostawienie na działce	33 %	–	1,5	–	50 %
53	Nieusunięcie z działki do dnia 1 marca kolejnego roku biomasy ułożonej w przyzmy, w tym przyzmy balotowe, stogi lub brogi	25 %	1,25	–	–	31 %
54	Wypas w nieodpowiednim terminie lub w terminie innym niż określony przez eksperta przyrodniczego	15 %	1,25	–	–	19 %
55	Nieprzestrzeganie dozwolonego poziomu obsady zwierząt lub obciążenia gruntów objętych płatnościami rolno-środowiskowo-klimatycznymi	10 %	–	1,5	–	15 %
Wariant wymieniony w § 3 pkt 1 lit. d oraz pkt 2 lit. d rozporządzenia:						
56	Zastosowanie pastwiskowego sposobu użytkowania	57 %	–	–	1,75	100 %
57	Zastosowanie kośno-pastwiskowego sposobu użytkowania – w przypadku	33 %	–	1,5	–	50 %

	niedopuszczenia takiego sposobu użytkowania przez eksperta przyrodniczego					
58	Przekroczenie dopuszczalnego limitu nawożenia	10 %	–	1,5	–	15 %
59	Nawożenie azotem na obszarach nawożonych przez namuły rzeczne	20 %	–	1,5	–	30 %
60	Zastosowanie wapnowania	10 %	–	1,5	–	15 %
61	Zastosowanie innej niż określona przez eksperta przyrodniczego częstotliwości koszenia lub niewykoszenie lub wykoszenie w nieodpowiednim terminie lub innym niż określony przez eksperta przyrodniczego	33 %	–	1,5	–	50 %
62	Pozostawienie mniejszej niż 5 % nieskoszonej powierzchni działki, chyba że tak określił ekspert przyrodniczy	5 %	1,25	–	–	6 %
63	Pozostawienie większej niż 20 %, ale mniejszej niż 50 % lub równej 50 % nieskoszonej powierzchni działki, chyba że tak określił ekspert przyrodniczy	10 %	1,25	–	–	13 %
64	Pozostawienie większej niż 50 % nieskoszonej powierzchni działki, chyba że tak określił ekspert przyrodniczy	25 %	1,25	–	–	31 %

65	Pozostawienie innej wielkości nieskoszonej powierzchni działki niż określona przez eksperta przyrodniczego	10 %	1,25	–	–	13 %
66	Pozostawienie w danym roku realizacji zobowiązania nieskoszonego fragmentu działki, który przynajmniej częściowo pokrywa się z fragmentem działki nieskoszonym w poprzednim roku realizacji zobowiązania	10 %	1,25	–	–	13 %
67	Niezłożenie skoszonej biomasy w przyzmy, w tym przyzmy balotowe stogi lub brogi, lub jej nieusunięcie w odpowiednim terminie lub pozostawienie na działce rozdrobionej biomasy	33 %	–	1,5	–	50 %
68	Nieusunięcie z działki do dnia 1 marca kolejnego roku biomasy ułożonej w przyzmy, w tym przyzmy balotowe, stogi lub brogi	25 %	1,25	–	–	31 %
69	Wypas w nieodpowiednim terminie lub w terminie innym niż określony przez eksperta przyrodniczego	15 %	1,25	–	–	19 %
70	Nieprzestrzeganie dozwolonego poziomu obsady zwierząt lub obciążenia gruntów objętych płatnościami rolno-środowiskowo-klimatycznymi	10 %	–	1,5	–	15 %

Wariant wymieniony w § 3 pkt 1 lit. e oraz pkt 2 lit. e rozporządzenia:						
71	Przekroczenie dopuszczalnego limitu nawożenia	10 %	–	1,5	–	15 %
72	Nawożenie azotem na obszarach nawożonych przez namuły rzeczne	10 %	–	1,5	–	15 %
73	Zastosowanie wapnowania bez wykonania niezbędnych w tym zakresie analiz gleby lub jeżeli ekspert przyrodniczy nie dopuścił i nie uzasadnił takiej możliwości	10 %	–	1,5	–	15 %
Użytkowanie kośne i kośno-pastwiskowe						
74	Zastosowanie innej niż określona przez eksperta przyrodniczego częstotliwości koszenia lub niewykoszenie, lub wykoszenie w nieodpowiednim terminie lub innym niż określony przez eksperta przyrodniczego	33 %	–	1,5	–	50 %
75	Niezłożenie skoszonej biomasy w przyzmy, w tym przyzmy balotowe stogi lub brogi, lub jej nieusunięcie w odpowiednim terminie lub pozostawienie na działce rozdrobnionej biomasy	33 %	–	1,5	–	50 %
76	Nieusunięcie z działki do dnia 1 marca kolejnego roku biomasy ułożonej w przyzmy, w tym przyzmy balotowe, stogi lub brogi	25 %	1,25	–	–	31 %

77	Pozostawienie mniejszej niż 5 %, nieskoszonej powierzchni działki, chyba że tak określił ekspert przyrodniczy	5 %	1,25	–	–	6 %
78	Pozostawienie większej niż 20 %, ale mniejszej niż 50 % lub równej 50 % nieskoszonej powierzchni działki, chyba że tak określił ekspert przyrodniczy	10 %	1,25	–	–	13 %
79	Pozostawienie większej niż 50 % nieskoszonej powierzchni działki, chyba że tak określił ekspert przyrodniczy	25 %	1,25	–	–	31 %
80	Pozostawienie innej wielkości nieskoszonej powierzchni działki niż określona przez eksperta przyrodniczego	10 %	1,25	–	–	13 %
81	Pozostawienie w danym roku realizacji zobowiązania nieskoszonego fragmentu działki, który przynajmniej częściowo pokrywa się z fragmentem działki nieskoszonym w poprzednim roku realizacji zobowiązania	10 %	1,25	–	–	13 %
82	Wypas w nieodpowiednim terminie lub w terminie innym niż określony przez eksperta przyrodniczego	15 %	1,25	–	–	19 %

83	Nieprzestrzeganie dozwolonego poziomu obsady zwierząt lub obciążenia gruntów objętych płatnościami rolno-środowiskowo-klimatycznymi	10 %	–	1,5	–	15 %
Użytkowanie pastwiskowe						
84	Niewypasanie lub wypas w nieodpowiednim terminie lub w terminie innym niż określony przez eksperta przyrodniczego	33 %	–	1,5	–	50 %
85	Nieprzestrzeganie dozwolonego poziomu obsady zwierząt lub obciążenia gruntów objętych płatnościami rolno-środowiskowo-klimatycznymi	20 %	–	1,5	–	30 %
86	Niewykoszenie niedojadów lub wykoszenie niedojadów w nieodpowiednim terminie lub w terminie innym niż określony przez eksperta przyrodniczego	5 %	1,25	–	–	6 %
87	Niezłożenie skoszonej biomasy z niedojadów w przyzmy, w tym przyzmy balotowe, stogi lub brogi, lub jej nieusunięcie w odpowiednim terminie lub pozostawienie na działce rozdrobnionej biomasy niedojadów	33 %	–	1,5	–	50 %

88	Nieusunięcie z działki do dnia 1 marca kolejnego roku biomasy z niedojadów ułożonej w pryzmy, w tym pryzmy balotowe, stogi lub brogi	25 %	1,25	–	–	31 %
Warianty wymienione w § 3 pkt 1 lit. f oraz g i pkt 2 lit. f oraz g rozporządzenia:						
89	Wydobycie torfu	57 %	–	–	1,75	100 %
90	Zalesienie	57 %	–	–	1,75	100 %
91	Zastosowanie nawożenia lub wapnowania	57 %	–	–	1,75	100 %
92	Wykorzystanie sprzętu mechanicznego powodującego naruszenie wierzchniej warstwy gleby	50 %	–	1,5	–	75 %
93	Pozostawienie rozdrobnionej biomasy	30 %	–	–	1,75	53 %
94	Nieusunięcie odpadów pochodzenia antropogenicznego	20 %	–	–	1,75	35 %
95	Niewycięcie wskazanych przez eksperta przyrodniczego lub wycięcie w nieodpowiednim terminie lub innym niż określony przez eksperta przyrodniczego zarośli i podrostu drzew	25 %	–	1,5	–	38 %
96	Zastosowanie innej niż określona częstotliwości koszenia powierzchni, na której występują odrośla drzew i krzewów, lub innej	15 %	–	1,5	–	23 %

	niż określona przez eksperta przyrodniczego częstotliwości wycinania odrośli drzew i krzewów					
97	Niewykoszenie powierzchni, na której występują odrośla drzew i krzewów lub nieusuwanie odrośli drzew i krzewów lub koszenie powierzchni, na której występują odrośla drzew i krzewów w nieodpowiednim terminie lub w terminie innym niż określony przez eksperta przyrodniczego lub usuwanie tych odrośli w nieodpowiednim terminie lub terminie innym niż określony przez eksperta przyrodniczego	48 %	1,25	–	–	60 %
98	Niezłożenie wyciętej lub skoszonej biomasy w pryzmy, w tym pryzmy balotowe, stogi lub brogi, lub jej nieusunięcie w odpowiednim terminie lub pozostawienie na działce rozdrobnionej biomasy	33 %	–	1,5	–	50 %
99	Nieusunięcie z działki do dnia 1 marca kolejnego roku biomasy ułożonej w pryzmy, w tym pryzmy balotowe, stogi lub brogi	25 %	1,25	–	–	31 %

Warianty wymienione w § 3 pkt 1 lit. f oraz pkt 2 lit. f rozporządzenia:						
100	Zastosowanie pastwiskowego lub kośno-pastwiskowego sposobu użytkowania	57 %	–	–	1,75	100 %
101	Zastosowanie innej niż określona przez eksperta przyrodniczego częstotliwości koszenia lub niekoszenie lub koszenie w nieodpowiednim terminie lub innym niż określony przez eksperta przyrodniczego	33 %	–	1,5	–	50 %
102	Pozostawienie większej niż 20 %, ale mniejszej niż 50 % lub równej 50 % nieskoszonych powierzchni działki, chyba że tak określił ekspert przyrodniczy	10 %	1,25	–	–	13 %
103	Pozostawienie większej niż 50 % nieskoszonych powierzchni działki, chyba że tak określił ekspert przyrodniczy	25 %	1,25	–	–	31 %
104	Pozostawienie innej wielkości nieskoszonych powierzchni działki niż określona przez eksperta przyrodniczego	10 %	1,25	–	–	13 %
105	Pozostawienie w danym roku realizacji zobowiązania nieskoszonych fragmentu działki, który przynajmniej częściowo pokrywa się	10 %	1,25	–	–	13 %

	z fragmentem działki nieskoszonym w poprzednim roku realizacji zobowiązania					
106	Niełożenie ściętej biomasy w przyzmy, w tym przyzmy balotowe, stogi lub brogi lub jej nieusunięcie w odpowiednim terminie lub pozostawienie na działce rozdrobnionej biomasy	33 %	–	1,5	–	50 %
107	Nieusunięcie z działki do dnia 1 marca kolejnego roku biomasy ułożonej w przyzmy, w tym przyzmy balotowe, stogi lub brogi	25 %	1,25	–	–	31 %
Warianty wymienione w § 3 pkt 1 lit. h–k oraz pkt 2 lit. h–k rozporządzenia:						
108	Zastosowanie komunalnych osadów ściekowych	25 %	–	1,5	–	38 %
109	Zastosowanie podsiewu bez uprawy powierzchniowej gleby	25 %	–	1,5	–	38 %
110	Zastosowanie podsiewu – z zastosowaniem uprawy powierzchniowej gleby	33 %	–	1,5	–	50 %
111	Mechaniczne zniszczenie struktury gleby, w tym przez bronowanie i przyorywanie	50 %	–	1,5	–	75 %
112	Zastosowanie środków ochrony roślin, z wyłączeniem selektywnego i miejscowego niszczenia niepożądanych gatunków roślin określonych w metodyce, o której mowa w § 5 ust. 1 pkt 3	15 %	–	1,5	–	23 %

	rozporządzenia, w szczególności inwazyjnych, z zastosowaniem odpowiedniego sprzętu (np. mazaczy herbicydowych)					
113	Utworzenie nowych urządzeń melioracji wodnych oraz rozbudowa, przebudowa i odtworzenie istniejących urządzeń melioracji wodnych, chyba, że takie działania: – wynikają z planu ochrony albo planu zadań ochronnych ustanowionych dla danego obszaru Natura 2000 lub – dotyczą dostosowania tych urządzeń do potrzeb związanych z utrzymaniem lub poprawą warunków siedliskowych gatunków lub siedlisk, jeżeli takie działania zostaną dopuszczone, szczegółowo określone i uzasadnione przez eksperta przyrodniczego	57 %	–	–	1,75	100 %
114	Składowanie biomasy wśród kęp drzew i zarośli, w rowach, jarach i innych obniżeniach terenu (położonych na działkach zadeklarowanych we wniosku o przyznanie płatności rolno- -środowiskowo-klimatycznej)	10 %	1,25	–	–	13 %

Wariant wymieniony w § 3 pkt 1 lit. h oraz pkt 2 lit. h rozporządzenia:						
Wszystkie typy użytkowania						
115	Zastosowanie wałowania, włókania lub gnojowicy w okresie od dnia 1 marca do dnia 1 sierpnia	50 %	–	1,5	–	75 %
116	Zastosowanie innej niż wskazana dawki nawożenia azotowego – w przypadku użytkowania kośnego	10 %	–	1,5	–	15 %
117	Zastosowanie nawożenia azotowego w przypadku użytkowania innego niż kośne lub w przypadku użytkowania kośnego na obszarach nawożonych przez namuły rzeczne	10 %	–	1,5	–	15 %
118	Zastosowanie innych zabiegów agrotechnicznych i pielęgnacyjnych niż wałowanie, włókanie lub stosowanie gnojowicy w terminie od dnia 1 kwietnia do terminu pierwszego pokosu lub do dnia 15 czerwca – w przypadku użytkowania pastwiskowego	10 %	–	1,5	–	15 %
Użytkowanie kośne i kośno-pastwiskowe						
119	Zastosowanie innej niż określona przez eksperta przyrodniczego częstotliwości koszenia lub wykoszenie	33 %	–	1,5	–	50 %

	w nieodpowiednim terminie lub innym niż określony przez eksperta przyrodniczego					
120	Pozostawienie mniejszej niż 5 % nieskoszonej powierzchni działki, chyba że tak określił ekspert przyrodniczy	5 %	1,25	–	–	6 %
121	Pozostawienie większej niż 10 %, ale mniejszej niż 50 % lub równej 50 % nieskoszonej powierzchni działki, chyba że tak określił ekspert przyrodniczy	10 %	1,25	–	–	13 %
122	Pozostawienie większej niż 50 % nieskoszonej powierzchni działki, chyba że tak określił ekspert przyrodniczy	25 %	1,25	–	–	31 %
123	Pozostawienie innej wielkości nieskoszonej powierzchni działki niż określona przez eksperta przyrodniczego	10 %	1,25	–	–	13 %
124	Pozostawienie w danym roku realizacji zobowiązania nieskoszonego fragmentu działki, który przynajmniej częściowo pokrywa się z fragmentem działki nieskoszonym w poprzednim roku realizacji zobowiązania	10 %	1,25	–	–	13 %
125	Nieżłożenie skoszonej biomasy, w przyzmy, w tym	33 %	–	1,5	–	50 %

	przmy balotowe, stogi lub brogi, lub jej nieusunięcie w odpowiednim terminie lub pozostawienie na działce rozdrobnionej biomasy					
126	Nieusunięcie z działki do dnia 1 marca kolejnego roku biomasy ułożonej w przmy, w tym przmy balotowe, stogi lub brogi	25 %	1,25	–	–	31 %
127	Wypasa w nieodpowiednim terminie lub w terminie innym niż określony przez eksperta przyrodniczego	15 %	1,25	–	–	19 %
128	Nieprzestrzeganie dopuszczonego poziomu obsady zwierząt lub obciążenia gruntów objętych płatnościami rolno-środowiskowo-klimatycznymi	10 %	–	1,5	–	15 %
Użytkowanie pastwiskowe						
129	Niewypasanie lub wypas w nieodpowiednim terminie lub w terminie innym niż określony przez eksperta przyrodniczego	33 %	–	1,5	–	50 %
130	Nieprzestrzeganie dopuszczonego poziomu obsady zwierząt lub obciążenia gruntów objętych płatnościami rolno-środowiskowo-klimatycznymi	20 %	–	1,5	–	30 %

131	Niewykoszenie niedojadów lub wykoszenie ich z zastosowaniem innej niż określona częstotliwości lub w nieodpowiednim terminie lub w terminie innym niż określony przez eksperta przyrodniczego	5 %	1,25	–	–	6 %
132	Niezłożenie skoszonej biomasy z niedojadów w przyzmy, w tym przyzmy balotowe, stogi lub brogi lub jej nieusunięcie w odpowiednim terminie lub pozostawienie na działce rozdrobnionej biomasy z niedojadów	33 %	–	1,5	–	50 %
133	Nieusunięcie z działki do dnia 1 marca kolejnego roku biomasy z niedojadów ułożonej w przyzmy, w tym przyzmy balotowe, stogi lub brogi	25 %	1,25	–	–	31 %
Wariant wymieniony w § 3 pkt 1 lit. i oraz pkt 2 lit. i rozporządzenia:						
134	Zastosowanie wałowania, włókwania lub gnojowicy w okresie od dnia 1 marca do dnia 1 sierpnia	50 %	–	1,5	–	75 %
135	Zastosowanie innej niż wskazana dawki nawożenia azotowego w przypadku użytkowania kośnego	10 %	–	1,5	–	15 %

136	Zastosowanie nawożenia azotowego w przypadku użytkowania innego niż kośne lub w przypadku użytkowania kośnego na obszarach nawożonych przez namuły rzeczne	10 %	–	1,5	–	15 %
137	Zastosowanie innych zabiegów agrotechnicznych i pielęgnacyjnych niż wałowanie, włókovanie lub stosowanie gnojowicy w terminie od dnia 1 kwietnia do terminu pierwszego pokosu lub do dnia 10 lipca w przypadku użytkowania pastwiskowego	10 %	–	1,5	–	15 %
Użytkowanie kośne i kośno-pastwiskowe						
138	Zastosowanie innej niż określona przez eksperta przyrodniczego częstotliwości koszenia lub wykoszenie w nieodpowiednim terminie lub w terminie innym niż określony przez eksperta przyrodniczego	33 %	–	1,5	–	50 %
139	Pozostawienie mniejszej niż 5 % nieskoszonych powierzchni działki, chyba że tak określił ekspert przyrodniczy	5 %	1,25	–	–	6 %
140	Pozostawienie większej niż 10 %, ale mniejszej niż 50 % lub równej 50 % nieskoszonych	10 %	1,25	–	–	13 %

	powierzchni działki, chyba że tak określił ekspert przyrodniczy					
141	Pozostawienie większej niż 50 % nieskoszonej powierzchni działki, chyba że tak określił ekspert przyrodniczy	25 %	1,25	–	–	31 %
142	Pozostawienie innej wielkości nieskoszonej powierzchni działki niż określona przez eksperta przyrodniczego	10 %	1,25	–	–	13 %
143	Pozostawienie w danym roku realizacji zobowiązania nieskoszonego fragmentu działki, który przynajmniej częściowo pokrywa się z fragmentem działki nieskoszonym w poprzednim roku realizacji zobowiązania	10 %	1,25	–	–	13 %
144	Niezłożenie skoszonej biomasy, w pryzmy, w tym pryzmy balotowe, stogi lub brogi, lub jej nieusunięcie w odpowiednim terminie lub pozostawienie na działce rozdrobnionej biomasy	33 %	–	1,5	–	50 %
145	Nieusunięcie z działki do dnia 1 marca kolejnego roku biomasy ułożonej w pryzmy, w tym pryzmy balotowe, stogi lub brogi	25 %	1,25	–	–	31 %

146	Wypas w nieodpowiednim terminie lub w terminie innym niż określony przez eksperta przyrodniczego	15 %	1,25	–	–	19 %
147	Nieprzestrzeganie dopuszczonego poziomu obsady zwierząt lub obciążenia gruntów objętych płatnościami rolno- -środowiskowo- -klimatycznymi	10 %	–	1,5	–	15 %
Użytkowanie pastwiskowe						
148	Niewypasanie lub wypas w nieodpowiednim terminie lub w terminie innym niż określony przez eksperta przyrodniczego	33 %	–	1,5	–	50 %
149	Nieprzestrzeganie dopuszczonego poziomu obsady zwierząt lub obciążenia gruntów objętych płatnościami rolno- -środowiskowo- -klimatycznymi	20 %	–	1,5	–	30 %
150	Niewykaszenie niedojadów lub wykaszanie ich z zastosowaniem innej niż określona częstotliwości lub w nieodpowiednim terminie lub w terminie innym niż określony przez eksperta przyrodniczego	5 %	1,25	–	–	6 %

151	Niełożenie skoszonej biomasy z niedojadów w przyzmy, w tym przyzmy balotowe, stogi lub brogi lub jej nieusunięcie w odpowiednim terminie lub pozostawienie na działce rozdrobnionej biomasy z niedojadów	33 %	–	1,5	–	50 %
152	Nieusunięcie z działki do dnia 1 marca kolejnego roku biomasy z niedojadów ułożonej w przyzmy, w tym przyzmy balotowe, stogi lub brogi	25 %	1,25	–	–	31 %
Warianty wymienione w § 3 pkt 1 lit. j oraz pkt 2 lit. j rozporządzenia:						
153	Zastosowanie pastwiskowego sposobu użytkowania	57 %	–	–	1,75	100 %
154	Zastosowanie nawożenia lub wapnowania	10 %	–	1,5	–	15 %
155	Wykonanie jakichkolwiek zabiegów agrotechnicznych i pielęgnacyjnych w terminie od dnia 1 marca do terminu pierwszego pokosu	20 %	–	1,5	–	30 %
Użytkowanie kośne i kośno-pastwiskowe						
156	Zastosowanie innej niż określona przez eksperta przyrodniczego częstotliwości koszenia lub wykoszenie w nieodpowiednim terminie lub innym niż określony przez eksperta przyrodniczego	33 %	–	1,5	–	50 %

157	Pozostawienie mniejszej niż 15 % nieskoszonej powierzchni działki, chyba że tak określił ekspert przyrodniczy	5 %	1,25	—	—	6 %
158	Pozostawienie większej niż 85 % nieskoszonej powierzchni działki, chyba że tak określił ekspert przyrodniczy	25 %	1,25	—	—	31 %
159	Pozostawienie innej wielkości nieskoszonej powierzchni działki niż określona przez eksperta przyrodniczego	10 %	1,25	—	—	13 %
160	Pozostawienie w danym roku realizacji zobowiązania nieskoszonego fragmentu działki, który przynajmniej częściowo pokrywa się z fragmentem działki nieskoszonym w poprzednim roku realizacji zobowiązania, albo pozostawienie nieskoszonego fragmentu działki, który nie obejmuje w całości tego jej fragmentu, który został skoszony w poprzednim roku, w przypadku gdy w danym roku realizacji zobowiązania powierzchnia nieskoszonego fragmentu działki jest większa niż powierzchnia fragmentu tej działki skoszonego w poprzednim roku	10 %	1,25	—	—	13 %

161	Nieżłożenie skoszonej biomasy, w przyzmy, w tym przyzmy balotowe, stogi lub brogi, lub jej nieusunięcie w odpowiednim terminie lub pozostawienie na działce rozdrobnionej biomasy	33 %	–	1,5	–	50 %
162	Nieusunięcie z działki do dnia 1 marca kolejnego roku biomasy ułożonej w przyzmy, w tym przyzmy balotowe, stogi lub brogi	25 %	1,25	–	–	31 %
163	Wypas w nieodpowiednim terminie lub w terminie innym niż określony przez eksperta przyrodniczego	15 %	1,25	–	–	19 %
164	Nieprzestrzeganie dopuszczalnego poziomu obsady zwierząt lub obciążenia gruntów objętych płatnościami rolno-środowiskowo-klimatycznymi	10 %	–	1,5	–	15 %
Warianty wymienione w § 3 pkt 1 lit. k oraz pkt 2 lit. k rozporządzenia:						
165	Zastosowanie pastwiskowego sposobu użytkowania	57 %	–	–	1,75	100 %
166	Zastosowanie wałowania, włókania lub gnojowicy okresie od dnia 1 marca do dnia 1 września	50 %	–	1,5	–	75 %
167	Zastosowanie innej niż wskazana dawki nawożenia azotowego – w przypadku użytkowania kośnego	10 %	–	1,5	–	15 %

168	Zastosowanie nawożenia azotowego w przypadku użytkowania innego niż kośne lub w przypadku użytkowania kośnego na obszarach nawożonych przez namuły rzeczne	10 %	–	1,5	–	15 %
169	Zastosowanie innych zabiegów agrotechnicznych i pielęgnacyjnych niż wałowanie, włókowanie lub stosowanie gnojowicy w terminie od dnia 1 kwietnia do terminu pierwszego pokosu	10 %	–	1,5	–	15 %
Użytkowanie kośne lub kośno-pastwiskowe						
170	Wykoszenie w nieodpowiednim terminie lub innym niż określony przez eksperta przyrodniczego	33 %	–	1,5	–	50 %
171	Pozostawienie mniejszej niż 5 % nieskoszonej powierzchni działki, chyba że tak określił ekspert przyrodniczy	5 %	1,25	–	–	6 %
172	Pozostawienie większej niż 10 %, ale mniejszej niż 50 % lub równej 50 % nieskoszonej powierzchni działki, chyba że tak określił ekspert przyrodniczy	10 %	1,25	–	–	13 %
173	Pozostawienie większej niż 50 % nieskoszonej powierzchni działki, chyba że tak określił ekspert przyrodniczy	25 %	1,25	–	–	31 %

174	Pozostawienie innej wielkości nieskoszonej powierzchni działki niż określona przez eksperta przyrodniczego	10 %	1,25	–	–	13 %
175	Pozostawienie w danym roku realizacji zobowiązania nieskoszonego fragmentu działki, który przynajmniej częściowo pokrywa się z fragmentem działki nieskoszonym w poprzednim roku realizacji zobowiązania	10 %	1,25	–	–	13 %
176	Niezłożenie skoszonej biomasy, w przyzmy, w tym przyzmy balotowe, stogi lub brogi, lub jej nieusunięcie w odpowiednim terminie lub pozostawienie na działce rozdrobnionej biomasy	33 %	–	1,5	–	50 %
177	Nieusunięcie z działki do dnia 1 marca kolejnego roku biomasy ułożonej w przyzmy, w tym przyzmy balotowe, stogi lub brogi	25 %	1,25	–	–	31 %
178	Wypas w nieodpowiednim terminie lub w terminie innym niż określony przez eksperta przyrodniczego	15 %	1,25	–	–	19 %
179	Nieprzestrzeganie dopuszczalnego poziomu obsady zwierząt lub obciążenia gruntów objętych płatnościami rolno-środowiskowo-klimatycznymi	10 %	–	1,5	–	15 %

II. Interwencja wymieniona w § 3 pkt 3 rozporządzenia						
Wymogi obowiązkowe dla wszystkich typów użytkowania:						
1	Zastosowanie wałowania	50 %	–	1,5	–	75 %
2	Zastosowanie komunalnych osadów ściekowych	25 %	–	1,5	–	38 %
3	Zastosowanie podsiewu bez uprawy powierzchniowej gleby	25 %	–	1,5	–	38 %
4	Zastosowanie podsiewu z zastosowaniem uprawy powierzchniowej gleby	33 %	–	1,5	–	50 %
5	Mechaniczne zniszczenie struktury gleby, w tym przez bronowanie i przyorywanie	50 %	–	1,5	–	75 %
6	Zastosowanie włókowania – od dnia 1 kwietnia do dnia 1 września na obszarach nizinnych (do 300 m n.p.m.), – od dnia 15 kwietnia do dnia 1 września na obszarach wyżynnych i górskich (powyżej 300 m n.p.m.)	20 %	–	1,5	–	30 %
7	Zastosowanie środków ochrony roślin, z wyłączeniem selektywnego i miejscowego niszczenia niepożądanych gatunków roślin określonych w metodyce, o której mowa w § 5 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia, w szczególności inwazyjnych, z zastosowaniem	15 %	–	1,5	–	23 %

	odpowiedniego sprzętu (np. mazaczy herbicydowych)					
8	Tworzenie nowych urządzeń melioracji wodnych oraz rozbudowa, przebudowa i odtworzenie istniejących urządzeń melioracji wodnych, chyba że takie działania: – wynikają z planu ochrony albo planu zadań ochronnych ustanowionych dla danego obszaru Natura 2000 lub – dotyczą dostosowania tych urządzeń do potrzeb związanych z poprawą warunków siedliskowych gatunków lub siedlisk, jeżeli takie działania zostały dopuszczone i uzasadnione przez doradcę rolnośrodowiskowego	57 %	–	–	1,75	100 %
9	Składowanie biomasy wśród kęp drzew i zarośli, w rowach, jarach i innych obniżeniach terenu (położonych na działkach zadeklarowanych we wniosku o przyznanie płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej)	10 %	1,25	–	–	13 %
10	Przekroczenie dopuszczalnego limitu nawożenia	10 %	1,25	–	–	13 %

11	Nawożenie azotem na obszarach nawożonych przez namuły rzeczne	10 %	1,25	–	–	13 %
Użytkowanie kośne i kośno-pastwiskowe						
12	Zastosowanie innej niż wskazana częstotliwości koszenia lub wykoszenie w nieodpowiednim terminie lub innym niż określony przez doradcę rolnośrodowiskowego	33 %	–	1,5	–	50 %
13	Pozostawienie mniejszej niż 5 % nieskoszonej powierzchni działki, chyba że tak określił doradca rolnośrodowiskowy	5 %	1,25	–	–	6 %
14	Pozostawienie większej niż 20 %, ale mniejszej niż 50 % lub równej 50 % nieskoszonej powierzchni działki, chyba że tak określił doradca rolnośrodowiskowy	10 %	1,25	–	–	13 %
15	Pozostawienie większej niż 50 % nieskoszonej powierzchni działki, chyba że tak określił doradca rolnośrodowiskowy	25 %	1,25	–	–	31 %
16	Pozostawienie innej wielkości nieskoszonej powierzchni działki niż określona przez doradcę rolnośrodowiskowego	10 %	1,25	–	–	13 %
17	Pozostawienie w danym roku realizacji zobowiązania nieskoszonego fragmentu działki, który przynajmniej	10 %	1,25	–	–	13 %

	częściowo pokrywa się z fragmentem działki nieskoszonym w poprzednim roku realizacji zobowiązania					
18	Nieżłozenie skoszonej biomasy, w przyzmy, w tym przyzmy balotowe, stogi lub brogi, lub jej nieusunięcie w odpowiednim terminie lub pozostawienie na działce rozdrobnionej biomasy	33 %	–	1,5	–	50 %
19	Nieusunięcie z działki do dnia 1 marca kolejnego roku biomasy ułożonej w przyzmy, w tym przyzmy balotowe, stogi lub brogi	25 %	1,25	–	–	31 %
20	Wypas w nieodpowiednim terminie lub w terminie innym niż określony przez doradcę rolnośrodowiskowego	15 %	1,25	–	–	19 %
21	Nieprzestrzeganie dopuszczonego poziomu obsady zwierząt lub obciążenia gruntów objętych płatnościami rolno-środowiskowo-klimatycznymi	10 %	–	1,5	–	15 %
Użytkowanie pastwiskowe						
22	Niewypasanie lub wypas w nieodpowiednim terminie lub w terminie innym niż określony przez doradcę rolnośrodowiskowego	33 %	–	1,5	–	50 %

23	Nieprzestrzeganie dopuszczonego poziomu obsady zwierząt lub obciążenia gruntów objętych płatnościami rolno-środowiskowo-klimatycznymi	20 %	–	1,5	–	30 %
24	Niewykaszenie niedojadów lub wykaszanie ich z zastosowaniem innej niż wskazana częstotliwości lub w nieodpowiednim terminie lub terminie innym niż określony przez doradcę rolnośrodowiskowego	5 %	1,25	–	–	6 %
25	Niezłożenie skoszonej biomasy z niedojadów w przyzmy, w tym przyzmy balotowe, stogi lub brogi, lub jej nieusunięcie w odpowiednim terminie lub pozostawienie na działce rozdrobnionej biomasy z niedojadów	33 %	–	1,5	–	50 %
26	Nieusunięcie z działki do dnia 1 marca kolejnego roku biomasy z niedojadów ułożonej w przyzmy, w tym przyzmy balotowe, stogi lub brogi	25 %	1,25	–	–	31 %

III. Interwencja wymieniona w § 3 pkt 4 rozporządzenia						
1	Prowadzenie sadu niezgodnie z wymogami, o których mowa w części III pkt 1–4 załącznika nr 2 do rozporządzenia	57 %	–	–	1,75	100 %
2	Zastosowanie środków ochrony roślin, z wyjątkiem dopuszczonych do stosowania w rolnictwie ekologicznym	5 %	1,25	–	–	6 %
3	Niewykonanie któregośkolwiek z podstawowych zabiegów pielęgnacyjnych w sadzie określonych przez doradcę rolnośrodowiskowego lub wykonanie któregośkolwiek z tych zabiegów niezgodnie z tym jak określił to ten doradca	5 %	1,25	–	–	6 %
4	Niewykonanie żadnego z określonych przez doradcę rolnośrodowiskowego podstawowych zabiegów pielęgnacyjnych w sadzie lub wykonanie ich niezgodnie z tym jak określił to ten doradca	20 %	1,25	–	–	25 %
5	Niewykoszenie lub wykoszenie w nieodpowiednim terminie lub niewypasanie lub wypas poza okresem wegetacyjnym	5 %	1,25	–	–	6 %

6	Niełożenie skoszonej biomasy w przyzmy, w tym przyzmy balotowe stogi lub brogi, lub jej nieusunięcie w odpowiednim terminie, chyba że na działce pozostawiono rozdrobnioną biomasę	10 %	1,25	–	–	13 %
IV. Interwencja wymieniona w § 3 pkt 5 rozporządzenia						
Wariant wymieniony w § 3 pkt 5 lit. a rozporządzenia:						
1	W przypadku uprawy roślin odmian regionalnych lub odmian amatorskich wpisanych do krajowego rejestru lub odmian marginalnych gatunków roślin rolniczych – w pierwszym i czwartym roku uprawy danej odmiany uprawa ta nie jest prowadzona z wykorzystaniem kwalifikowanego materiału siewnego lub materiału siewnego kategorii standard – w przypadku uprawy roślin jednorocznych i dwuletnich, – w pierwszym roku uprawy danej odmiany uprawa ta nie jest prowadzona z wykorzystaniem kwalifikowanego materiału siewnego lub materiału siewnego kategorii standard – w przypadku uprawy bylin	50 %	–	–	1,75	88 %

V. Interwencja wymieniona w § 3 pkt 7 rozporządzenia:						
Wariant wymieniony w § 3 pkt 7 lit. a rozporządzenia:						
1	Wysiew mieszanki wykorzystanej do założenia pasa kwietnego w terminie po dniu 15 maja (w pierwszym roku realizacji zobowiązania), ale do dnia 31 maja	20 %	1,25	–	–	25 %
2	Wysiew mieszanki wykorzystanej do założenia pasa kwietnego w terminie po dniu 31 października (w roku poprzedzającym rok rozpoczęcia realizacji zobowiązania) lub po dniu 31 maja (w pierwszym roku realizacji zobowiązania)	57 %	–	–	1,75	100 %
3	Wysiew mieszanki wykorzystanej do założenia pasa kwietnego w terminie przed dniem 15 sierpnia (w roku poprzedzającym rok rozpoczęcia realizacji zobowiązania), ale nie wcześniej niż w dniu 1 sierpnia	20 %	1,25	–	–	25 %
4	Wysiew mieszanki wykorzystanej do założenia pasa kwietnego w terminie przed dniem 1 sierpnia (w roku poprzedzającym rok rozpoczęcia realizacji zobowiązania) lub przed	57 %	–	–	1,75	100 %

	dniem 1 kwietnia (w pierwszym roku realizacji zobowiązania)					
5	Założenie pasa kwietnego o szerokości mniejszej niż 3 m	57 %	–	–	1,75	100 %
6	Założenie pasa kwietnego o szerokości większej niż 22 m, ale mniejszej niż 26 m lub równej 26 m	32 %	–	–	1,75	56 %
7	Założenie pasa kwietnego o szerokości większej niż 26 m	57 %	–	–	1,75	100 %
8	Mieszanka wykorzystana do założenia pasa kwietnego zawiera mniej niż 8 gatunków roślin określonych w ust. 5 pkt 1 załącznika nr 4 do rozporządzenia	57 %	–	–	1,75	100 %
9	W pierwszym roku realizacji zobowiązania liczba gatunków roślin określonych w ust. 5 pkt 1 załącznika nr 4 do rozporządzenia w pasie kwietnym jest mniejsza niż 5, ale większa niż 2 lub równa 2	40 %	–	1,5	–	60 %
10	W pierwszym roku realizacji zobowiązania liczba gatunków roślin określonych w ust. 5 pkt 1 załącznika nr 4 do rozporządzenia w pasie kwietnym wynosi 1 lub takie gatunki nie występują w pasie kwietnym	57 %	–	–	1,75	100 %

11	W drugim roku lub kolejnych latach realizacji zobowiązania liczba gatunków roślin określonych w ust. 5 pkt 1 załącznika nr 4 do rozporządzenia w pasie kwietnym jest mniejsza niż 4, ale większa niż 2 lub równa 2	20 %	–	1,5	–	30 %
12	W drugim roku lub kolejnych latach realizacji zobowiązania liczba gatunków roślin określonych w ust. 5 pkt 1 załącznika nr 4 do rozporządzenia w pasie kwietnym wynosi 1 lub takie gatunki nie występują w pasie kwietnym	57 %	–	–	1,75	100 %
13	Mieszanka wykorzystana do założenia pasa kwietnego zawiera mniej niż 4 wieloletnie gatunki roślin określone w ust. 5 pkt 1 załącznika nr 4 do rozporządzenia	57 %	–	–	1,75	100 %
14	W pasie kwietnym występuje 1 wieloletni gatunek z gatunków roślin określonych w ust. 5 pkt 1 załącznika nr 4 do rozporządzenia	40 %	–	1,5	–	60 %
15	W pasie kwietnym nie występują jednoroczny gatunek rośliny lub	57 %	–	–	1,75	100 %

	wieloletnie gatunki roślin określone w ust. 5 pkt 1 załącznika nr 4 do rozporządzenia					
16	Mieszanka wykorzystana do założenia pasa kwietnego nie zawiera gatunków uprawnych lub dziko rosnących, w tym gatunków dziko rosnących wieloletnich	57 %	–	–	1,75	100 %
17	Mieszanka wykorzystana do założenia pasa kwietnego zawiera gatunki niepożądane w wieloletnich pasach kwietnych wskazane w ust. 1 pkt 10 w części V załącznika nr 2 do rozporządzenia	57 %	–	–	1,75	100 %
18	(uchylona)					
19	Udział powierzchniowy roślin z gatunków z rodziny traw wymienionych w ust. 5 pkt 1 załącznika nr 4 do rozporządzenia w pierwszym roku realizacji zobowiązania wynosi więcej niż 50 %	50 %	–	1,5	–	75 %
20	Udział powierzchniowy roślin z gatunków z rodziny traw wymienionych w ust. 5 pkt 1 załącznika nr 4 do rozporządzenia w pierwszym roku realizacji zobowiązania wynosi więcej niż 20 %, ale	30 %	–	1,5	–	45 %

	nie więcej niż 50 % lub jest równy 50 %					
21	W przypadku zakładania i utrzymywania na gruntach ornych więcej niż jednego pasa kwietnego, odległość między położonymi najbliżej siebie punktami znajdującymi się na granicach tych pasów jest mniejsza niż 50 m	12 %	–	–	1,75	21 %
22	Zastosowanie niewłaściwej częstotliwości koszenia lub częstotliwości innej niż określona przez doradcę rolnośrodowiskowego lub wykoszenie w nieodpowiednim terminie lub w terminie innym niż określony przez doradcę rolnośrodowiskowego	33 %	–	1,5	–	50 %
23	Pozostawienie mniejszej niż 45 %, ale nie mniejszej niż 30 % (chyba że tak określił doradca rolnośrodowiskowy w związku z występowaniem w pasie kwietnym gatunków niepożądanych) lub większej niż 55 %, ale nie większej niż 70 % nieskoszonej powierzchni pasa kwietnego	25 %	–	1,5	–	38 %
24	Pozostawienie mniejszej niż 30 % (chyba że tak określił	50 %	–	1,5	–	75 %

	doradca rolnośrodowiskowy w związku z występowaniem w pasie gatunków niepożądanych) lub większej niż 70 % nieskoszonej powierzchni pasa kwietnego					
25	W dwóch kolejnych latach realizacji pozostawienie nieskoszonego tego samego fragmentu pasa kwietnego	33 %	–	1,5	–	50 %
26	Nieusunięcie z powierzchni pasa kwietnego skoszonej biomasy w terminie do 14 dni po pokosie	25 %	1,25	–	–	31 %
27	Brak podsiewu, w przypadku gdy liczba gatunków określonych w ust. 5 pkt 1 załącznika nr 4 do rozporządzenia w tym pasie kwietnym wynosi mniej niż 4, lub podsiew pasa kwietnego gatunkami innymi niż określone w ust. 5 pkt 1 załącznika nr 4 do rozporządzenia, lub podsiew gatunkami z rodziny traw	40 %	1,25	–	–	50 %
28	Niezachowanie istniejących drzew i krzewów w obrębie pasa kwietnego	20 %	–	–	1,75	35 %
29	Przeoranie	57 %	–	–	1,75	100 %
30	Wypasanie zwierząt w obrębie pasa kwietnego	15 %	1,25	–	–	19 %

31	Zastosowanie nawożenia mineralnego lub naturalnego	50 %	–	1,5	–	75 %
32	Zastosowanie osadów ściekowych	50 %	–	1,5	–	75 %
33	Zastosowanie środków ochrony roślin	57 %	–	–	1,75	100 %
34	Składowanie w obrębie pasa kwietnego obornika, siana, słomy lub odpadów	24 %	1,25	–	–	30 %
35	Wykorzystywanie pasów kwietnych jako dróg dojazdowych	40 %	1,25	–	–	50 %
36	Pozostawienie maszyn i urządzeń rolniczych w obrębie pasa kwietnego	40 %	1,25	–	–	50 %
Wariant wymieniony w § 3 pkt 7 lit. b rozporządzenia:						
37	Założenie lub utrzymanie w okresie zobowiązania ogródka bioróżnorodności zawierającego mniej niż 15 gatunków roślin	80 %	1,25	–	–	100 %
38	W ogródku bioróżnorodności żaden z uprawianych gatunków nie jest gatunkiem warzywnym lub zielarskim	56 %	1,25	–	–	70 %
39	W ogródku bioróżnorodności nie są uprawiane gatunek roślin lub odmiana roślin będące: – odmianą regionalną lub odmianą amatorską wpisaną do krajowego rejestru lub	56 %	1,25	–	–	70 %

	<p>– odmianą marginalnych gatunków roślin rolniczych, lub</p> <p>– gatunkiem rzadko uprawianych roślin rolniczych i warzywnych wymienionych w ust. 3 pkt 2 załącznika nr 4 do rozporządzenia</p>					
40	<p>Powierzchnia uprawy któregośkolwiek z uprawianych gatunków lub którejkolwiek z odmian przekracza 50 % powierzchni ogródka bioróżnorodności</p>	56 %	1,25	–	–	70 %
41	<p>W przypadku uprawy roślin odmian regionalnych lub odmian amatorskich wpisanych do krajowego rejestru lub odmian marginalnych gatunków roślin rolniczych</p> <p>– w pierwszym i czwartym roku uprawy danej odmiany uprawa ta nie jest prowadzona z wykorzystaniem kwalifikowanego materiału siewnego lub materiału siewnego kategorii standard – w przypadku uprawy w roślin jednorocznych i dwuletnich,</p> <p>– w pierwszym roku uprawy danej odmiany uprawa ta nie jest prowadzona</p>	25 %	1,25	–	–	31 %

	z wykorzystaniem kwalifikowanego materiału siewnego lub materiału siewnego kategorii standard – w przypadku uprawy bylin					
42	W przypadku uprawy roślin z materiału pozyskanego z kolekcji banku genów, w pierwszym roku uprawa ta nie jest założona na podstawie protokołu przekazania tego materiału przez bank genów	15 %	1,25	–	–	19 %
43	Zastosowanie herbicydu	15 %	–	1,5	–	23 %